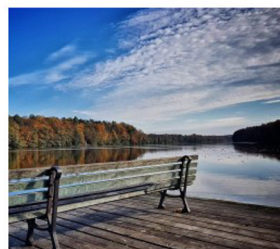
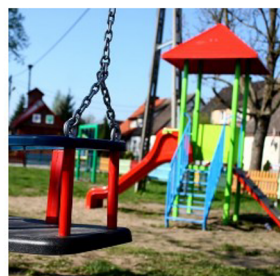
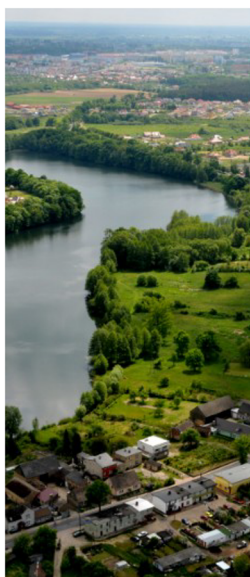

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KŁODAWA

na lata 2022-2028

Kłodawa, marzec 2022 r.

Zleceniodawca:

Gmina Kłodawa

ul. Gorzowska 40
66-415 Kłodawa
www.klodawa.pl

Wykonawca:

Biuro Ekspertyz i Rozwoju Gospodarczego Sp. z o. o.
ul. Kręta 11
65 -770 Zielona Góra
www.berg.zgora.pl

Szanowni Państwo,

w maju 2021 roku podjęliśmy decyzję o przystąpieniu do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Kłodawa. Do współpracy w tworzeniu tego ważnego dokumentu zaprosiliśmy doradców z Biura Ekspertyz i Rozwoju Gospodarczego z Zielonej Góry. Wkrótce potem rozpoczęliśmy zbieranie materiałów potrzebnych do opracowania Strategii Rozwoju Gminy. Prace związane ze zbieraniem niezbędnych danych statystycznych, formułowaniem misji, celów i projektów realizacyjnych były prowadzone przez szeroki zespół osób, zarówno pracowników Urzędu, radnych, jak i reprezentantów różnych organizacji i instytucji, które na co dzień z nami współpracują.

Po spotkaniach warsztatowych oraz dyskusjach w zespołach problemowych, prowadzonych jesienią 2021 roku, powstały konkretne rekomendacje dotyczące rozwoju Gminy w latach 2022-2028, które bazują na istniejących, rzeczywistych uwarunkowaniach zewnętrznych i wewnętrznych. Dodatkowymi elementami, do których odwołuje się ta Strategia są: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego do 2030 roku, a także Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, czy Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego Województwa Lubuskiego.

Realizacja projektów, które zostały uwzględnione w tym dokumencie, będzie przyczyniać się do wypełniania zawartych w nich założeń. Zespół przygotowujący Strategię zdaje sobie sprawę z konieczności ciągłego udoskonalania powstałego programu strategicznego. Strategia nie jest bowiem dokumentem zarządzania operacyjnego, który tak jak budżet gminy, musi być w 100% wykonany. Jest to plan zamierzeń, pokazujący kierunki rozwoju gminy. Jego wykonanie zależy od wielu instytucji i zewnętrznych czynników. Pokazuje on jednak faktyczny stan zasobów gminy w roku 2021 i stanowi początek nowego, wieloletniego procesu rozwoju. Wyznaczone projekty realizacyjne będą zapewne modyfikowane przez zmieniające się warunki zewnętrzne, ale zawsze powinny być zbieżne z misją gminy, która mówi o rozwoju gospodarki i edukacji oraz stwarzaniu przyjaznych warunków życia dla mieszkańców, przy zapewnieniu poszanowania środowiska naturalnego.

Za współpracę przy powstaniu tego dokumentu składam serdeczne podziękowania konsultantom z Biura Ekspertyz i Rozwoju Gospodarczego z Zielonej Góry oraz wszystkim mieszkańcom gminy, którzy uczestniczyli w pracach nad Strategią Gminy Kłodawa.

Anna Genowefa Mołodciak
Wójt Gminy Kłodawa

SPIS TREŚCI

1. METODOLOGIA STRATEGII ROZWOJU GMINY KŁODAWA 2022-2028	8
1.1. Pojęcie Strategii Rozwoju.....	8
1.2. WYMOGI PRAWNE OPRACOWANIA	9
1.3. PROCEDURA FORMUŁOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY KŁODAWA	9
2. POŁOŻENIE GMINY KŁODAWA.....	10
3. BADANIE ANKIETOWE	11
4. WNIOSKI Z DIAGNOZY	12
4.1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY GMINY KŁODAWA	12
4.2. RYNEK PRACY W GMINIE KŁODAWA	14
4.3. EDUKACJA	15
4.4. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA	17
4.5. ZDROWIE	18
4.6. POMOC SPOŁECZNA	20
4.7. KULTURA	22
4.8 SFERA GOSPODARCZA.....	23
4.9. TURYSTYKA	26
4.10 ROLNICTWO I LEŚNICTWO	27
4.11 ŚRODOWISKO NATURALNE	28
4.12 INFRASTRUKTURA KOMUNALNA.....	29
4.13 INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA.....	31
4.14 GOSPODARKA ODPADAMI	32
4.15 FINANSE GMINY.....	33
5. ZGODNOŚĆ REALIZACJI CELÓW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI	40
6. ANALIZA SWOT	41
6.1. Analiza SWOT - sfera społeczna.....	42
6.2. Analiza SWOT – sfera gospodarcza.....	42
6.3. Analiza SWOT – sfera przestrzenna.....	43
6.4. Analiza SWOT - sfera środowiskowa.....	43
6.5. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia	44
7. WIZJA I MISJA I CEL NADRZĘDNY	44
7.1. WIZJA GMINY KŁODAWA.....	44
7.2. MISJA ROZWOJU GMINY KŁODAWA.....	46
7.3. CEL NADRZĘDNY	46
8. PLAN OPERACYJNY STRATEGII ROZWOJU GMINY KŁODAWA NA LATA 2022-2028.....	46
8.1. OBSZAR 1. NOWOCZESNA GOSPODARKA I EDUKACJA.....	48
8.1.1. CEL OPERACYJNY I.1 ROZWÓJ POTENCJAŁU EDUKACYJNEGO DZIECI, MŁODZIEŻY I OSÓB DOROSŁYCH Z GMINY KŁODAWA	48
8.1.2. CEL OPERACYJNY I.2 ROZWÓJ POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY KŁODAWA.....	50
8.2. OBSZAR NR 2. EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE ROZWOJEM GMINY	51
8.2.1. CEL OPERACYJNY II.1 SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE TERYTORIALNE	51
8.2.2. CEL OPERACYJNY II.2 WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH	53
8.2.3. CEL OPERACYJNY II.3 OCHRONA PRZYRODY ORAZ WYKORZYSTANIE ŚRODOWISKA NATURALNEGO DLA ROZWOJU GMINY.....	54
8.3. OBSZAR 3. WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	56
8.3.1. CEL OPERACYJNY III.1 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNALNEJ, W TYM POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ.....	56
8.3.2. CEL OPERACYJNY III.2 ZWIĘKSZENIE WEWNĘTRZNEJ I ZEWNĘTRZNEJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ GMINY.....	58

8.3.3. CEL OPERACYJNY III.3 WSPARCIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA BEZPIECZEŃSTWEM PUBLICZNYM	59
8.3.4. CEL OPERACYJNY III.4 ROZWÓJ SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU I BEZPIECZEŃSTWU ZDROWOTNEMU MIESZKAŃCÓW	61
8.4. TURYSTYKA, REKREACJA I OFERTA CZASU WOLNEGO.....	63
8.4.1. CEL OPERACYJNY IV.1 ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W GMINIE KŁODAWA	63
8.4.2. CEL OPERACYJNY IV.2 ROZWÓJ TURYSTYKI	64
8.4.3. CEL OPERACYJNY IV.3 POPRAWA OFERTY KULTURALNEJ I REKREACYJNO-SPORTOWEJ	65
8.4.4. CEL OPERACYJNY IV.4 WZMOCNIENIE PROMOCJI I ZWIĘKSZENIE POPYTU NA TURYSTYKĘ, KULTURĘ I REKREACJĘ	66
9. WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY.....	67
10. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;	68
11. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;	73
12. obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512, 1571 i 1815 oraz z 2020 r. poz. 1378), wraz z zakresem planowanych działań	74
13. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy.....	77
10. SYSTEM MONITOROWANIA I EWALUACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY KŁODAWA	77
10.1. ANALIZA WSKAŹNIKOWA	77
10.2. RAPORT Z REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY KŁODAWA.....	78
10.3. SCHEMAT I HARMONOGRAM REALIZACJI PROCESU MONITORINGU.....	78
10.4. ZASADY AKTUALIZACJI	79

SPIS WYKRESÓW

Rysunek 1. Liczba mieszkańców w gminie Kłodawa w podziale na płeć (lata 2015-2020).	12
Rysunek 2 Saldo migracji w gminie Kłodawa	13
Rysunek 3. Ludność gminy Kłodawa w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym.14	
Rysunek 4. Liczba lekarzy na 10 tys. osób.....	19
Rysunek 5. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. osób	19
Rysunek 6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na podstawie wydanych decyzji administracyjnych przez GOPS.....	20
Rysunek 7. Wysokość środków Gminy Kłodawa przeznaczanych na opiekę społeczną.	21
Rysunek 8. Dochody ogółem Gminy Kłodawa w latach 2009-2020.....	34
Rysunek 9. Wydatki budżetu Gminy Kłodawa w latach 2009 – 2020	35
Rysunek 10. Wydatki majątkowe Gminy Kłodawa.....	37
Rysunek 11. Dochody Gminy Kłodawa w przeliczeniu na mieszkańca.	38
Rysunek 12. Wydatki budżetu Gminy Kłodawa w przeliczeniu na jednego mieszkańca (lata 2009-2020).....	39
Rysunek 13. Liczba podpisanych umów ze środków europejskich.	39
Rysunek 14 Obszary Strategicznej Interwencji - miejskie obszary funkcjonalne województwa lubuskiego.....	75

SPIS TABEL

Tabela 1. Gmina Kłodawa na tle innych gmin Powiatu Gorzowskiego.	11
Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Kłodawa.....	13
Tabela 3. Rynek pracy w gminie Kłodawa na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat.....	14
Tabela 4 Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia w 2019 roku	15
Tabela 5. Dane dotyczące systemu oświaty na terenie gminy Kłodawa.....	16
Tabela 6. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Kłodawa podczas wybranych elekcji w latach 2014-2020.....	17
Tabela 7. Ochrona zdrowia w gminie Kłodawa.....	19
Tabela 8. Wybrane aspekty kultury w gminie Kłodawa	22
Tabela 9. Wzrost liczby przedsiębiorstw Gminie Kłodawa na tle powiatu, województwa i kraju.	23
Tabela 10. Rodzaje prowadzonej działalności przez przedsiębiorstwa z Gminy Kłodawa- stan na 2020r.	24
Tabela 11. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym... 25	
Tabela 12. Wykaz największych przedsiębiorstw w Gminie Kłodawa.	25
Tabela 13. Turystyka w Gminie Kłodawa.	26
Tabela 14. Lasy w Gminie Kłodawa.....	28
Tabela 15 Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej	30
Tabela 16 Dane dla gazociągu na terenie Gminy.....	31
Tabela 17 Ilość odpadów zmieszanych zbieranych w latach 2017-2020	33
Tabela 18. Struktura dochodów Gminy Kłodawa	34
Tabela 19. Struktura wydatków budżetu Gminy Kłodawa.....	36
Tabela 20. Analiza SWOT w obszarze funkcjonalnym „Jakość życia”.	42
Tabela 21. Analiza SWOT w obszarze funkcjonalnym Potencjał gospodarczy.....	42
Tabela 22. Analiza SWOT w obszarze funkcjonalnym Kapitał ludzki.	43
Tabela 23. Analiza SWOT w obszarze funkcjonalnym Komunikacja, położenie.....	43
Tabela 24. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia.....	44
Tabela 25 Kierunki interwencji. Cel operacyjny I.1	49
Tabela 26 Wskaźniki do monitorowania.....	49
Tabela 27 Kluczowe działania. Cel operacyjny I.2.....	50

Tabela 28 Wskaźniki do monitorowania.....	51
Tabela 29 Kierunki interwencji. Cel operacyjny II.1	52
Tabela 30 Wskaźniki do monitorowania.....	53
Tabela 31 Kluczowe działania. Cel operacyjny II.2	53
Tabela 32 Wskaźniki do monitorowania.....	54
Tabela 33 Kluczowe działania. Cel operacyjny II.2	55
Tabela 34 Wskaźniki do monitorowania.....	55
Tabela 35 Kierunki interwencji. Cel operacyjny III.1	56
Tabela 36 Wskaźniki do monitorowania.....	57
Tabela 37 Kluczowe działania. Cel operacyjny III.1	58
Tabela 38 Wskaźniki do monitorowania.....	59
Tabela 39 Kierunki interwencji. Cel operacyjny III.3	60
Tabela 40 Wskaźniki do monitorowania.....	60
Tabela 41 Kluczowe działania. Cel operacyjny III.4	61
Tabela 42 Wskaźniki do monitorowania.....	62
Tabela 43 Kierunki interwencji. Cel operacyjny IV.1	63
Tabela 44 Wskaźniki do monitorowania.....	64
Tabela 45 Kierunki interwencji. Cel operacyjny IV.2	64
Tabela 46 Wskaźniki do monitorowania.....	65
Tabela 47 Kierunki interwencji. Cel operacyjny IV.3	65
Tabela 48 Wskaźniki do monitorowania.....	66
Tabela 49 Kierunki interwencji. Cel operacyjny IV.4	66
Tabela 50 Wskaźniki do monitorowania.....	67
Tabela 51 Kluczowe przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2022-2028	67

1. METODOLOGIA STRATEGII ROZWOJU GMINY KŁODAWA 2022-2028

1.1. Pojęcie Strategii Rozwoju

Strategia Rozwoju jest dokumentem, który w jasny sposób wskazuje kierunki, w jakich powinna zmierzać gmina, aby zapewnić zrównoważony rozwój, a mieszkańcom poprawę jakości życia. Jej celem jest znalezienie odpowiedzi na pytanie, co trzeba zrobić, aby funkcjonować i rozwijać się w przyszłości.

Strategia Rozwoju Gminy to plan długofalowego działania Rady Gminy Kłodawa, Wójta Gminy Kłodawa i gminnych jednostek organizacyjnych oraz wszystkich, dla których ważne jest lepsze jutro gminy, wobec szans i zagrożeń wynikających ze zmieniającego się otoczenia i działań innych podmiotów. Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju działanie takie jest ukierunkowane przez wartości i opcje uznane przez społeczność lokalną, bazujące na wewnętrznym potencjale sił i uwzględniające jej wewnętrzne słabości.

Strategia Rozwoju ma charakter krótkookresowy tzn. obejmuje zwykle okres kilku lat. Dłuższa perspektywa dla potrzeb jednostek samorządu terytorialnego nie jest zasadna, ponieważ powoduje, że cele stają się mniej realne np. nie spełniają kryterium SMART (Skonkretyzowany, Mierzalny, Osiągalny, Istotny, Określony w czasie).

Strategia Rozwoju nie może zawierać precyzyjnej listy inwestycji do realizacji, a jedynie wskazać te kluczowe, ponieważ z definicji jest to domeną Wieloletnich Prognoz Finansowych. Tak szczegółowe informacje mogą być umieszczane tylko w dokumentach, które zawierają stale aktualizowane plany finansowe. Popęlenie takiego błędu spowodowałoby, że Strategia Rozwoju bardzo szybko straciłaby swoją aktualność i wystąpiłaby konieczność zmiany przez Radę Gminy.

Warto zauważyć, że Strategia Rozwoju jest dokumentem „otwartym”, nie powinien być opracowaniem „zamkniętym w szafie”, o którym przypomina się tylko wtedy, gdy istnieje konieczność dodatkowego uzasadnienia dokumentacji aplikacyjnej do programu operacyjnego. Przyjmuje się, że mogą pojawić się czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, w istotny sposób wpływające na założenia dokumentu. Dlatego proces realizacji Strategia Rozwoju powinien mieć charakter dynamicznej ciągłości, uwzględniającej możliwe zmiany uwarunkowań, w celu ewentualnej korekty planów.

Strategia Rozwoju jest dokumentem, który w swoich założeniach ma być wzorem rozwoju gminy. Określa on m. in.: ostateczną wizję rozwoju, operacyjne i strategiczne cele wraz z zadaniami, a także sposobem ich realizacji. Dokument ten musi przede wszystkim wyróżniać się pewnymi cechami:

- zawierać analizę sytuacji na danym terenie,
- opracowywany plan działań musi odpowiadać na problemy tego obszaru,
- powinien być oparty na zasobach lokalnych i wskazywać wyraźnie na oddolny charakter jego realizacji,
- powinien zawierać opis kluczowych celów strategicznych
- powinien zawierać system monitorowania, aktualizacji i oceny.

Strategia Rozwoju stanowi podstawę działania gminy, programów i przedsięwzięć, a także polityki przestrzennej (jedna z podstaw dla sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy). Informuje o warunkach podejmowania i realizacji wielu działań w gminie. Podnosi wiarygodność wobec partnerów zewnętrznych, dla których niejednokrotnie stanowi podstawę oceny współpracy z gminą lub lokalizacji własnych działań na terenie gminy.

Stanowi podstawę korzystania przez gminę z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych zewnętrznych źródeł finansowania. Zgodnie z Dyrektywą Unii Europejskiej każda jednostka samorządowa powinna opierać swoje działania inwestycyjne, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, na planie strategicznym. Po wstąpieniu Polski do UE Strategia Rozwoju oraz Programy Rozwoju są wskazywane, jako jedne z najważniejszych dokumentów (nadrzędne wobec innych dokumentów w funkcjonowaniu Jednostek Samorządu Terytorialnego), przedstawiających kierunki rozwoju jednostki na najbliższe lata.

Najważniejsze jest jednak, że Strategia Rozwoju tworzy platformę współdziałania wszystkich zainteresowanych podmiotów, głównych aktorów życia publicznego (mieszkańców, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń, przedsiębiorców oraz organów gminy) w celu wypracowania wspólnej przyszłości, odpowiadającej ich potrzebom.

1.2. WYMOGI PRAWNE OPRACOWANIA

Podstawę prawną uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Kłodawa na lata 2022-2028 stanowi Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity z dnia 7 lutego 2022r. tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 559, zm. Dz.U. z 2022 r. poz. 583, 1005, 1079, 1561). Artykuł 18 tejże ustawy mówi, że do wyłącznej właściwości rady gminy należy m.in. uchwalanie programów gospodarczych i przyjmowanie programów rozwoju w trybie określonym w przepisach o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Zgodnie z art. 10 f ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym na radzie gminy spoczywa obowiązek określenia szczegółowego trybu sporządzenia projektu strategii rozwoju gminy. Natomiast zwieńczeniem prac nad strategią jest podjęcie uchwały o jej przyjęciu do realizacji (art. 10 f ust. 4).

13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – ustawa o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw. Nowelizacja ta wprowadziła dla samorządu terytorialnego wiele zmian w obszarze planowania strategicznego. Dotychczas strategie gminne opracowywano zgodnie z ogólnie przyjętymi standardami oraz przy zachowaniu spójności z wytycznymi dokumentów nadrzędnych. Aktualnie jednostki samorządu terytorialnego mogą przygotowywać strategie, które będą instrumentami pozyskiwania środków zewnętrznych, a jednocześnie pełnoprawnymi strategiami rozwoju, stanowiącymi element zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem kraju. Konieczne jest jednak zastosowanie procedury rekomendowanej przez ustawodawcę.

1.3. PROCEDURA FORMUŁOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY KŁODAWA

Nowelizacja określa sposób przygotowania strategii, rekomendując model partycypacyjno-ekspertycki, w którym analizy statystyczne i strategiczne są wynikiem prac zewnętrznych specjalistów, jednak ogromną rolę odgrywa konfrontacja założeń z oczekiwaniami społeczności lokalnej w postaci szeroko zakrojonych konsultacji społecznych. Procedurę rozpoczyna uchwała rady gminy, określająca szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii rozwoju gminy, w tym tryb jej konsultacji.

Procedura formułowania Strategii Rozwoju Gminy Kłodawa na lata 2022-2028 jest złożonym procesem, w ramach którego należy wymienić następujące etapy:

Etap I – Przygotowanie do wdrożenia:

- decyzja samorządu o rozpoczęciu procedury formułowania strategii rozwoju lokalnego,
- wybór zespołu ekspertów zewnętrznych,
- przygotowanie ankietyzacji mieszkańców.

Etap II – Przygotowanie diagnozy:

- zbieranie i analiza danych o gminie,
- analiza dokumentów strategicznych lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich,
- ocena przebiegu procesów rozwojowych w przeszłości,
- analiza zasobów gminy oraz trendów społeczno-gospodarczych,
- identyfikacja słabych i mocnych stron gminy,
- określenie szans i zagrożeń rozwoju gminy.

Etap III – Hierarchizacja celów:

- sformułowanie wizji i misji gminy,
- opracowanie scenariuszy rozwoju gminy,
- określenie strategicznych celów rozwoju,
- określenie celów operacyjnych,
- hierarchizacja celów.

Etap IV – Implementacja strategii:

- konsultacje dokumentu ze społecznością lokalną, sąsiednimi samorządami, zarządem województwa, RDOŚ oraz PGW Wody Polskie,
- określenie podmiotów, procedury oraz monitoringu w procesie wdrażania strategii,
- przyjęcie strategii przez Radę Gminy,
- realizacja projektów przyczyniających się do osiągnięcia celów strategicznych.

2. POŁOŻENIE GMINY KŁODAWA

Gmina Kłodawa (gmina wiejska) położona jest na wysoczyźnie gorzowskiej, na pograniczu województw lubuskiego i zachodniopomorskiego, w północnej części powiatu gorzowskiego-

Powierzchnia gminy wynosi 235 km² i jest zamieszkiwana przez 8 899 osób (stan na 31.12.2021 r.), gęstość zaludnienia wynosi 37 os/km². Obszar obejmuje 11 sołectw: Kłodawa, Różanki, Wojcieszyce, Chwałęcice, Łośno, Santocko, Rybakowo, Santoczno, Zdroisko, Mironice, Różanki Szklarnia.

Gmina Kłodawa graniczy bezpośrednio z gminami: Nowogródek Pomorski, Barlinek, Lubiszyn, Strzelce Kraj., Santok i Gorzów Wielkopolski. Administracyjnie wchodzi w skład powiatu gorzowskiego. Siedziba gminy znajduje się w Kłodawie.

Na rozwój gminy w istotny sposób wpływa bliskie sąsiedztwo aglomeracji gorzowskiej, ponieważ stanowi ona jeden z prężnie rozwijających się ośrodków przemysłowych i administracyjnych w województwie lubuskim. Możemy mówić w tym przypadku o zjawisku dyfuzji rozwoju z obszaru miejskiego na obszar wiejski.

Spora część mieszkańców Gminy Kłodawa znajduje zatrudnienie w firmach i instytucjach zlokalizowanych w Gorzowie Wlkp. Natomiast mieszkańcy miasta, wskutek wyczerpywania

się atrakcyjnie położonych nieruchomości, wyprowadzają się na teren wsi zlokalizowanych na terenie gminy Kłodawa. Warto dodać, że do gminy sprowadzają się w dużej części lepiej sytuowane ekonomicznie osoby, których budżet domowy wystarcza na pokrycie kosztów inwestycji polegającej na budowie domu jednorodzinnego. Przekłada się to także bezpośrednio na dochody budżetu, bo część podatku PIT trafia w formie subwencji do gminy.

Tabela 1. Gmina Kłodawa na tle innych gmin Powiatu Gorzowskiego.

Gmina	Powierzchnia (km ²)	Liczba ludności (stan na 31.12.2021r.)
Bogdaniec	112	7 140
Deszczno	168	9 779
Kłodawa	235	8 899
Lubiszyn	205	6 876
Kostrzyn nad Odrą	46	17 776
Santok	169	8 486
Witnica	279	12 883

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Gminy Kłodawa.

Gmina Kłodawa posiada dogodne położenie komunikacyjne. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 22 (relacji Gorzów – Gdańsk) i droga wojewódzka nr 151. Teren gminy gęsto pokryty lasami Puszczy Gorzowskiej, z licznymi jeziorami i rzekami, jest niezwykle atrakcyjny turystycznie. To istny raj dla wędkarzy i grzybiarzy, doskonałe miejsce wypadów rodzinnych i aktywnego wypoczynku dla mieszkańców gminy, przyległego miasta Gorzowa Wlkp. i całego regionu.

3. BADANIE ANKIETOWE

W Gminie Kłodawa zostały przeprowadzone badania ankietowe na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego. Mieszkańcy wypełniali ankiety w formie kwestionariusza on-line dostępnego na stronie www.klodawa.pl oraz wersje papierowe, które można było składać w sekretariacie Urzędu Gminy lub wysyłać pocztą. Celem przeprowadzenia ankiet było poznanie opinii mieszkańców dotyczących głównych aspektów życia na terenie gminy, które posłużyły do określenia priorytetów rozwojowych w nadchodzących latach.

Badania ankietowe przeprowadzone zostały anonimowo w czerwcu i lipcu 2021 roku. Respondenci odpowiedzieli na pytania zamknięte z zakresu społeczeństwa, gospodarki, środowiska i przestrzeni, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, kultury i edukacji. Łączna liczba zebranych ankiet w wersji papierowej wyniosła 60 sztuk, natomiast w wersji on-line 24. Większą część respondentów stanowiły kobiety (56,4%), największy odsetek według kategorii wiekowej, który wziął udział w badaniach ankietowych to osoby w wieku 26-45 lat - stanowiły 60% ankietowanych. Pod względem zatrudnienia, większość osób (72,7%) zatrudnionych było w oparciu o umowę o pracę lub inną.

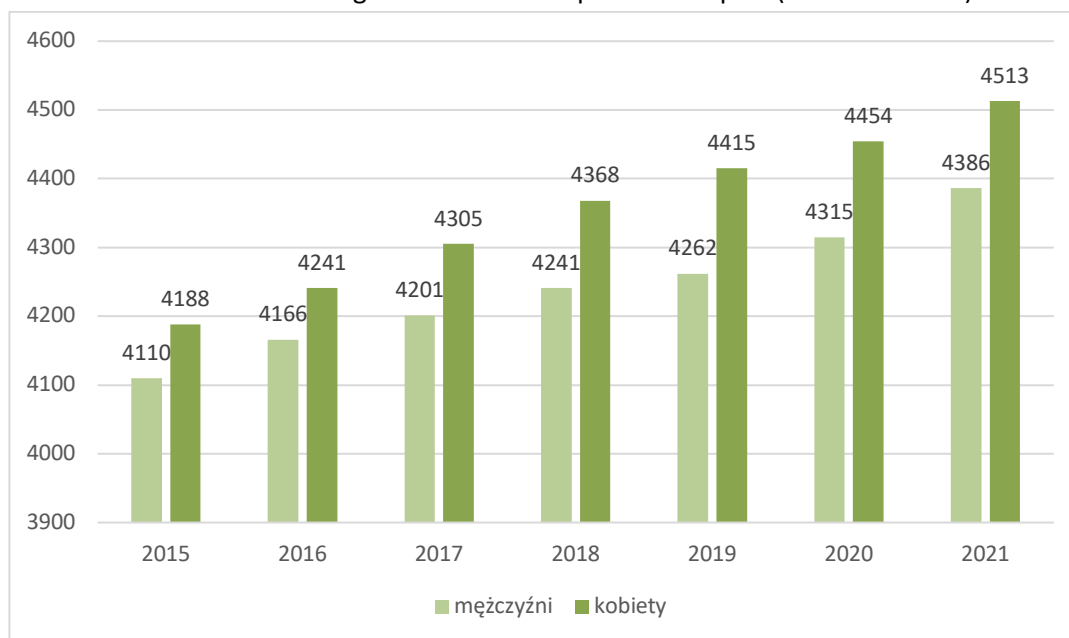
4. WNIOSKI Z DIAGNOZY

4.1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY GMINY KŁODAWA

W latach 2014 - 2020 obserwuje się systematyczny wzrost liczby mieszkańców Gminy Kłodawa. W 2014 r. gminę zamieszkiwało 8 201 osób (w tym 4 135 kobiet i 4 066 mężczyzn). Na koniec 2021r. według danych Urzędu Stanu Cywilnego w Kłodawie liczba ta wynosiła 8 899 osób (w tym 4 513 kobiet i 4 386 mężczyzn).

W każdym z przedstawionych okresów liczba kobiet na terenie gminy Kłodawa była większa od liczby mężczyzn, co wpisuje się w ogólnokrajowy trend - w większości gmin tego typu liczba kobiet jest większa (co wynika m.in. z krótszej średniej wieku mężczyzn).

Rysunek 1. Liczba mieszkańców w gminie Kłodawa w podziale na płeć (lata 2015-2021).

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

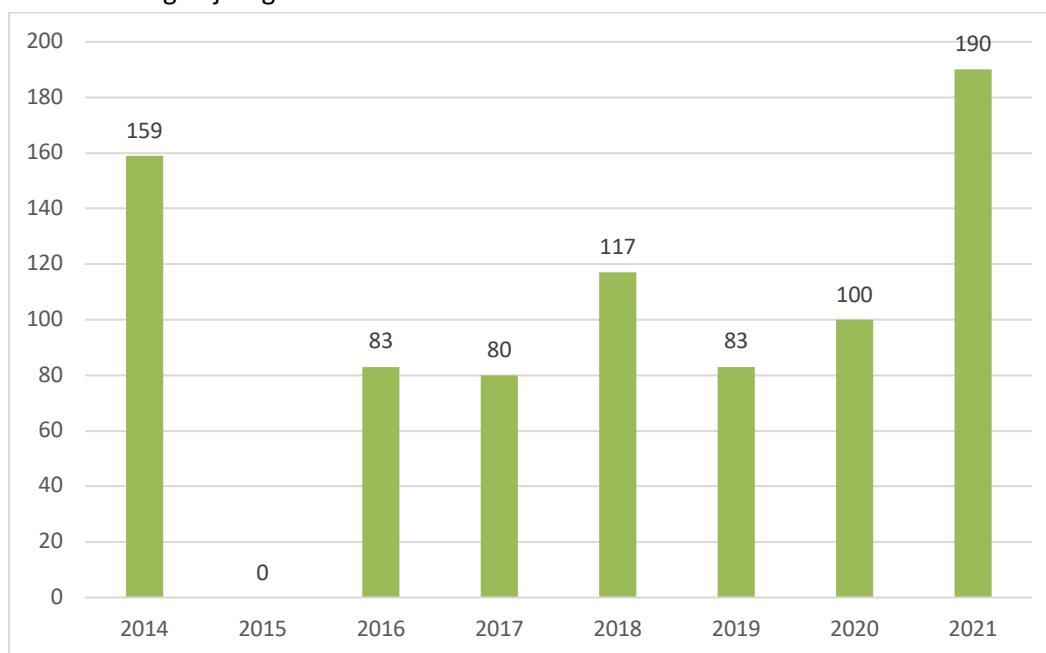
Na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego saldo migracji jest dodatnie. Wskaźnik ten jest charakterystyczny dla gmin o statusie wiejskim, położonych w bezpośrednim sąsiedztwie miast i obszarów zurbanizowanych, w tym przypadku aglomeracji gorzowskiej. Wpływ na ten proces mają następujące czynniki:

- atrakcyjne tereny pod zabudowę mieszkaniową;
- bliskość miasta Gorzowa Wielkopolskiego;
- nieskażone środowisko naturalne;
- moda na budownictwo jednorodzinne;
- dobre połączenia komunikacyjne z większymi ośrodkami miejskimi (m.in. dzięki drodze ekspresowej S 3);
- dobrze rozbudowana infrastruktura.

Dodatnie saldo migracji przekłada się bezpośrednio na pozytywne efekty społeczno-gospodarcze dla gminy: wzrost odpisów od podatków z tytułu PIT pośrednio wpływających do budżetu oraz wzrost wpływów z podatków i opłat lokalnych.

Należy podkreślić, że napływ nowych mieszkańców stwarza konieczność wzrostu nakładów inwestycyjnych gminy. Powstawanie nowych osiedli skutkuje wzrostem presji na władze gminy w celu poprawy stanu dróg, oświetlenia ulicznego, placów zabaw itp. Położenie oraz atrakcyjność oferowanych nieruchomości pod zabudowę jednorodzinna są główną przyczyną znacznego wzrostu liczby ludności w całej gminie, jak i w poszczególnych miejscowościach.

Rysunek 2 Saldo migracji w gminie Kłodawa

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

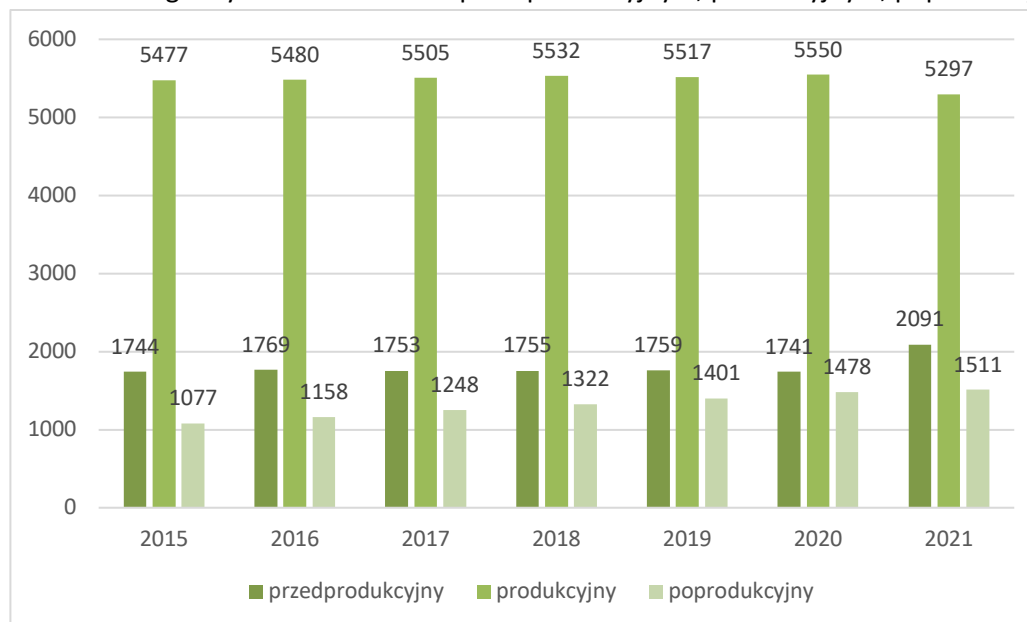
Tendencje niewielkiego spadku odnośnie przyrostu naturalnego są widoczne także w Gminie Kłodawa, co ukazano w poniższej tabeli.

Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Kłodawa.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zgony ogółem	52	66	53	51	74	61	75	81
Przyrost naturalny	18	7	21	15	-10	-13	-23	-28
Urodzenia żywe	70	73	74	66	64	48	52	53

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Prognozy demograficzne dla Polski jednoznacznie wskazują na niekorzystne kierunki zmian. Przewiduje się, że w 2035 r. populacja kraju zmniejszy się w stosunku do obecnej o ponad 2 miliony. Głównym powodem będzie ujemny przyrost naturalny, który z większą intensywnością będzie występował na terenach miejskich, niż wiejskich. Wydłużenie się przeciętnego trwania życia i jednoczesny niski poziom dzietności, będą powodować niekorzystne zmiany w strukturze wieku. W perspektywie, do 2035 roku, nastąpi gwałtowny proces starzenia się społeczeństwa. Obserwując dane z ostatnich lat dotyczących gminy Kłodawa także zaobserwować można trend spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przy równoczesnym zwiększaniu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Należy w związku z tym przyjąć, że gmina także zostanie dotknięta skutkami starzenia się społeczeństwa.

Rysunek 3. Ludność gminy Kłodawa w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

4.2. RYNEK PRACY W GMINIE KŁODAWA

Zgodnie z ustawą o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, bezrobotny to osoba niezatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy.

Bezrobocie jest normalnym zjawiskiem, polegającym na tym, że na rynku pracy są osoby chcące pracować, ale pozostające bez zajęcia. Zjawisko to podlega funkcjonującym także na rynku pracy prawom popytu (ludzie szukający pracy) i podaży (pracodawcy poszukujący pracy). Jako naturalny poziom bezrobocia niektórzy ekonomiści przyjmują 6% (jako wynik fluktuacji na rynku pracy, bowiem część osób zmienia pracę, poszukuje nowej posady itp.).

Bezrobocie nie tylko samo jest problemem społecznym, ale leży także u podstaw wielu innych kwestii społecznych. I tak np. szczególnie długotrwałe bezrobocie powoduje obniżenie standardu materialnego nie tylko samego bezrobotnego, ale i całej jego rodziny. Stąd bardzo często obszary długotrwałego bezrobocia pokrywają się w danym społeczeństwie z obszarami ubóstwa. To z kolei może powodować rozprzestrzenianie się rozmaitych patologii społecznych, rozpad rodziny, obniżenie stanu zdrowotności społeczeństwa. Nawet krótkotrwały okres bezrobocia nie pozostaje bez wpływu na kondycję psychiczną osób dotkniętych tym problemem.

Tabela 3. Rynek pracy w gminie Kłodawa na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat.

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
		Pracujący										
ogółem	Os.	565	528	504	639	622	616	703	804	848	843	-
mężczyźni	Os.	302	288	270	335	316	308	348	426	455	444	-

kobiety	Os.	263	240	234	304	306	308	355	378	393	399	-
Bezrobotni zarejestrowani												
ogółem	Os.	318	349	358	211	170	117	101	85	73	134	102
mężczyźni	Os.	135	154	148	80	75	48	42	40	37	64	56
kobiety	Os.	183	195	210	131	95	69	59	45	36	70	46
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym												
ogółem	%	6,1	6,6	6,6	3,9	3,1	2,1	1,8	1,5	1,3	2,4	1,8
mężczyźni	%	4,9	5,5	5,2	2,8	2,6	1,7	1,4	1,4	1,3	2,2	1,6
Kobiety	%	7,4	7,7	8,2	5,1	3,7	2,7	2,3	1,7	1,4	2,7	2,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Poziom bezrobocia rzutuje w pierwszej kolejności na kondycję społeczno-ekonomiczną mieszkańców. W skali makroekonomicznej pociąga za sobą drenaż finansów publicznych na zasiłki i inne świadczenia socjalne oraz na programy przeciwdziałania bezrobociu, powoduje zmniejszenie dochodów budżetowych państwa (a tym samym pośrednio gmin), ponieważ bezrobotni nie płacą podatków dochodowych, nie płacą składek na ubezpieczenie społeczne, kupują mniej towarów. Brak pracy skłania młodych, wykształconych ludzi do emigracji zarobkowej.

Wskaźnik bezrobocia, mierzony jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, był w Gminie Kłodawa niższy, niż w województwie lubuskim oraz w powiecie gorzowskim i w 2021 r. wyniósł 1,8% (w woj. lub. 3,1%, w powiecie 2,2%). W stosunku do 2011r. sytuacja w analizowanym obszarze uległa poprawie, wówczas wskaźnik bezrobocia wynosił 6,1% i także był niższy od wskaźnika dla województwa (8,8%) i dla powiatu (6,8%).

Jak wynika z danych PUP w Gorzowie Wlkp. w 2020 r. w Gminie Kłodawa bez pracy pozostawały 134 osoby. Wśród osób bezrobotnych dominowały kobiety.

Tabela 4 Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia w 2021 roku

	Polska	Lubuskie	Powiat Gorzowski
wyższe	14,3 %	11,2 %	13,0 %
średnie	12,0 %	10,7 %	10,0 %
zasadnicze zawodowe	24,7 %	27,6 %	24,4 %

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

4.3. EDUKACJA

Jednym z głównych zadań Gminy Kłodawa jako jednostki samorządu terytorialnego jest świadczenie usług edukacyjnych na poziomie przedszkolnym i podstawowym. Zakres i zadania gminy dotyczące edukacji publicznej zostały określone w trzech zasadniczych aktach prawnych: ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty i ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela. Samorząd gminny pełni rolę organu prowadzącego daną placówkę. Funkcjonowanie szkół, przedszkoli, jak również żłobka na terenie gminy Kłodawa, w zakresie przypisanym organowi, jest na bieżąco koordynowane przez Urząd Gminy Kłodawa.

Gmina Kłodawa jest organem prowadzącym dla następujących placówek:

- **Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Kłodawie** (Kłodawa, ul. Szkolna 1). Szkoła podstawowa skupia uczniów z sołectw: Kłodawa, Chwałęcice, Santocko, Mironice i Łośno, www.szkoła.klodawa.pl
- **Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Różankach** (Różanki, ul. Dębowa 3). Placówka skupia uczniów z sołectw: Różanki, Różanki Szklarnia, Wojcieszycy, Zdroisko, Rybakowo, Santoczno), www.zsrozanki.pl
- **Przedszkole Publiczne „Bajkolandia” w Kłodawie** (Kłodawa, ul. Wojcieszycza 7). www.przedszkole.klodawa.pl
- **Przedszkole Publiczne „Wesoła Gromada” w Wojcieszycach** (Wojcieszycy, ul. Osiedlowa 6) z oddziałem zamiejscowym w Różankach, www.wesolagromada.pl
- **Żłobek Gminny w Kłodawie** (Kłodawa, ul. Wojcieszycza 7), www.zlobek.klodawa.pl

W związku z tym, że na terenie gminy Kłodawa nie funkcjonowała do 2021 r. placówka sprawująca opiekę nad dziećmi do trzeciego roku życia, natomiast w przedszkolach zaczęło brakować miejsc dla wszystkich chętnych, podjęto decyzję o inwestycji w infrastrukturę oświatową i wybudowano w Kłodawie kompleks, na który składa się żłobek i przedszkole. Jest w nim dostępnych 225 miejsc, w tym 50 dla dzieci najmłodszych. Żłobek Gminny w Kłodawie jest nową placówką opiekuńczą powstałą na podstawie uchwały Rady Gminy Kłodawa XXVII/246/2021 w sprawie utworzenia żłobka w Kłodawie i uchwalenia Statutu żłobka. Żłobek dysponuje 50 miejscami, które po raz pierwszy zapełniły się małymi podopiecznymi 1 września 2021 roku.

Tabela 5. Dane dotyczące systemu oświaty na terenie gminy Kłodawa.

j.m.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Placówki wychowania przedszkolnego									
przedszkola bez specjalnych	ob.	2	2	2	2	2	2	2	2
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego									
przedszkola bez specjalnych	osoba	150	150	150	150	150	175	252	300
Szkoły podstawowe									
szkoły podstawowe ogółem	ob.	2	2	2	2	2	2	2	2
szkoły podstawowe ogółem - uczniowie	osoba	470	551	498	550	648	663	739	784
Szkoły gimnazjalne									
gimnazja ogółem	ob.	2	2	2	0	0	0	0	0
gimnazja ogółem - uczniowie	osoba	177	191	185	132	65	0	0	0

Źródło: Urząd Gminy Kłodawa

Na obszarze Gminy Kłodawa zaobserwować można tendencję wzrostową liczby uczniów. W latach 2014-2021 liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych zwiększyła się z 470 do 784. Wpływ na tę sytuację miała bez wątpienia likwidacja gimnazjów, jednak sumując liczbę uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach w 2014 roku (647) oraz liczbę uczniów szkół podstawowych w 2021 roku (784) obserwujemy wzrost. Gmina Kłodawa wyróżnia się w tej kwestii spośród pozostałych gmin wiejskich województwa lubskiego, w których obserwuje się tendencję spadkową liczby uczniów, podobnie jak w województwie lubuskim i powiecie gorzowskim.

Na poziom edukacji wpływa nie tylko dostęp do placówek oświatowych, ale również jakość infrastruktury. Ośrodki edukacyjne zlokalizowane na terenie Gminy Kłodawa są w dobrym stanie technicznym i nie wymagają dużych nakładów finansowych. Konieczne jest jedynie bieżące, systematyczne doposażanie placówek w narzędzia cyfrowe oraz inne nowoczesne pomoce dydaktyczne. Ponadto, w związku z dużym napływem nowych mieszkańców i wzrostem liczby dzieci w wieku szkolnym, planuje się w najbliższych latach rozbudowę Szkoły Podstawowej w Kłodawie oraz przebudowę Szkoły Podstawowej w Różankach.

Podsumowując charakterystykę warunków działania szeroko pojętej edukacji, stwierdzić można, że zachodzące przemiany demograficzne w większości gmin, przejawiające się spadkiem liczby uczniów, nie dotyczą gminy Kłodawa, w której obserwuje się rosnącą potrzebę zwiększenia liczby miejsc w placówkach gminnych. Samorząd traktuje kwestie edukacji priorytetowo, dbając o rozwój infrastruktury, stąd plany odnośnie dalszego rozwoju w tym zakresie.

4.4. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Spółeczeństwo obywatelskie, świadome swoich praw i obowiązków, partycypujące w życiu publicznym, w tym m.in. w procesie podejmowania decyzji na szczeblu samorządowym, stanowi podstawę rozwoju każdej gminy.

Podejmując się analizy funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego na obszarze gminy Kłodawa, autorzy opracowania za kluczowe uznali zbadanie dwóch wskaźników, świadczących o stopniu jego rozwoju:

- wskaźnik frekwencji wyborczej mieszkańców,
- wskaźnik zaangażowania społecznego w funkcjonowanie organizacji pozarządowych.

Miarą aktywności społecznej mieszkańców jest frekwencja wyborcza. Analiza danych dotyczących frekwencji wyborczej wskazuje, że gmina Kłodawa charakteryzuje się wyższym, niż w Polsce poziomem uczestnictwa w wyborach ogólnokrajowych. Frekwencja wyborcza w gminie Kłodawa jest wyższa, niż frekwencja w powiecie, województwie i całym kraju. Zdecydowanie większy jest udział mieszkańców gminy w wyborach lokalnych – blisko 10 punktów procentowych w stosunku do wyników w kraju. Zwiększona partycypacja obywateli gminy bardzo dobrze rokuje. Społeczeństwo świadomie wykorzystuje dostępne mu narzędzia do wpływania na otoczenie, poprzez udział w wyborach wypowiada się w ważnych dla gminy i dalszego otoczenia kwestiach. Daje to władarzom gminy możliwość „dialogu” z mieszkańcami i współdecydowania o kierunkach jej rozwoju.

Tabela 6. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Kłodawa podczas wybranych elekcji w latach 2014-2020

Nazwa wyborów	Gmina Kłodawa	Powiat Gorzowski	Województwo	Kraj
Wybory samorządowe 2014	53,45%	46,74%	44,63%	47,21%
Wybory prezydenta RP 2015 (I tura)	50,20%	42,30%	43,37%	48,96%
Wybory prezydenta RP 2015 (II tura)	55,18%	48,31%	49,41%	55,34%
Wybory parlamentarne 2015	13,54%	11,54%	12,93%	16,47%
Wybory samorządowe 2018	58,00%	46,34%	45,54%	48,83%
Wybory do parlamentu europejskiego 2019	49,87%	39,67%	42,10%	45,68%

Wybory parlamentarne 2019	65,74%	56,86%	57,20%	61,74%
Wybory prezydenta 2020 (I tura)	68,60%	61,72%	61,41%	64,51%
Wybory prezydenta 2020 (II tura)	73,22%	65,89%	64,95%	68,18%
Średnia:	60,97%	46,59%	46,83%	50,76%

Źródło: Dane Państwowej Komisji Wyborczej

Miernikiem działań społeczności lokalnej jest również ilość organizacji pozarządowych oraz podejmowanych przez nich inicjatyw. Większość organizacji na terenie gminy Kłodawa to podmioty stosunkowo młode, powstałe na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat. W zdecydowanej większości stowarzyszenia i fundacje nie dysponują tzw. kapitałem żelaznym organizacji. Przychody organizacji są niższe niż 50 000 złotych. Ponieważ władze gminy są świadome jak ważna dla jej rozwoju jest działalność organizacji non-profit, uruchomiono program współpracy z organizacjami pozarządowymi. Jego głównym celem jest budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi. Program szczegółowo określa formy możliwej współpracy gminy Kłodawa z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Współpraca administracji publicznej z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego odbywa się w dwóch równoważnych płaszczyznach: w formie finansowej i pozafinansowej. W myśl obowiązujących przepisów prawa, gmina nie może finansować działalności poszczególnych organizacji pozarządowych. Powinna natomiast wyznaczać obszary życia publicznego oraz określać zadania, których realizacja we współpracy z organizacjami pozarządowymi będzie bardziej skuteczna, efektywna i w większym stopniu odpowiadać będzie potrzebom społeczności lokalnej. Zadania publiczne w ramach programu zlecane są podmiotom biorącym udział w otwartym konkursie ofert na podstawie umów określających szczegółowe zasady realizacji zadań oraz sposób wykorzystania i rozliczenia przyznanych dotacji. W ramach finansowej współpracy samorządu z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, poza otwartym konkursem ofert, gmina angażuje środki budżetowe w organizację ważnych wydarzeń kulturalnych, społecznych i sportowych w ramach ich współorganizowania.

Niezwykłym atutem gminy Kłodawa jest posiadanie aktywnych klubów seniora. Występowanie ich w gminach wiejskich o podobnej liczbie mieszkańców nie jest powszechne w skali zarówno województwa, jak i kraju. Świadczy o wysokiej wrażliwości społecznej oraz odpowiedzialnym traktowaniu wskaźników świadczących o starzeniu się społeczeństwa.

Należy też wspomnieć, że typową dla obszarów wiejskich formą aktywności społecznej na rzecz lokalnego rozwoju jest funkcjonowanie jednostek pomocniczych (sołectw), które są powoływane przez radę gminy w drodze uchwały. Jest to podstawowa forma aktywności społecznej w poszczególnych sołectwach, realizowana również poprzez zebranie wiejskie, które stanowi dla danego sołectwa organ uchwałodawczy. Ta forma działalności ma długą tradycję w Polsce i w Gminie Kłodawa.

4.5. ZDROWIE

Na kondycję społeczności lokalnej w gminie Kłodawa znaczący wpływ ma dostępność infrastruktury ochrony zdrowia.

Z dostępnych informacji wynika, że w gminie w latach 2014-2021 zwiększyła się liczba dostępnych zakładów opieki zdrowotnej z 3 do 4. Warto dodać, że duża część mieszkańców gminy korzysta z usług medycznych oferowanych przez placówki zlokalizowane w Gorzowie Wlkp. Jednocześnie obserwuje się wzrost ilości świadczonych usług przez lekarzy rodzinnych (w 2014 r. –

16 655 porad POZ, w 2021 r. – 17 794 porad POZ), co wynika z rosnącej świadomości społeczeństwa na temat własnego zdrowia.

Tabela 7. Ochrona zdrowia w gminie Kłodawa

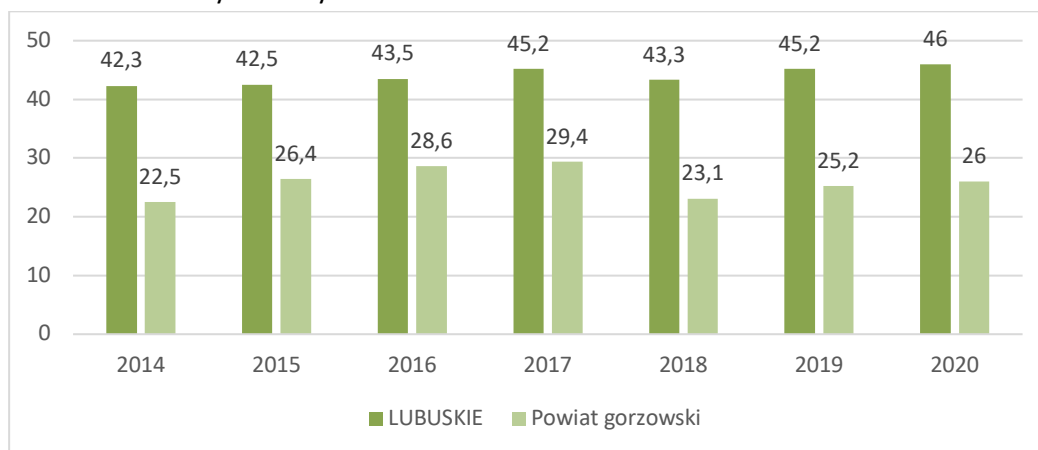
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Przychodnie								
ogółem	3	6	6	5	5	5	5	4
Porady lekarskie								
ogółem	16 655	16 429	18 679	19 158	19 677	19 641	17 359	17 794
Apteki ogólnodostępne								
Apteki	0	0	0	1	1	1	1	1
Punkty apteczne	1	1	1	1	1	1	1	1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Mieszkańcy gminy Kłodawa w zakresie specjalistycznych usług medycznych w większości wypadków korzystają z usług Wielospecjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, dysponującego ponad 1000 łóżek, na ponad 30 oddziałach w dwóch zespołach szpitalnych na terenie Gorzowa Wlkp. oraz z gorzowskich przychodni publicznych i prywatnych.

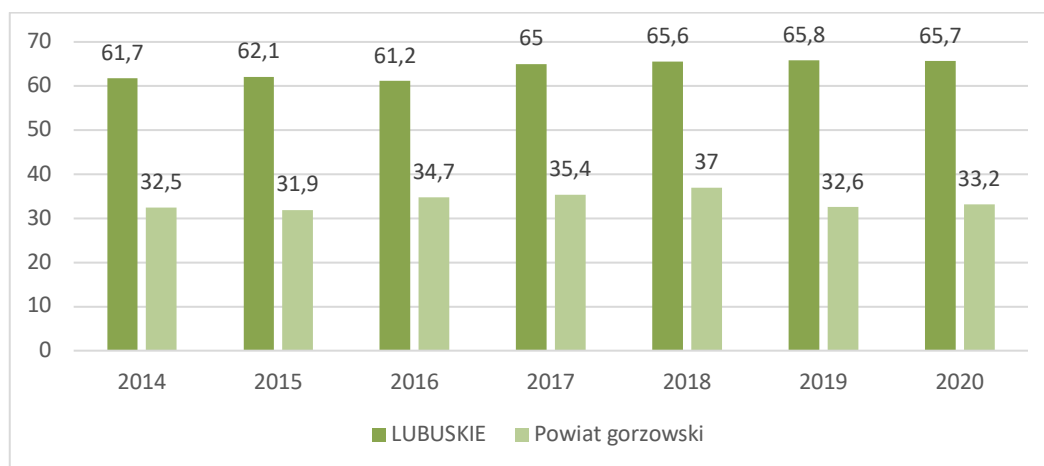
Równie istotną kwestią jest dostępność mieszkańców Gminy Kłodawa do personelu medycznego. Jak wynika z danych GUS, na terenie całego Powiatu Gorzowskiego w 2020 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało 26 lekarzy oraz 33,2 pielęgniarek i położnych. Wskaźniki te były znacznie niższe od średniej dla województwa lubuskiego (w województwie w 2020 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało 46 lekarzy i 65,7 pielęgniarki i położne).

Rysunek 4. Liczba lekarzy na 10 tys. osób

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Rysunek 5. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. osób

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Niezwykle ważnym problemem jest zaawansowany wiek wielu lekarzy oraz brak chętnych do podjęcia specjalizacji w dziedzinie medycyny rodzinnej. W rezultacie w najbliższych latach w służbie zdrowie na terenie gminy Kłodawa może pojawić się problem tzw. luki pokoleniowej.

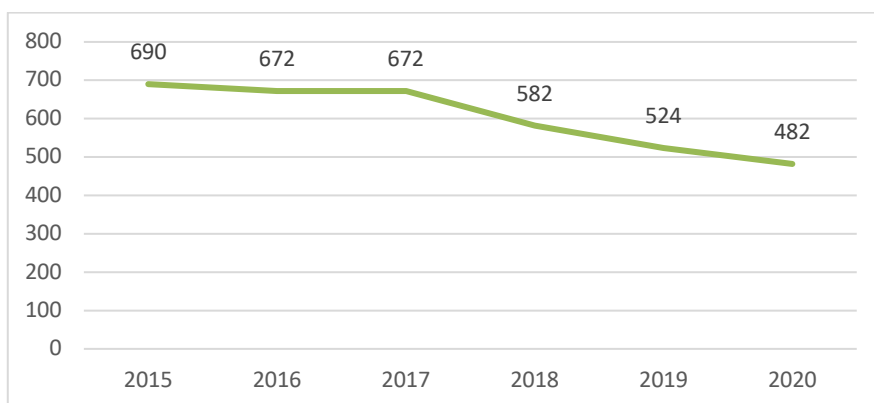
4.6. POMOC SPOŁECZNA

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłodawie jest bezpośrednim organizatorem i wykonawcą zadań pomocy społecznej na terenie Gminy Kłodawa. Do zadań Ośrodka w zakresie pomocy społecznej należy:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

O kondycji ekonomicznej społeczności lokalnej świadczy w dużym stopniu ilość transferów socjalnych z budżetu gminy na rzecz mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Rysunek 6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na podstawie wydanych decyzji administracyjnych przez GOPS.

Źródło: Dane GOPS w Kłodawie.

Podstawowym powodem ubiegania się o pomoc finansową w ostatnich latach jest ubóstwo. Ponadto wśród powodów ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej, które pojawiają się u beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, w znalazły się: niepełnosprawność, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Wydatki na pomoc społeczną obejmują także koszty związane z administrowaniem i zatrudnieniem personelu GOPS. Mimo relatywnie niskiego poziomu bezrobocia w Gminie Kłodawa transfery socjalne są znaczące, co pokazuje, że oficjalne dane statystyczne (osoba bezrobotna musi być zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy) nie zawsze mogą odzwierciedlać rzeczywistą sytuację ekonomiczną ludności. Jednak w ostatnich latach wyraźnie widać tendencję spadkową w wysokości przyznawanych świadczeń co może świadczyć o poprawie sytuacji ekonomicznej mieszkańców oraz o skutecznych działaniach gminy podjętych na rzecz aktywizacji społecznie wykluczonych.

Rysunek 7. Wysokość środków z budżetu Gminy Kłodawa przeznaczanych na opiekę społeczną.

Źródło: Dane GOPS w Kłodawie.

Poprawiająca się sytuacja nie wyklucza jednak kontynuacji działań na rzecz aktywnej integracji, włączenia społecznego oraz wsparcia tworzenia podmiotów ekonomii społecznej na terenie gminy. Winno się także realizować projekty na rzecz osób NEET (z ang. Not in Education, Employment, or Training), czyli osób, które nie kontynuują edukacji, nie biorą udziału w żadnym szkoleniu zawodowym i nie pracują i nie są ujęte w oficjalnych statystykach dotyczących np. stopy bezrobocia.

4.7. KULTURA

Dla mieszkańców danego obszaru istotne jest zaspokojenie potrzeb wyższego rzędu, w tym potrzeb kulturalnych. Ludność w czasie wolnym korzysta z wielu przejawów życia kulturalnego oferowanego zarówno przez sektor biznesu, jaki i sektor publiczny.

W większości gmin wiejskich istotnym czynnikiem pobudzania życia kulturalnego są ośrodki kultury finansowane ze środków publicznych i działające na majątku samorządu. W gminie Kłodawa funkcjonują dwie jednostki wpisane do rejestru instytucji kultury – są to Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Obie instytucje znalazły obecnie nową lokalizację w Kłodawie, gdzie zakończono inwestycję polegającą na rozbudowie świetlicy wiejskiej na cele rozwoju usług kulturalnych. Obie instytucje zatem znalazły swoją siedzibę w wygodnych pomieszczeniach tego obiektu.

Gminny Ośrodek Kultury funkcjonuje od 1985 roku. Jego celem jest rozpowszechnianie i organizowanie życia kulturalnego na terenie gminy Kłodawa. GOK obejmuje nadzorem merytorycznym świetlice środowiskowe, które działają w dziesięciu miejscowościach, organizując czas wolny dla mieszkańców poszczególnych wsi. Kilka razy w tygodniu odbywają się zajęcia stałe, prowadzone przez instruktorki. Na świetlicach prowadzone są również sekcje oraz warsztaty artystyczne prowadzone przez instruktorów GOK.

Pod skrzydłami ośrodka prężnie działa siedem zespołów wokalnno-muzycznych: *Kłodawianki* z Kłodawy, *Brzezinki* z Santocka, *Róży Kwiat* z Różanek, *Czas z Łośna*, *Od Nowa* z Wojcieszyca oraz zespoły *Kosy* i *Bukowina* – oba ze Zdroiska. Zespoły kultywują tradycje ludowe, chętnie biorąc udział w imprezach gminnych oraz organizując własne – spotkania biesiadne na terenie swoich sołectw.

GOK jest organizatorem corocznych imprez masowych takich jak „Kłodawska Majówka” czy dożynki, współorganizatorem imprez sołeckich, zawodów strażackich, spotkań seniorów oraz inicjatorem wielu imprez związanych z bieżącą działalnością ośrodka: przeglądy wokalne, warsztaty artystyczne, pikniki rodzinne oraz imprezy sportowo-rekreacyjne.

Funkcję kulturotwórczą w gminie pełni także Gminna Biblioteka Publiczna w Kłodawie. Powstała ona w 1948 roku i zakres jej usług systematycznie się rozwija. Biblioteka stale współpracuje ze szkołami i przedszkolami z terenu gminy. Organizowane są ferie biblioteczne, obchody Międzynarodowego Dnia Książki i Tygodnia Bibliotek, mini wystawy. Biblioteka systematycznie organizuje spotkania autorskie z twórcami regionalnymi. Od 2005 roku w bibliotece w Kłodawie funkcjonuje pracownia internetowa, a od 2010 roku dostęp do Internetu oferuje także filia w Różankach. W placówkach można również skorzystać z bezprzewodowego dostępu do sieci. Jedno z pomieszczeń placówki w Kłodawie wydzielono pod izbę pamięci gminy, gdzie znajdują się pamiątki użyczone przez jej mieszkańców. Działania aktywizujące czytelników odnoszą skutek i liczba czytelników na terenie gminy Kłodawa systematycznie rośnie, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 8. Wybrane aspekty kultury w gminie Kłodawa

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
biblioteki i filie ogółem	2	2	2	2	2	2	2	2
czytelnicy w ciągu roku	744	807	836	869	878	903	873	854
księgozbiór	23 714	23 931	24 330	24 663	25 599	25 473	26 488	26 784

Źródło: Urząd Gminy Kłodawa.

4.8 SFERA GOSPODARCZA

Poziom życia mieszkańców Gminy Kłodawa w dużej mierze zależy od rozwoju przedsiębiorstw zlokalizowanych na jej terenie. Prowadząc działalność produkcyjną i usługową w dużym stopniu wpływają one na wzrost zatrudnienia w gminie (a tym samym na ograniczenie poziomu bezrobocia), a także na wysokość dochodów Gminy – część podatku dochodowego od osób prawnych CIT (19%) trafia jako subwencja do budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

W I kwartale 2022 roku w Gminie Kłodawa zarejestrowanych było 1 501 podmiotów gospodarczych (GUS), natomiast według stanu na dzień 02 lipca 2022 r. w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) znajdowało się 1 730 wpisów dotyczących Gminy Kłodawa jako głównego miejsca wykonywania działalności: aktywne - 862, działalność prowadzona w formie spółki cywilnej – 52, wykreślone – 868. Liczba podmiotów gospodarczych systematycznie wzrasta. W roku 2015 zarejestrowanych było 1 187 podmiotów (w tym 1153 w sektorze prywatnym), natomiast w roku 2019 ich liczba wynosiła już 1 357. Widać wyraźną dominację sektora prywatnego.

Tabela 9. Wzrost liczby przedsiębiorstw Gminie Kłodawa na tle powiatu, województwa i kraju.

Obszar	2015	2022 (I kwartał)
Gmina Kłodawa		
Sektor prywatny ogółem	1 153	1 481
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1 006	1 300
Spółki handlowe	50	70
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	12	3
Powiat gorzowski		
Sektor prywatny ogółem	7 363	9054
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	5 976	7491
Spółki handlowe	545	533
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	220	121
Lubuskie		
Sektor prywatny ogółem	105 731	118 507
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	77 599	86 783
Spółki handlowe	9 549	9 334
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	2 846	1 631
Polska		
Sektor prywatny ogółem	4 028 506	4 642 406
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2 972 144	3 454 620
Spółki handlowe	421 888	509 563
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	85 457	82 561

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Na terenie Gminy Kłodawa funkcjonują przedsiębiorstwa mikro, małe, średnie, nie ma natomiast przedsiębiorstw dużych. Dane te z pewnością są efektem prowadzonej polityki przez samorząd zmierzającej raczej do kreowania przyjaznego klimatu inwestycyjnego dla sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw niż branży typowo przemysłowej. Rzecz jasna w Gminie mile

widziane będą duże przedsiębiorstwa, które również spotykają się z profesjonalną obsługą w zakresie ułatwiania na poziomie administracji samorządowej procesu inwestycyjnego oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

Tabela 10. Rodzaje działalności prowadzonej przez przedsiębiorstwa z Gminy Kłodawa (stan na I kwartał 2022r.)

Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba przedsiębiorstw	Odsetek przedsiębiorstw (%)
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	54	3,60%
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	3	0,20%
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	113	7,53%
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	8	0,53%
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	0,33%
Sekcja F - Budownictwo	209	13,92%
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	292	19,45%
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	102	6,80%
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	31	2,07%
Sekcja J - Informacja i komunikacja	38	2,53%
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	47	3,13%
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	31	2,07%
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	197	13,12%
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	52	3,46%
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	0,47%
Sekcja P - Edukacja	44	2,93%
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	139	9,26%
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	33	2,20%
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	96	6,40%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Struktura podmiotów według sekcji pokazuje wysoki udział podmiotów z branż: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (19,45%), budownictwo (13,92%), Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (13,12%), Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (9,26%). Dowodzi to, że na terenie gminy następuje rozwój przetwórstwa przemysłowego i zmian w kierunku przedsiębiorczości charakterystycznej dla obszarów miejskich. Przy analizie przedsiębiorczości należy bowiem zauważyć, że obecnie Gmina Kłodawa stanowi zaplecze Gorzowa Wlkp. Obszar gminy jako obszar wiejski uczestnicząc w procesach rozwojowych ma szczególne znaczenie dla północnej części Województwa lubuskiego z uwagi na integralne funkcjonowanie w MOF

Gorzów Wielkopolski. Gmina Kłodawa jest częścią ZIT MOF Gorzów Wielkopolski, na który składa się w sumie 10 Jednostek Samorządu Terytorialnego: Miasto Gorzów Wielkopolski oraz Gminy: Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn, Santok, Skwierzyna, Strzelce Krajeńskie, Witnica i Miasto Kostrzyn nad Odrą. W ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego został sporządzony dokument „Strategia Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego” określający cele i sposoby realizacji działań wskazanych gmin dla osiągnięcia ich strategicznych celów rozwojowych. Przynależność do ZIT MOF ma znaczenie w kontekście możliwości pozyskiwania przez Gminę Kłodawa środków zewnętrznych. Obszar ZIT MOF Gorzów Wlkp. został poszerzony i zaktualizowany w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 – do tej pory obszar ten składał się z 5 samorządów (oprócz Gorzowa Wlkp. były to gminy: Kłodawa, Santok, Deszczno i Bogdaniec), w najbliższym czasie planowana jest aktualizacja zapisów Strategii Rozwoju MOF Gorzów Wlkp., uwzględniająca powiększony obszar.

Zauważyć należy, iż część Gminy bezpośrednio styka się terenem miasta Gorzów Wielkopolski, zaś obszar całej gminy zamyka go klamrą w kierunku północnym. W gminie zauważalne jest silne zjawisko suburbanizacji, w tym również suburbanizacji funkcjonalnej. Szczególnie zatem w tych obszarach zauważalne jest zjawisko zatracania pierwotnych funkcji wiejskich, na rzecz zupełnie obcych dla tych jednostek funkcji miejskich. Funkcjonujące tu podmioty nie są zatem skierowane na zaspokojenie potrzeb endogenicznych, a ich działalność w dużej mierze wynika z bliskości obszaru aglomeracji gorzowskiej.

Gmina Kłodawa jest położona w sąsiedztwie miasta Gorzów Wlkp. oraz drogi krajowej S3, na jej terenie znajduje się podstrefa Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej obejmująca tereny położone w sołectwie Wojcieszycy, stanowiące działkę nr 212/101. Ponadto w sąsiedztwie funkcjonuje gorzowska podstrefa Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. To wszystko stwarza dogodne warunki do rozwoju gospodarczego.

Sąsiadujący z gminą Gorzów Wlkp., rządowa stolica województwa, stanowi regionalne centrum administracyjno-gospodarcze i jest obecnie jednym z największych ośrodków przemysłowych na zachodzie Polski.

Analizując poziom rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Kłodawa, należy uwzględnić nie tylko bezwzględną liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw, ale również przedsiębiorczość mieszkańców, mierzoną liczbą podmiotów na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym. Dla Gminy Kłodawa wskaźnik ten w 2021 r. wynosił 2 643,7 i był wyższy od średniej krajowej (2 146,8) oraz analogicznego wskaźnika dla województwa lubuskiego (2 102,7).

Tabela 11. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Obszar	2015	2021	Dynamika
			Rok 2015 = 100
Gmina Kłodawa	2 167,2	2 643,7	121,99
Powiat Gorzowski	1 651,8	2 065,5	125,05
Lubuskie	1 731,5	2 102,7	121,44
Polska	1 743,3	2 146,8	123,15

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Poniżej zaprezentowano w formie tabelarycznej największe i ważniejsze firmy funkcjonujące w Gminie Kłodawa.

Tabela 12. Wykaz największych przedsiębiorstw w Gminie Kłodawa.

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa
-----	------------------------

1	Grupa Producentów Owoców i Warzyw Gospodarstwo Ogrodnicze T. Mularski Sp. z o.o.
2	Constans Sp. z o. o.
3	Vetoquinol Biowet Sp. z o.o.
4	KOZARYN Sp. z o.o. spółka komandytowa
5	PPUH DREW-PLAST Dariusz Mazowiecki

Źródło: Dane Urzędu Gminy Kłodawa

4.9. TURYSTYKA

Strefę turystyczno-wypoczynkową w Gminie Kłodawa określają przede wszystkim dwa kluczowe aspekty:

- bogactwo przyrody, w wysoki poziom zalesienia (67,5% powierzchni gminy stanowią lasy Puszczy Gorzowskiej) oraz liczne jeziora;
- bezpośrednie sąsiedztwo Gorzowa Wlkp.

Bogate walory przyrodnicze obszaru warunkują fakt, iż turystyka jako branża gospodarcza może być istotną gałęzią wzrostu lokalnej gospodarki. Ponadto naturalna potrzeba rekreacji mieszkańców aglomeracji gorzowskiej stanowi o potencjale w tym obszarze. Główną zaletą jest fakt, iż na terenie Gminy Kłodawa znajduje się fragment Gorzowskiego Parku Krajobrazowego. Zlokalizowane są tutaj szczególnie atrakcyjne rezerваты przyrody: „Wilanów”, „Dębina”, „Rzeka Przyłężek”, „Zdroiskie Buki”. Na turystów i wędkarzy czekają czyste rzeki i jeziora (ponad 20 z nich Polski Związek Wędkarski dopuścił do amatorskiego połowu ryb), z których część jest zagospodarowanych turystycznie. Do największych należą: jezioro Lubie z ośrodkiem wypoczynkowym w Lipach (położone 20 km od Gorzowa), jezioro Kłodawskie z kąpieliskiem w Kłodawie (5 km od Gorzowa), jezioro Nierzym z kąpieliskiem przy trasie Gorzów-Gdańsk. Przez najpiękniejsze zakątki gminy prowadzą liczne szlaki turystyczne. Gmina będzie kłaść nacisk na rozwój infrastruktury służącej turystyce i rekreacji rowerowej. Gmina słynie z dobrze rozbudowanej sieci ścieżek rowerowych. W kolejnych latach wdrażania strategii rozwoju planuje się budowę kolejnych ścieżek rowerowych oraz miejsc wypoczynku i samoobsługi dla rowerzystów.

Walory przyrodnicze sprzyjają także rozwojowi budownictwa letniskowego. Największe jego skupiska są w miejscowościach: Santoczno, Rybakowo, Zdroisko i Lipy. Na terenie Gminy obserwuje się dynamiczny rozwój agroturystyki.

Tabela 13. Turystyka w Gminie Kłodawa.

Turystyczne obiekty noclegowe		2021
Obiekty	ob.	21
miejsca noclegowe	msc.	448

Źródło: Urząd Gminy Kłodawa

W 2021 r. na obszarze Gminy Kłodawa funkcjonuje 21 obiektów noclegowych, dysponujących w sumie 448 miejscami noclegowymi. Podstawowe wskaźniki ~~zatem~~ związane z obsługą turystyki pokazują ogromny potencjał rozwojowy w tym obszarze. Pomimo dynamicznego rozwoju agroturystyki na terenie Gminy Kłodawa istnieje nadal zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi, jest ona bowiem niezwykle atrakcyjna pod względem kulturowym i przyrodniczym.

Atrakcje Gminy:

- Gorzowski Park Krajobrazowy: chroniony obszar o niezwykłych walorach przyrodniczych, historycznych i kulturowych, który powstał 23 października 1991 roku (jako Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy, rozciągający się na obszarze województw: lubuskiego i zachodniopomorskiego, 26 kwietnia 2021r. uchwałą nr XXXI/429/21 Sejmiku Województwa Lubuskiego wydzielono obszar parku na terenie woj. lubuskiego i zmieniono nazwę na Gorzowski Park Krajobrazowy). Obecnie powierzchnia Parku wynosi 12.261,80 ha i otoczona jest strefą ochronną – zmniejszającą negatywne oddziaływanie różnych szkodliwych czynników zewnętrznych na przyrodnicze zasoby Parku, o powierzchni 12.655,50 ha – zwaną otuliną.
- Jeziora: największe i najbardziej popularne to jezioro Lubie z ośrodkiem wypoczynkowym w Lipach (położone 20 km od Gorzowa), jezioro Kłodawskie z kąpieliskiem w Kłodawie (5 km od Gorzowa), jezioro Nierzym z kąpieliskiem przy trasie Gorzów-Gdańsk.
- Szlaki rowerowe - ponad 120 km szlaków położonych w otoczeniu malowniczej przyrody.
- W Rejestrze zabytków nieruchomości woj. Lubuskiego prowadzonym przez Narodowy Instytut Dziedzictwa na liście zabytków w Gminie Kłodawa znajdują się:
  1. Łośno - dom nr 67 (d. huta), szach., 1746, nr rej.: KOK-I-479 z 30.05.1963 oraz 46 z 26.10.1976;
  2. Mironice - dwór, 1830, k. XIX, nr rej.: L-371/Az 20.08.1980;
  3. Różanki - kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. par. p.w. św. Stanisława Kostki, 1735, 1874, nr rej.: L-341/Az 4.05.1971;
    - cmentarz, nr rej.: 358/91 z 25.04.1991;
    - zespół folwarczny, 1 poł. XIX, nr rej.: L-380/Az 4.05.1971;
    - dom mieszkalny-3 budynki gospodarcze
  4. Santoczno - kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. p.w. Przemienienia Pańskiego, szach., XVIII, XIX, nr rej.: L-339/Az 18.12.1963 oraz 93 z 5.11.1976;
    - szkoła, 2 poł. XVIII, pocz. XX, nr rej.: 2110 z 4.05.1971;
  5. Wojcieszyce - kościół fil. p.w. Podwyższenia Krzyża, k. XIII, nr rej.: L-340/Az 16.03.1961 i z 22.10.1976.

Podsumowując analizę w zakresie turystyki warto pokreślić, że Gmina Kłodawa ma potencjał turystyczny, który jest wykorzystywany w umiarkowanym stopniu. Podejmowane w tym zakresie działania nie są usystematyzowane. Przygotowanie spójnej oferty turystycznej i inwestycje w infrastrukturę pozwolą w przyszłości na pełne wykorzystanie walorów przyrodniczych Gminy Kłodawa i jej korzystnego położenia.

4.10 ROLNICTWO I LEŚNICTWO

W ostatnich czasach systematycznie zmniejsza się ekonomiczne znaczenie rolnictwa i leśnictwa w rozwoju Gminy Kłodawa. Wpłynęła na to m.in. likwidacja PGR-ów, które na ziemiach zachodnich i północnych Polski były istotnym wytwórcą produkcji rolniczej. Z roku na rok spada odsetek mieszkańców, których jedynym źródłem dochodu jest działalności rolnicza.

Z danych Urzędu Gminy wynika, że powierzchnia użytków rolnych wyniosła na koniec 2020 roku 5 399 hektarów. Grunty orne zajmują na terenie gminy 75 613 hektarów, natomiast grunty rolne zabudowane 5 609 hektarów.

Tabela 14. Lasy w Gminie Kłodawa.

Powierzchnia lasów ogółem w ha	15 850,32
w tym lasy publiczne	15 788,72
W tym lasy prywatne	61,60
w tym własność gminy	9,20
Lesistość w %	67,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Lasy stanowiły w 2019 r. 67,5% powierzchni Gminy Kłodawa. Dominowała publiczna własność gruntów leśnych. Lasy publiczne zajmowały 15.788,72 ha, czyli 99,62% Powierzchni lasów ogółem. Wysoki stopień zalesienia sprzyja funkcjonowaniu przedsiębiorstw w branży drzewnej, ale także ma ogromny wpływ na atrakcyjność gminy pod względem turystycznym i rekreacyjnym.

4.11 ŚRODOWISKO NATURALNE

Z punktu widzenia regionalizacji fizycznogeograficznej gmina jest położona w megaregionie: Pozaalpejska Europa Środkowa, prowincji: Niż Środkowoeuropejski, podprowincji: Pojezierze Południowobałtyckie, makroregionie: Pojezierze Południowopomorskie i wchodzącym w jego skład mezoregionie: Równina Gorzowska – mezoregionu fizycznogeograficznego zaliczanego ze względu na typ mezoregionów do sandrów w granicach ostatniego zlodowacenia z jeziorami w regionie nizin i obniż, przechodzący od północy w Pojezierze Myśliborskie, od wschodu w Pojezierze Dobiegniewskie, od południa w Kotlinę Gorzowską i od zachodu w Kotlinę Freienwaldzką.

Klimat występujący w gminie to umiarkowany – morski, z udziałem następujących mas powietrza: polarno-morskie – 75%, arktyczne – 16%, polarno-kontynentalne – 7%, zwrotnikowe – 2%.

Ponad 65% powierzchni gminy stanowią lasy Puszczy Gorzowskiej - obszernego kompleksu leśnego o pow. ok 1 tys. km kwadratowych, porastającego równinę sandrową ukształtowaną ok 12 tys. lat temu przez topniejący lodowiec. W centralnej części Puszczy Gorzowskiej znajduje się Gorzowski Park Krajobrazowy - obszar chroniony o niezwykłych walorach przyrodniczych, historycznych i kulturowych. Tereny południowej części Parku zlokalizowane w gminie Kłodawa ujmują łagodną rzeźbą terenu. Niewielkie pagórki wznoszące się na wysokość 50-70 m n.p.m. tylko miejscami mają skłony lekko spadziste. Delikatnie sfalowaną powierzchnię urzekająco urozmaicają potoki i rzeki, które w przeszłości rzeźbiły wąskie, ale dość głębokie doliny. Jeziora na terenie Parku tworzą ciągi, przez które przepływają rzeki. Meandry rzek i urokliwe jeziora, swoją naturalnością i czystością, nadają swoistego piękna i czynią krajobraz Parku szczególnie malowniczym. Roślinność Parku ukształtował klimat atlantycki i kontynentalny: 639 gatunków z 92 rodzin, zawiera wiele elementów flory Pomorskiej i Pasa Wielkich Dolin. Wśród nich znajdują się gatunki objęte ochroną ścisłą np. bluszcz pospolity, widłaki – goździsty i jałowcowaty, paproć o nazwie orlik pospolity, rosiczka okrągłolistna, naparstnica zwyczajna, lilia złotogłów, śnieżyczka przebiśnieg. Prawdziwym ewenementem jest obecność 138 gatunków porostów, organizmów szczególnie wrażliwych na zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, znajdujących w Puszczy Gorzowskiej doskonałe warunki do rozwoju. Większość porostów Parku to gatunki nadrzewne, rosnące na drzewach liściastych i iglastych. Wśród nich nie brakuje gatunków naziemnych i nakamiennych. Około 27,3% gatunków porostów stwierdzonych w Parku uznane są za ginące i zostały ujęte w tzw. „Czerwonej liście porostów zagrożonych w Polsce”. Należy do nich: wabnica kielichowata, płucnica zielonawa i złotlinka jaskrawa. Zachowanie różnogatunkowych i różnowiekowych lasów Puszczy Gorzowskiej, głównie łęgów, olsów i grądów,

wiąże się z obecnością w Parku pałeczników – skupionego i zielonego, porostów stanowiących pozostałość naturalnej leśnej flory – reliktywów puszczańskich.

Na obszarze Gorzowskiego Parku Krajobrazowego stwierdzono 142 gatunki ptaków, w tym 105 gatunków lęgowych. Wśród nich znajduje się bielik, rybołów, kania czarna i rdzawa oraz orlik krzykliwy i puchacz. Puszczański charakter lasów Parku obfituje w zwierzynę łowną.

Walory przyrodnicze Puszczy Gorzowskiej są niezwykle wartościowe w skali europejskiej. Dlatego jej znaczny obszar został zaproponowany do włączenia w paneuropejski system ekologiczny – Sieć Natura 2000, zapewniający trwałą egzystencję ginącym ekosystemom oraz gatunkom roślin i zwierząt.

Na obszarze gminy Kłodawa znajdują się rezerwaty przyrody:

- Rezerwat krajobrazowo-leśny „Wilanów”, którego główną osobliwością przyrodniczą są okazałych rozmiarów dęby i buki - ich wiek szacuje się na 200 – 300 lat, a obwody pnia od 240 do 450 centymetrów.
- Rezerwat faunistyczny „Rzeka Przyłęczek” - ekosystem leśny ze 100-letnimi bukami położony nad rzeką Przyłęczek, która niesie wody czyste (I klasa czystości) i zimne (latem poniżej 21°C). Rzeka ta jest nie tylko enklawą czystości, ale przede wszystkim miejscem tarliskowym – pstrąga potokowego i głowacza białołetwego.
- Rezerwat krajobrazowo-leśny „Dębina” o pow. 12,18 ha, na którego terenie rozciągają się wspaniałe fragmenty lasów grądowych. Znajduje się tam najlepiej zachowany w całej Puszczy Gorzowskiej grąd środkowoeuropejski z żywcem bulwkowatym i zdobną przylaszczką pospolitą.

Ponadto występuje 6 pomników przyrody, zgodnie z Rejestrem Pomników Przyrody województwa lubuskiego:

- Głaz narzutowy z napisem gotyckim „Wanschen-1932” w Kłodawie;
- Głaz narzutowy "Obelisk – pomnik leśnika niemieckiego zamordowanego 18 lutego 1923 r."

w Kłodawie;

- Kasztanowiec zwyczajny (biały) o obwodzie 410 cm w Różankach;
- Dąb szypułkowy o obwodzie 425 cm w Różankach;
- Dąb szypułkowy o obwodzie 432 cm w Wojcieszycach;
- Buk pospolity o obwodzie 450 cm w Santocznie.

4.12 INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

Do podstawowych zadań Gminy Kłodawa zgodnie z Ustawą o samorządzie gminnym należy zapewnienie mieszkańcom dostaw wody oraz gospodarka kanalizacyjna.

Obecnie w imieniu Gminy Kłodawa zadania z zakresu gospodarki wodnej i kanalizacyjnej wykonuje:

- Referat Gospodarczy Urzędu Gminy Kłodawa w Różankach (Dalej: RG) obsługuje północną część gminy, tj. miejscowości Łośno, Rybakowo, Santoczno i Zdroisko.
- Przedsiębiorstwo Kanalizacji i Wodociągów w Gorzowie Wlkp. Sp. z o.o. (dalej: PKiW), obsługuje południową część Gminy, w tym miejscowości: Kłodawa, Chwałęcice, Mironice, Santocko, Różanki i Wojcieszycy

SIEĆ WODOCIĄGOWA I KANALIZACYJNA EKSPLOATOWANA PRZEZ RG i PWiK

Dostęp do sieci wodociągowej

Sieć wodociągowa, obsługiwana przez dwóch operatorów, zabezpiecza w 95% potrzeby mieszkańców Gminy.

W części północnej Gminy Kłodawa, obsługiwanej przez RG, woda dostarczana jest z dwóch stacji uzdatniania wody, które znajdują się w miejscowościach Łośno i Zdroisko. W południowej części Gminy, którą obsługuje PWiK woda dostarczana jest z ujęcia znajdującego się w Kłodawie.

Większość sieci wodociągowej budowanej od lat 80-tych XX w. jest wykonana z nowoczesnych materiałów typu PCV i PE. Natomiast sieci wybudowane w latach 70-tych XX w. (głównie Kłodawa i Chwałęcice) wymagają wymiany, co sukcesywnie jest realizowane. Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 149,30 km, w tym obsługiwanej przez PWiK Sp. z o.o. w Gorzowie Wlkp. 103,80 km i przez Referat Gospodarczy 45,50 km. 1749 odbiorców indywidualnych korzysta z samej sieci wodociągowej (714 przyłączy), natomiast 6084 odbiorców korzysta zarówno z sieci wodociągowej jak i kanalizacyjnej (1796 przyłączy). Średnie miesięczne zużycie wody w gospodarstwie domowym w gminie wynosi 7 m³.

Dostęp do sieci kanalizacyjnej

Budowa dużej części sieci kanalizacyjnej została wybudowana w ramach programu realizowanego przez związek celowy gmin MG6 i sfinansowana ze środków Unii Europejskiej. Gmina jako udziałowiec przystąpiła w 2001 r. do Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Gorzowie Wlkp. (PWiK), celem delegowania kompetencji gminy w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, wynikających z ustawy o samorządzie gminnym. Dzięki temu kanalizacja wybudowana na terenie Gminy została w 90% zintegrowana z miejską oczyszczalnią i siecią kanalizacji sanitarnej, obsługiwaną przez PWiK w Gorzowie Wlkp.

Z uwagi na ukształtowanie terenu kanalizacja sanitarna oparta jest większości na małych, lokalnych przepompowniach, tłoczących ścieki do sieci grawitacyjnych. Zakres działania PWiK dotyczący kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy pokrywa się w większości z zakresem dostawy wody, a więc jeden operator kompleksowo świadczy usługę odbiorcom. Systematycznie wzrasta długość czynnej sieci kanalizacyjnej, a także objętość ścieków poddawanych oczyszczeniu.

Łączna długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy wynosi blisko 100 km.

Część gminy (miejscowości Santoczno, Zdroisko, Rybakowo, Łośno oraz Mironice) nie posiada zbiorczej sieci kanalizacyjnej. Ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (581 szt.), a następnie odwożone do punktu zlewnego w Różankach, skąd tłoczone są do miejskiej sieci kanalizacyjnej. Obecnie ok 1743 osoby gromadzą ścieki w zbiornikach bezodpływowych. Ponadto na terenie gminy wybudowano 231 przydomowych oczyszczalni ścieków, z których korzysta 660 mieszkańców.

Na przestrzeni lat 2014-2020 wzrósł odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej na obszarze Gminy Kłodawa. Znacząco też wzrosła dostępność gospodarstw domowych do sieci kanalizacyjnej. Widać zatem wyraźny postęp w zakresie poprawy wskaźników dostępności do kanalizacji i gazu na terenie Gminy.

Tabela 15 Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej

Gmina	2014	2020
Gmina Kłodawa		
Wodociągi	98,7	98,9
kanalizacja	60,8	67,8
gaz	38,5	43,6
Powiat Gorzowski		
Wodociągi	91,6	93
kanalizacja	55,4	69,9
gaz	38,9	48,6
Lubuskie		
Wodociągi	94,3	94,7
kanalizacja	70,4	74,3
gaz	51,7	53,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych

Dostęp do sieci gazowej

Gmina Kłodawa charakteryzuje się nieco mniejszą w stosunku do województwa lubuskiego (53,3%) dostępnością do sieci gazowej.

Z gazociągu korzystają mieszkańcy następujących miejscowości:

- Kłodawa: 720 przyłączy
- Chwałęcice: 235 p.
- Różanki: 116 p.
- Santocko: 89 p.
- Wojcieszycy: 36 p.

Tabela 16 Dane dla gazociągu na terenie Gminy

GAZOCIĄGI ŚREDNIEGO CIŚNIENIA									stan na 31.12.2020
Lp	Gmina	Lw / E	BT						Razem [mb]
				Dn 32	Dn 63	Dn 110	Dn 160	Dn 225	
1	Kłodawa	E		356,00	25 563,00	15 568,00	5 920,00	21 611,00	69 018,00

Źródło: Dane dostawcy gazu: spółka EWE

Ponadto w 2021 r. planowana jest budowa gazociągu w miejscowości Chwałęcice przy ul. Leśna/Dębowa: Dn 63 – 215 mb.

4.13 INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

Układ transportowy w gminie Kłodawa tworzą m.in. drogi przebiegające przez teren gminy Kłodawa, w tym:

- droga ekspresowa S3 – długość na terenie gminy 6 km, wzdłuż granicy z Gminą Lubiszyn, na osi północ-południe
- droga krajowa nr 22 (DK22) – droga krajowa o długości około 460 km prowadząca od przejścia granicznego do Rosji w Grzechotkach do przejścia granicznego do Niemiec w Kostrzynie (długość na terenie gminy 11,68 km). Droga przebiega na osi wschód-zachód wzdłuż granicy z Gminą Santok.

- droga wojewódzka nr 151 (DW151) o długości 136 km łącząca Świdwin z Gorzowem Wielkopolskim (długość na terenie gminy 11,06 km). Przebiega przez obszar gminy, w tym przez Kłodawę na osi północ-południe.

Ponadto istnieje sieć dróg o znaczeniu lokalnym, w tym: drogi powiatowe o łącznej długości na terenie gminy – 65,47 km. Drogi te ze względu na swój stan techniczny w dużej części wymagają remontów. Na terenie Gminy znajdują się następujące drogi powiatowe:

- 1404F Wojcieszycy - Różanki - Janczewo,
- 1405F od DW 151 - Łośno - Zdroisko - Czechów,
- 1406F Kłodawa - Wojcieszycy - Wawrów,
- 1407F Santoczno - Wielisławice - Bronowice,
- 1408F droga przez miejscowość Rybakowo (ul. Lipowa),
- 1409F Gorzów Wlkp. - Chwałęcice - Kłodawa,
- 1410F Witnica - Lubno - Marwice - Kłodawa,
- 1411F Łośno - Różanki,
- 1417F Santocko (od skrzyżowania z ul. Parkową) - Gorzów Wlkp. (do granicy z miastem).

Drogi gminne (publiczne oraz wewnętrzne) stanowią głównie uzupełnienie sieci drogowej o funkcji lokalnej lub dojazdowej. Drogi gminne w większości posiadają nawierzchnię bitumiczną. Drogi wewnętrzne posiadają nawierzchnie asfaltowe, brukowe, tłuczniowe lub żwirowe.

Ponadto na terenie gminy Kłodawa istnieje 18,34 km ścieżek rowerowych. W latach 2018-2021 zostały oddane do użytku następujące odcinki ścieżek rowerowych:

- Kłodawa – Chwałęcice (wzdłuż drogi powiatowej 1409F) o długości 1 649,35 mb.
- Kłodawa (wokół jezior) – 1 704 mb
- Kłodawa – Santocko – 3 003,85 mb
- Kłodawa – Wojcieszycy – 4 473,11 mb

Funkcjonuje również sieć szlaków turystycznych, w tym: rowerowych, pieszych, kajakowych, konnych. W ramach porozumienia komunalnego funkcjonuje komunikacja z Gorzowa Wlkp. do Chwałęcic, obsługiwana przez MZK w Gorzowie Wlkp. Sp. z o.o. w ramach linii 111. Pozostała część gminy obsługiwana jest przez PKS Sp. z o.o. w Gorzowie Wlkp. w ramach umowy zawartej z gminą. Kursy odbywają się na 3 liniach:

- linia nr 1 Gorzów – Różanki Szklarnia – Różanki – Wojcieszycy
- linia nr 2 Gorzów – Kłodawa – Mironice – Santocko
- linia nr 3 Gorzów – Różanki Szklarnia – Różanki – Zdroisko – Santoczno – Rybakowo – Lipy – Łośno – Kłodawa.

Wspomnieć tu należy, iż w ramach porozumienia pomiędzy miastami i gminami Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wlkp. (łącznie z Gminą Kłodawa 10 samorządów) Gmina Kłodawa wyraziła wolę współdziałania w zakresie opracowania „Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego”.

4.14 GOSPODARKA ODPADAMI

Na obszarze Gminy Kłodawa podmiotem odpowiedzialnym za gospodarkę odpadami jest Związek Celowy Gmin MG 6, który realizuje powierzone mu przez gminy członkowskie zadania. Działania podejmowane przez związek obejmują miasto Gorzów Wlkp. oraz gminy wiejskie: Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn, Santok.

Zgodnie z uchwałą Zgromadzenia ZCG MG-6 obszar działania Związku został podzielony na trzy sektory gospodarki odpadami. Gmina Kłodawa znajduje się w sektorze I, składającym się z gmin wiejskich.

Gmina Kłodawa jak każdy członek Związku Celowego ustanowiła Regulamin, w którym system zbiórki odpadów komunalnych dla właścicieli nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych obejmuje poza zmieszanymi odpadami:

1. papier
2. szkło
3. tworzywa sztuczne
4. opakowania wielomateriałowe
5. metale
6. bioodpady
7. odpady niebezpieczne
8. przeterminowane leki, chemikalia
9. zużyta odzież i tekstylia
10. zużyte baterie i akumulatory
11. zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny
12. meble i inne odpady wielkogabarytowe
13. odpady budowlane i rozbiórkowe, pochodzące z remontów przeprowadzanych we własnym zakresie
14. zużyte opony
15. odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek.

Na obszarze Gminy Kłodawa w 2020 r. zebrano łącznie 2 066,44 ton odpadów zmieszanych, przy czym warto zauważyć, że na przestrzeni ostatniego roku nastąpił spadek ilości zbieranych odpadów zmieszanych.

Tabela 17 Ilość odpadów zmieszanych zbieranych w latach 2017-2020

Gmina	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku [t]			
	2017	2018	2019	2020
Gmina Kłodawa	2 050,12	2 336,52	2 411,63	2 066,44
Powiat Gorzowski	21 311,40	21 528,18	22 159,69	19 522,72

Źródło: opracowanie własne na podstawie stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych

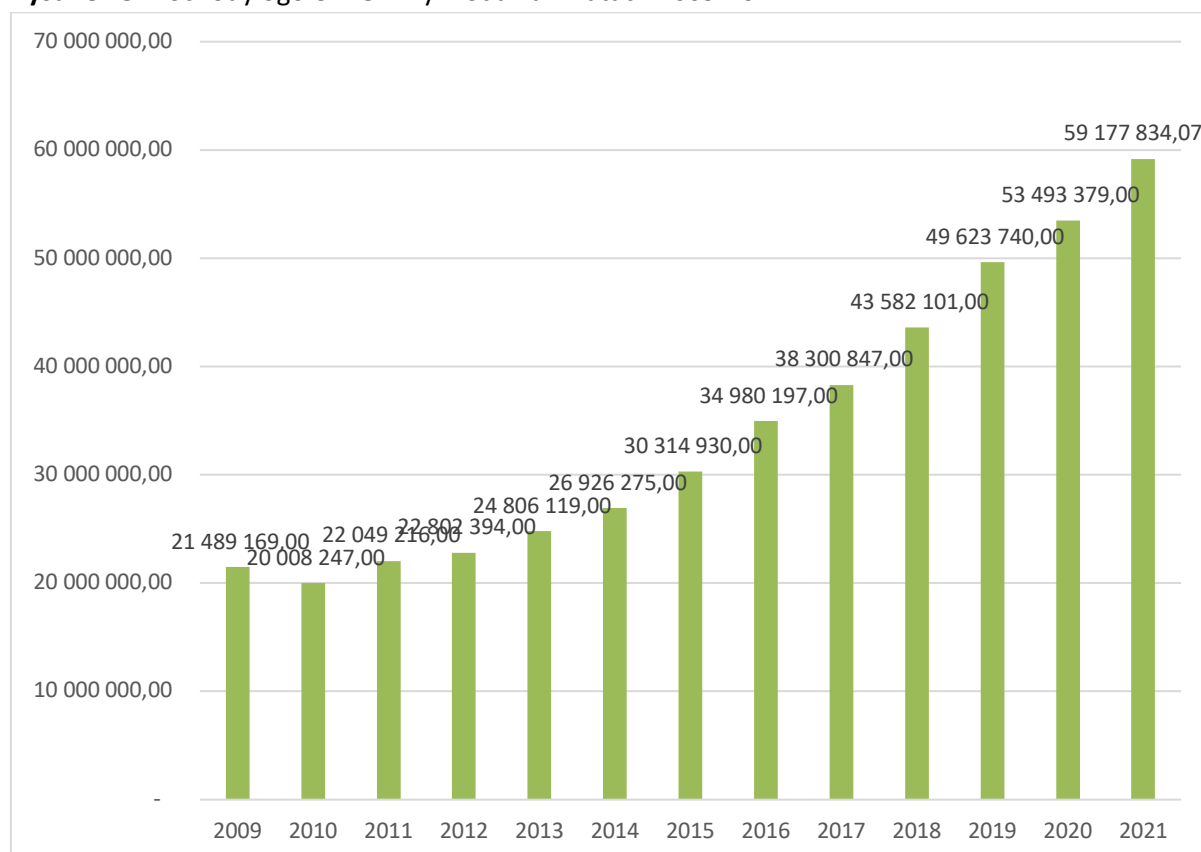
4.15 FINANSE GMINY

Z punktu widzenia możliwości realizacji celów każdej strategii znaczenie ma sytuacja finansowa podmiotów i głównych aktorów odpowiedzialnych za jej wdrażanie. Dlatego zasadna jest analiza

finansów jednostki samorządu terytorialnego oraz zdiagnozowania najważniejszych tendencji ekonomicznych.

Dochody budżetu gminy obejmują dochody z różnych źródeł oddanych w całości do dyspozycji gminy na podstawie regulacji prawnych, wraz z subwencjami i dotacjami z budżetu państwa oraz środków na dofinansowanie zadań z Budżetu Unii Europejskiej. Dochody gminy Kłodawa w badanym okresie wykazują tendencję wzrostową. W 2009 r. Gminy wyniosły 21 489 169,50 złotych, dwanaście lat później 59 177 834,07 złotych. Wynika to ze wzrostu dochodów z tytułu podatków od osób fizycznych, osób prawnych oraz opłat lokalnych, a także wzrostu subwencji z budżetu państwa. Podobną tendencję da się zauważyć także w przypadku pozostałych gmin na terenie Powiatu Gorzowskiego, choć ewidentnie występują różnice w zakresie dynamiki wzrostu dochodów. Podkreślić należy, że od roku 2010 rokrocznie odnotowano stabilny wysoki wzrost dochodów Gminy Kłodawa.

Rysunek 8. Dochody ogółem Gminy Kłodawa w latach 2009-2021

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Poniżej przedstawiono strukturę dochodów Gminy Kłodawa na przestrzeni ostatnich lat. Analiza tych danych wykazuje, że najważniejszym źródłem dochodów są przede wszystkim subwencje (w tym subwencja oświatowa), dotacje z budżetu państwa oraz dochody własne od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem.

Tabela 18. Struktura dochodów Gminy Kłodawa .

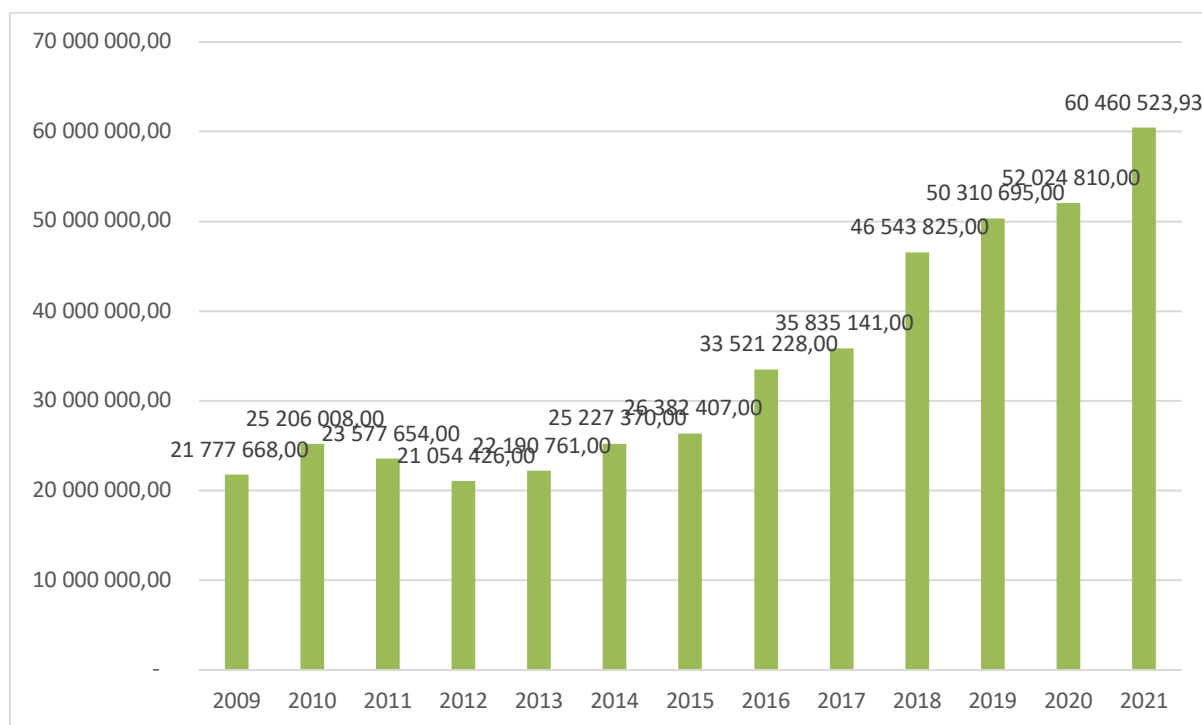
Strategia Rozwoju Gminy Kłodawa na lata 2022-2028

Dział	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	38 300 847,28	43 582 100,59	49 623 739,70	53 493 378,99	59 177 834,07
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	213 417,06	268 990,58	196 811,06	613 778,36	65 181,23
Dział 600 - Transport i łączność	395 255,00	462 723,56	598 679,55	270 421,64	28 016,67
Dział 630 – Turystyka	2 305,59	1 032 622,89	1 099 775,89	630 996,38	136 279,71
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	358 835,10	431 285,65	773 674,35	656 221,88	112 512,92
Dział 710 - Działalność usługowa	5 430,55	34 403,94	31 293,10	34 108,58	30 276,5
Dział 720 – Informatyka	0,00	0,00	0,00	149 520,00	54
Dział 750 - Administracja publiczna	173 804,73	426 531,90	155 228,17	142 866,34	203 465,96
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państw.	2 871,08	80 920,95	78 197,53	72 184,15	1740
Dział 752 - Obrona narodowa	3 500,00	3 500,00	4 000,00	2 500,00	2500
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona ppoż.	334 970,80	217 669,06	149 327,57	38 569,77	829,97
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	18 846 388,48	21 078 259,95	24 200 670,32	23 421 021,76	26 509 570,04
Dział 758 - Różne rozliczenia	7 658 213,61	7 919 221,32	8 577 407,48	10 920 295,65	11 838 872,31
Dział 801 - Oświata i wychowanie	897 907,01	806 886,93	1 276 891,87	938 218,67	15 762 90,3
Dział 851 - Ochrona zdrowia	26 473,10	0,00	24 740,00	0,00	34 008
Dział 852 - Pomoc społeczna	1 002 948,02	947 287,01	950 195,82	822 174,01	691 168,51
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społ.	75 280,47	422 946,80	0,00	253 007,36	161 201,83
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	86 386,79	90 111,40	69 824,86	65 169,50	61 402,06
Dział 855 – Rodzina	8 122 175,35	8 592 247,56	11 035 254,23	14 340 418,39	14 835 452,07
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środ.	82 036,56	53 061,70	59 352,98	14 304,40	20 921,4
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	11 265,88	660 751,38	340 529,15	105 944,13	42 333,59
Dział 926 - Kultura fizyczna	1 382,10	52 678,01	1 885,77	1 658,02	0
dotacje celowe z budżetu państwa	7 623 537,00	7 899 323,00	8 541 434,00	13 837 666,29	18 213 586,63

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Wydatki z budżetu Gminy Kłodawa utrzymywały trend wzrostowy od 2012r., przy czym w latach 2015-2021 wydatki wzrosły o ok. 37,7 mln zł. Wykres znajdujący się poniżej przedstawia szczegółowe zestawienie wydatków budżetu Gminy Kłodawa w latach 2009 – 2021.

Rysunek 9. Wydatki budżetu Gminy Kłodawa w latach 2009 – 2021

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Struktura wydatków Gminy Kłodawa pokazuje, że duża ich część to tzw. sztywne wydatki związane przede wszystkim z funkcjonowaniem oświaty i pomocy społecznej. Obszary te stanowią znaczącą część kosztów funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego. Podkreślić też należy, że w rozpatrywanym okresie Gmina odnotowała niemal dwukrotny wzrost liczby mieszkańców.

Tabela 19. Struktura wydatków budżetu Gminy Kłodawa.

Dział	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	35 835 141,00	46 543 825,11	50 310 695,22	52 024 809,65	60 460 523,9
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	515 520,01	773 138,04	607 188,31	883 986,40	1 512 675,71
Dział 600 - Transport i łączność	5 012 902,93	6 119 652,10	5 569 703,98	5 232 558,61	4 706 167,25
Dział 630 - Turystyka	274 856,69	1 642 132,66	3 358 914,06	515 040,26	1 775 427,68
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	660 820,27	386 536,96	1 068 031,14	225 593,87	462 492,39
Dział 710 - Działalność usługowa	197 250,31	295 084,80	231 210,84	194 878,78	145 466,3
Dział 720 - Informatyka	0,00	0,00	0,00	152 216,77	54
Dział 750 - Administracja publiczna	4 027 529,68	4 453 463,32	4 301 781,13	4 679 817,39	4 781 897,46
Dział 751 - Urzędy naczelnych	2 871,08	80 920,95	78 197,53	72 184,15	1 740

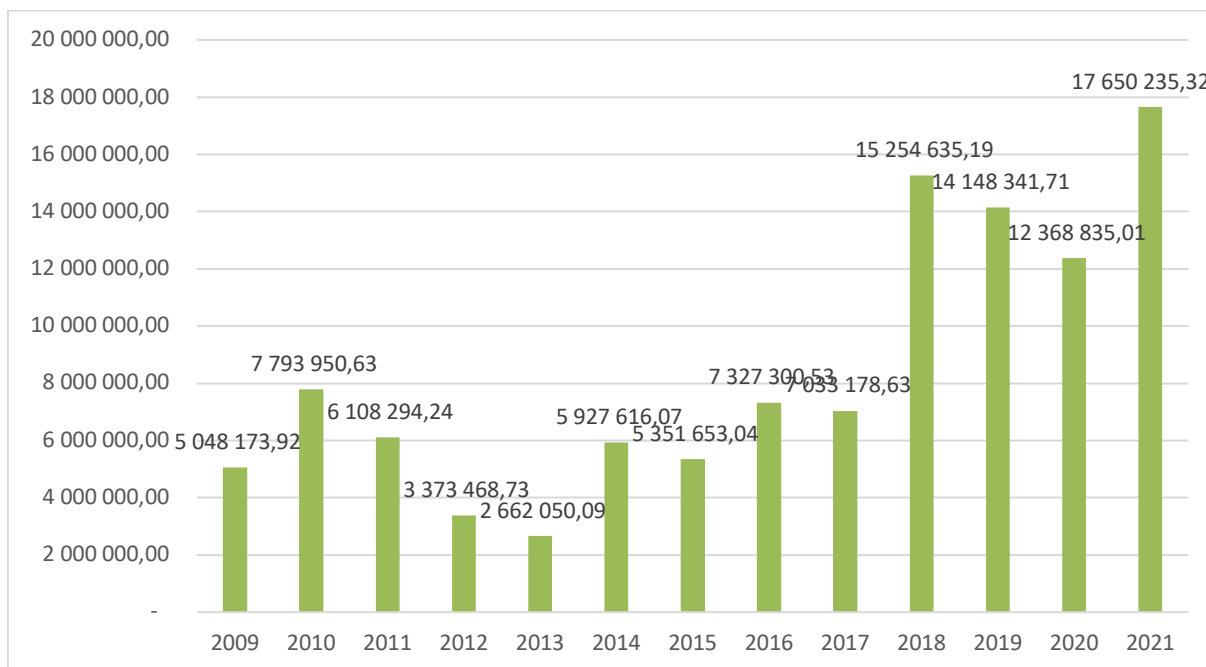
Strategia Rozwoju Gminy Kłodawa na lata 2022-2028

organów władzy państw.					
Dział 752 - Obrona narodowa	3 500,00	3 500,00	4 000,00	2 500,00	2500
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona ppoż.	1 567 510,74	1 977 934,15	652 411,09	657 752,98	599524,78
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	69 340,90	61 623,35	114 111,23	45 393,23	0
Dział 758 - Różne rozliczenia	0,00	0,00	401,19	0,00	0
Dział 801 - Oświata i wychowanie	9 826 269,95	11 292 122,58	11 795 260,66	16 074 706,10	21491642,0
Dział 851 - Ochrona zdrowia	178 237,32	554 807,86	229 731,97	176 675,02	250858,73
Dział 852 - Pomoc społeczna	2 098 939,44	2 007 639,60	2 251 570,49	2 404 850,32	2481273,86
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społ.	74 380,00	283 344,12	123 649,45	300 712,17	151141,45
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	128 103,47	133 819,25	114 691,07	114 251,87	116562,57
Dział 855 - Rodzina	8 291 865,89	8 719 419,95	11 234 212,82	15 908 590,49	17261861,8
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 231 939,87	1 452 722,75	1 913 233,06	2 041 861,80	2563465,19
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 503 900,46	5 920 373,87	6 428 763,32	1 867 093,90	1763164,04
Dział 926 - Kultura fizyczna	169 401,99	385 588,80	233 631,88	474 145,54	319063,01

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Rozwój gminy oparty jest o rozbudowę infrastruktury publicznej. Dlatego istotne znaczenie ma zdolność jednostki do finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych. Największe wydatki majątkowe gmina poniosła w 2021 r. – 17 650 235 złotych.

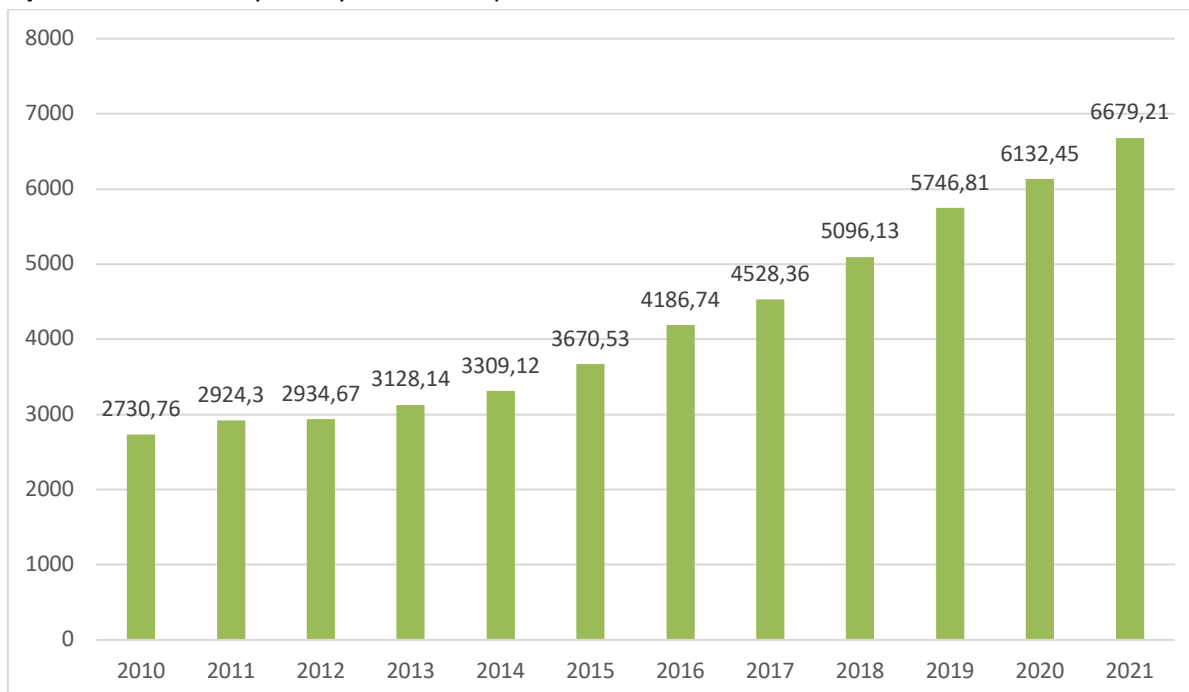
Rysunek 10. Wydatki majątkowe Gminy Kłodawa.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Analizując finanse Gminy Kłodawa należy również zwrócić uwagę na dochody danej jednostki terytorialnej w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Od 2010 r. dochody te stale rosną. W 2010 r. wynosiły 2 730,76 złotych. Niniejsza analiza również wykazuje utrzymywanie się tego wskaźnika na podobnym poziomie w okresie 2011-2013, co zapewne wynikało z ogólnego spowolnienia rozwoju gospodarczego kraju, następnie wskaźnik ten stale rośnie. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 r. dochody Gminy Kłodawa w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 6 679,21 złotych.

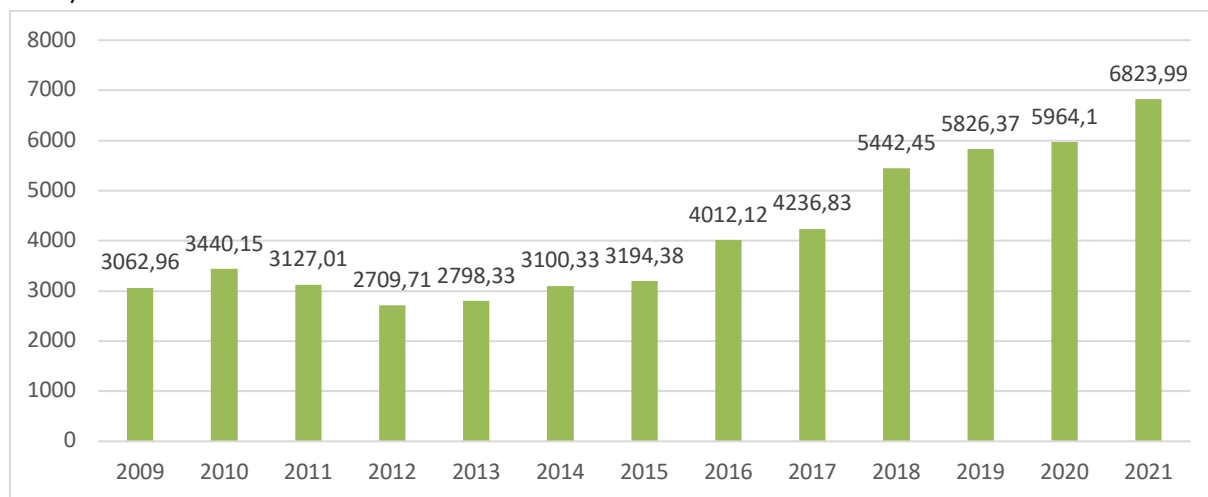
Rysunek 11. Dochody Gminy Kłodawa w przeliczeniu na mieszkańca.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Wydatki budżetu Gminy Kłodawa na jednego mieszkańca także systematycznie rosną. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze w okresie 11 lat wzrosły o około 4 tys. zł. Szczegółowe zestawienie zawiera wykres znajdujący się poniżej.

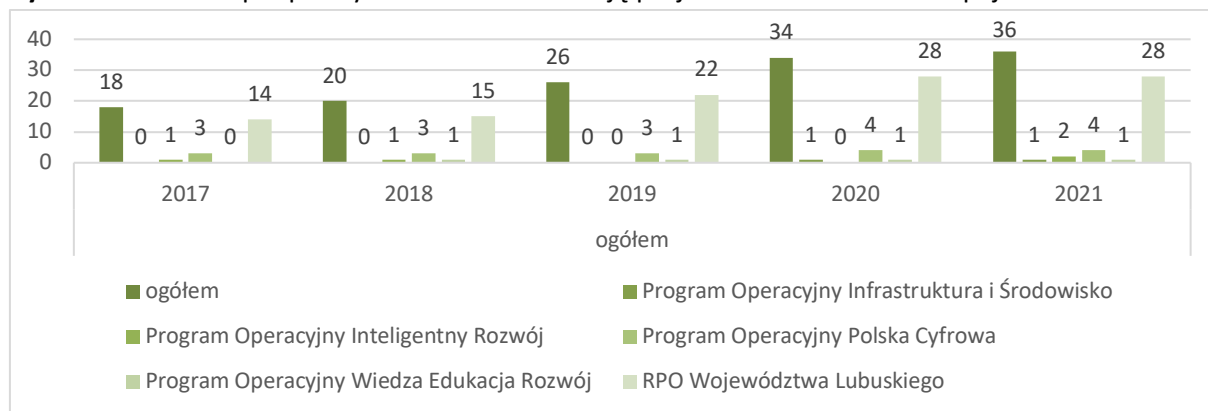
Rysunek 12. Wydatki budżetu Gminy Kłodawa w przeliczeniu na jednego mieszkańca (lata 2009-2021).

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Na terenie gminy uprawnione podmioty korzystają z dofinansowania zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych ze środków unijnych. Największą liczbę umów o dofinansowanie na terenie gminy podpisano w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Lubuskie 2020. Beneficjenci sięgali jednak także po dofinansowanie z programów krajowych. Szczegółowa liczba podpisanych ostatnio umów prezentuje poniższy wykres.

Rysunek 13. Liczba podpisanych umów na realizację projektów ze środków europejskich.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

5. ZGODNOŚĆ REALIZACJI CELÓW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI

W przypadku sporządzania Strategii Rozwoju Gminy konieczne jest odwoływanie się do innych dokumentów planistycznych, również tych znajdujących się na wyższych szczeblach. Strategia Rozwoju powinien zapewniać spójność i komplementarność zadań i priorytetów z tymi, które zostały zawarte w dokumentach opracowywanych na różnych poziomach.

Strategia Rozwoju Gminy uwzględnia cele strategii rozwoju województwa, krajowej strategii rozwoju regionalnego, a także odpowiednich strategii ponadregionalnych oraz jest spójna z planem zagospodarowania przestrzennego województwa, powiatu i gminy.

Podkreślić należy, że okres realizacji perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2021-2027 przypada na okres aż do 2030r., co wynika z zasady n+3. Jest to zasada odnosząca się do okresu programowania Unii Europejskiej, która określa dodatkowy okres na realizację i rozliczenie projektów i programów współfinansowanych z Funduszy Europejskich. Strategia Rozwoju Gminy Kłodawa na lata 2022-2028 została zatem dokładnie sprawdzona pod względem zgodności z poniżej wskazanymi dokumentami.

I. Szczebel Unii Europejskiej:

1. Strategia Unii Europejskiej na rzecz Zrównoważonego Rozwoju wraz z Komunikatem KE „Zrównoważony Rozwój Miast w Unii Europejskiej: Ramy Działania”.
2. Europejska Karta Samorządu Terytorialnego z 15 października 1985 r.
3. Europejski Kodeks Dobrej Administracji z 06 września 2001 r.
4. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z 14 stycznia 2003 r. w sprawie roli władz lokalnych w procesie budowania Europy.
5. Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.
6. Umowa Partnerstwa.
7. Polityka Spójności na lata 2021-2027

II. Szczebel krajowy:

1. Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)
3. Koncepcja rozwoju kraju
4. Polityka ekologiczna państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
5. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku,
6. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa, rybactwa 2030,
7. Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP 2022,
8. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
9. Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS)
10. Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym (PZRP)
11. Plan Gospodarowania Wodami.
12. Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej.
13. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej.
14. Strategia Rozwoju Transportu (SRT) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).
15. Krajowy plan gospodarki odpadami.

16. Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku.
17. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

III. Szczebel regionalny:

1. Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego na lata 2021-2027
2. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030,
3. Strategia Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego,
4. Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego,
5. Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego na sieci komunikacyjnej w wojewódzkich przewozach pasażerskich,
6. Lubuski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej,
7. Lubuski Plan Działań Na Rzecz Zatrudnienia

IV. Szczebel lokalny:

1. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kłodawa
2. Program Rewitalizacji Gminy Kłodawa na lata 2017 – 2023 – Aktualizacja
3. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Kłodawa
4. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Gorzowskiego
5. Program Ochrony Środowiska
6. Program Postępowania Ostrożnościowego Powiatu Gorzowskiego
7. Program Zapobiegania Przemocy oraz Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa Obywateli
8. Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Gorzowskiego
9. Program Rozwoju Pieczy Zastępczej
10. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
11. Program Działań na rzecz osób niepełnosprawnych
12. Program Współpracy Powiatu Gorzowskiego z Organizacjami Pozarządowymi

6. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju.

Nazwa SWOT to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strengths), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats):

- STRENGTHS, czyli silne strony,
- WEAKNESSES, czyli słabe strony,
- OPPORTUNITIES, czyli szanse,
- THREATS, czyli zagrożenia.

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym

i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten dokonuje się również według innego kryterium, co pozwala zidentyfikować: czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz czynniki negatywne, czyli słabe strony i zagrożenia.

Analizę SWOT dla Gminy Kłodawa przeprowadzono w układzie sześciu obszarów funkcjonalnych, mających, zgodnie z przeprowadzoną wcześniej, ekspercką diagnozą społeczno-gospodarczą, kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy:

- Jakość życia,
- Potencjał gospodarczy,
- Kapitał ludzki,
- Komunikacja, położenie,
- Atrakcyjność przyrodnicza, potencjał turystyczny i środowisko,
- Zarządzanie rozwojem.

6.1. Analiza SWOT - sfera społeczna.

Tabela 20. Analiza SWOT w obszarze funkcjonalnym „Jakość życia”.

Jakość życia	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Czyste środowisko (brak dużego przemysłu, przestrzeganie norm środowiskowych). • Wysoka aktywność społeczna w zakresie sportu i rekreacji, realizowana poprzez działalność klubów i stowarzyszeń • Poprawny dostęp do usług medycznych pierwszego kontaktu. • Stosunkowo prosty dostęp do sektora usług i rozrywki dla mieszkańców gminy – prężnie działająca w tym zakresie gminne instytucje kultury, bliskość do Gorzowa Wielkopolskiego. • Dobry dostęp do miejsc integracji społecznej. • Dobry dostęp do usług administracji samorządowej, w tym oświaty. • Dobry dostęp do transportu publicznego pomiędzy miejscowościami. • Nieduże bezrobocie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczony dostęp do specjalistycznych usług medycznych. • Istniejące problemy społeczne, związane z korzystaniem z pomocy społecznej na obszarach wiejskich. • Niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych, socjalnych. • Niewystarczające inwestycje w wiejską infrastrukturę społeczną.

Źródło: opracowanie własne

6.2. Analiza SWOT – sfera gospodarcza.

Tabela 21. Analiza SWOT w obszarze funkcjonalnym Potencjał gospodarczy.

Potencjał gospodarczy	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY

<ul style="list-style-type: none"> • Atrakcyjne położenie gospodarcze – blisko granicy z Niemcami, blisko Gorzowa Wielkopolskiego. Potencjalne duże rynki zbytu. • Dostęp do drogi ekspresowej S3. • Sukcesywnie rosnąca liczba mikro i małych przedsiębiorstw. • Pozytywne nastawienie samorządu do rozwoju przedsiębiorstw. • Bogate tradycje turystyczne i dobre warunki dla rozwoju turystyki i agroturystyki. • Bogate tradycje rolnicze, korzystne zmiany, zgodnie z trendami w Europie. • Podstrefa Kostrzyńsko – Słubickiej Strefy Gospodarczej. • Tereny inwestycyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca ilość dużych podmiotów gospodarczych (generujących znaczące wpływy do budżetu gminy z tytułu CIT). • Brak ludzi do pracy, zarówno nisko, średnio i wysoko kwalifikowanej kadry, jak również specjalistów • Niewystarczająca baza noclegowo-gastronomiczna. • Ograniczony kapitał na rozwój MMSP. • Brak infrastruktury kolejowej. • Słaba jakość infrastruktury drogowej - część dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich wymaga remontu lub modernizacji. • Niewystarczająca liczba inwestorów zagranicznych i krajowych. • Zanik tradycyjnych zawodów i rzemiosła.
--	---

Źródło: opracowanie własne

6.3. Analiza SWOT – sfera przestrzenna.

Tabela 22. Analiza SWOT w obszarze funkcjonalnym Kapitał ludzki.

Kapitał ludzki	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Relatywnie niski poziom oficjalnego bezrobocia. • Napływ ludności z terenów miejskich - z ośrodka miejskiego Gorzów Wielkopolski. • Wysoki poziom infrastruktury edukacyjnej. • Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców gminy. • Duża aktywność obywatelska mieszkańców przejawiająca się w wysokiej i systematycznie rosnącej frekwencji wyborczej w szczególności w wyborach centralnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnący odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. • Niewystarczająca liczba miejsc pracy. • Przyrost naturalny w tendencji lekkiego spadku. • Niekorzystna struktura ludności wg grup wieku – spadający odsetek ludzi młodych. • Niewystarczająca liczba atrakcyjnych zarobkowo miejsc pracy.

Źródło: opracowanie własne

6.4. Analiza SWOT - sfera środowiskowa.

Tabela 23. Analiza SWOT w obszarze funkcjonalnym Komunikacja, położenie.

Komunikacja, położenie	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie przy drodze krajowej – S3 • Położenie gminy w sąsiedztwie dużego ośrodka miejskiego – Gorzowa Wielkopolskiego. • Bliskość granicy z Niemcami. • Dobra lokalizacja pod względem turystycznym – lasy jeziora. • Drogi gminne w dobrej jakości. 	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczne inwestycje na części dróg gminnych i powiatowych • Niewystarczająca sieć dróg rowerowych • Niewystarczająca długość ciągów pieszych.

<ul style="list-style-type: none"> • Dobry dostęp do zbiorowej komunikacji publicznej • Duża liczba jezior • Wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe 	
--	--

Źródło: opracowanie własne

6.5. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia

Tabela 24. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania ze środków Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich Europejski i Fundusz Morski i Rybacki w okresie programowania UE na lata 2021-2027. • Możliwość uzyskania dofinansowania ze środków Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej oraz innych programów rządowych. • Możliwość uzyskania dofinansowania ze środków Banku Gospodarstwa Krajowego na budowę, remont budynków z mieszkaniami socjalnymi i komunalnymi. • Możliwość uzyskania dofinansowania ze środków Budżetu Państwa (np. Program Maluch) na budowę i funkcjonowanie infrastruktury edukacyjnej. • Możliwość dofinansowania przedsięwzięć z zakresu Odnawialnych Źródeł Energii i poprawy efektywności energetycznej (np.: program „czyste powietrze”, Gminny Program Wymiany Piecy). • Rozwój współpracy terytorialnej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej. • Rozwój ruchu turystycznego. • Rozwój budownictwa mieszkalnego, a w szczególności jednorodzinne, przyciąganie nowych mieszkańców spoza obszaru gminy. • Rozwój współpracy terytorialnej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej. • Rozbudowa sieci gazowej, kanalizacyjnej, wodociągowej • Przynależność Gminy do związków i stowarzyszeń międzygminnych, których celem są działania na rzecz rozwoju regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczone możliwości finansowania zadań inwestycyjnych. • Odływ młodych mieszkańców poszukujących wyższej jakości edukacji. • Biurokracja związana z pozyskiwaniem środków zewnętrznych na inwestycje. • Niepewna sytuacja gospodarcza kraju i państw Unii Europejskiej. • Częste zmiany przepisów prawnych. • Zwiększający się zakres zadań własnych gminy przy braku wsparcia finansowego z budżetu państwa. • Silna konkurencja gmin sąsiednich jako miejsc lokalizacji inwestycji i zamieszkania. • Kryzys finansowy związany z epidemią COVID-19

Źródło: opracowanie własne

7. WIZJA I MISJA I CEL NADRZĘDNY

7.1. WIZJA GMINY KŁODAWA

Wizja rozwoju Gminy Kłodawa stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości lokalnej w perspektywie 2027 roku. Określa stan docelowy, do którego dążyć będzie cała gmina rozumiana jako wspólnota mieszkańców tj. władze samorządowe, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, partnerzy i instytucje, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu.

Wizja to pewne modelowe ujęcie gminy, które musi odzwierciedlać ambicje ogółu jej mieszkańców. Wizja powinna odpowiadać na pytania: Jak widzimy naszą Gminę? Czego chcemy, czego oczekujemy? Jak chcemy, aby nas postrzegano? Czego potrzebują mieszkańcy?

Gmina Kłodawa w pełni korzysta ze swojego położenia w aglomeracji gorzowskiej, przy drodze ekspresowej S-3 oraz Drodze Krajowej DK22, z podstrefą Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Inwestycyjnej, jak również z walorów środowiska naturalnego na obszarze Gminy. Położenie na terenie Gorzowskiego Parku Krajobrazowego oraz dobre warunki do turystyki i rekreacji, ciekawa zróżnicowana oferta w tym zakresie oraz infrastruktura przyciągają turystów oraz mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego, prowadzących aktywny tryb życia, uprawiających sport i rekreację. Warunki te przyczyniają się do znakomitych warunków zamieszkania w podmiejskich osiedlach na terenie gminnych sołectw. Rozwija się konkurencyjna gospodarka lokalna oparta na mikro i małych przedsiębiorstwach usługowych i produkcyjnych, powiązana z efektywnym systemem edukacyjnym. Naturalne położenie w sąsiedztwie miasta wojewódzkiego sprawia, iż Gorzów Wlkp. stanowi naturalne zaplecze zatrudnienia dla mieszkańców, a także bazę edukacji ponadpodstawowej i zawodowej, co przyczynia się do wysokich kompetencji zawodowych mieszkańców Gminy. Sprawne i efektywne zarządzanie publiczne, aktywna współpraca samorządów w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego, Powiatu Gorzowskiego, Województwa Lubuskiego i innych struktur, przedstawicieli sektora biznesu i organizacji pozarządowych zapewniają wysoką jakość i dostępność usług publicznych. Gmina Kłodawa jest miejscem przyjaznym i atrakcyjnym do życia, dla mieszkańców oraz migrantów z terenów aglomeracji miejskiej.

Zatem wizja Gminy Kłodawa brzmi następująco:

**KŁODAWA to przyjazna mieszkańcom i środowisku
gmina, wspierająca lokalną aktywność,
dbająca o dziedzictwo naturalne oraz atrakcyjna
dla turystów i otwarta dla inwestorów**

i stanowi element mający motywować władze i mieszkańców gminy do realizacji planu strategicznego.

7.2. MISJA ROZWOJU GMINY KŁODAWA

Misja jako nadrzędny cel funkcjonowania, jest krótkim, syntetycznym określeniem docelowego kierunku rozwoju ze sprecyzowaniem nadrzędnych wartości, które będą przestrzegane. Misja przybiera postać rozwiniętego zdania zapowiadającego ogólny trend rozwojowy, zgodny z oczekiwaniami wszystkich zainteresowanych podmiotów, a zwłaszcza mieszkańców danego obszaru.

Misja jest rozwinięciem wizji i służy określeniu tego, co w wyniku realizacji Strategii Rozwoju uzyskają mieszkańcy. Zapewnia, iż rozwój będzie służył rzeczywistym oczekiwaniom społecznym. Misja w sposób dokładny definiuje charakter gminy a przede wszystkim wskazuje jej atuty. W trakcie prac nad strategią uzgodniono następujące brzmienie misji:

**Gmina Kłodawa – miejscem równowagi pomiędzy
rozwojem gospodarczym, a odpoczynkiem
i aktywnym spędzaniem czasu wolnego blisko natury,
jak również przyjazna dla mieszkańców
i każdego kto chciałby tu mieszkać,
pracować, inwestować i odpoczywać.**

7.3. CEL NADRZĘDNY

Cel nadrzędny wyznacza podstawowe kryteria oceny procesów rozwojowych. Ważne, aby wskazywał na te efekty procesu rozwojowego, które są autentycznie najważniejsze dla lokalnej społeczności. Jednocześnie istotne jest, by były to wyniki możliwe mierzalne, pozwalające na późniejszą ocenę osiągniętych rezultatów.

Cel nadrzędny brzmi następująco: **Równowaga, wysoka jakość i stabilizacja życia oraz satysfakcja mieszkańców.**

8. PLAN OPERACYJNY STRATEGII ROZWOJU GMINY KŁODAWA NA LATA 2022-2028.

Priorytety wyszczególnione w Strategii Rozwoju wynikają z przyjętej wizji rozwoju Gminy Kłodawa na lata 2022-2028 i zdefiniowanych wyzwań rozwojowych. Ze względu na stwarzanie w perspektywie długookresowej największych możliwości wzrostu, uznane one zostały

za najważniejsze. Wyodrębniono 4 obszary priorytetowe, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

- Obszar 1. Nowoczesna gospodarka i edukacja.
- Obszar 2. Efektywne zarządzanie rozwojem gminy
- Obszar 3. Wysoka jakość życia mieszkańców.
- Obszar 4. Turystyka, rekreacja i oferta czasu wolnego.

Dla każdego z powyższych obszarów priorytetowych sformułowany został cel strategiczny z którego z kolei wynikają cele operacyjne. Dla ich realizacji wyszczególniono natomiast kierunki interwencji – kluczowe zadania. Należy je traktować jako otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne priorytety i ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty Gminy Kłodawa.

Ponadto, dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów niniejszej Strategii Rozwoju stworzono listę wskaźników. Wskaźniki te są przydatne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu i ewaluacji dokumentu. Lista mierników stanowi podstawową propozycję, która podczas prowadzenia procesów przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana – zgodnie z potrzebami.

Obszar 1. Nowoczesna gospodarka i edukacja	Obszar 2. Efektywne zarządzanie rozwojem gminy	Obszar 3. Wysoka jakość życia mieszkańców	Obszar 4. Turystyka, rekreacja i oferta czasu wolnego
Cel nadrzędny: Równowaga, wysoka jakość i stabilizacja życia oraz satysfakcja mieszkańców			
Cel strategiczny I: Konkurencyjna gospodarka lokalna oparta o działalność sektora MMŚP, powiązana ze skutecznym systemem edukacji	Cel strategiczny II: Poprawa jakości zarządzania, opartego na współpracy i wykorzystaniu zasobów	Cel strategiczny III: Sprawny i efektywny system usług publicznych, warunkujący odpowiednią jakość życia i pracy mieszkańców	Cel strategiczny IV: Wysoka atrakcyjność gminy, oparta na bogatym dziedzictwie przyrodniczo- kulturowym i szerokiej ofercie czasu wolnego

<p>Cel operacyjny I.1 Rozwój potencjału edukacyjnego dzieci, młodzieży i osób dorosłych z Gminy Kłodawa</p> <p>Cel operacyjny I.2 Rozwój potencjału gospodarczego Gminy Kłodawa</p>	<p>Cel operacyjny II.1 Sprawne i efektywne zarządzanie terytorialne</p> <p>Cel operacyjny II.2 Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich</p> <p>Cel operacyjny II.3 Ochrona przyrody oraz wykorzystanie środowiska naturalnego dla rozwoju gminy</p>	<p>Cel operacyjny III.1 Rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej</p> <p>Cel operacyjny III.2 Zwiększenie wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy</p> <p>Cel operacyjny III.3 Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym</p> <p>Cel operacyjny III.4 Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu i bezpieczeństwu zdrowotnemu mieszkańców.</p>	<p>Cel operacyjny IV.1 Zachowanie dziedzictwa kulturowego w Gminie Kłodawa</p> <p>Cel operacyjny IV.2 Rozwój turystyki</p> <p>Cel operacyjny IV.3 Poprawa oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej</p> <p>Cel operacyjny IV.4 Wzmocnienie promocji i zwiększenie popytu na turystykę, kulturę i rekreację</p>
---	--	---	---

8.1. OBSZAR 1. NOWOCZESNA GOSPODARKA I EDUKACJA

Cel strategiczny I: Konkurencyjna gospodarka lokalna oparta o działalność sektora MMŚP, powiązana ze skutecznym systemem edukacji.

8.1.1. CEL OPERACYJNY I.1 ROZWÓJ POTENCJAŁU EDUKACYJNEGO DZIECI, MŁODZIEŻY I OSÓB DOROSŁYCH Z GMINY KŁODAWA

Strategia Rozwoju Gminy Kłodawa szczególny nacisk kładzie na rozwój edukacji rozumianej jako oferty publicznej dla wszystkich mieszkańców Gminy – bez względu na wiek, status społeczny, zawodowy itp.

Głównym wyzwaniem w tej sferze jest zapewnienie wysokiej jakości oraz nowoczesnej, odpowiadającej na zmiany zachodzące w otoczeniu, oferty edukacyjnej.

Jakość edukacji uzależniona jest w głównej mierze od zdolności i kreacji kadry nauczycielskiej. Ośrodki edukacyjne zlokalizowane na terenie Gminy Kłodawa są w dobrym stanie technicznym i nie wymagają dużych nakładów finansowych. Konieczne jest jedynie bieżące systematyczne doposażanie placówek w narzędzia cyfrowe oraz nowoczesne pomoce dydaktyczne. Ponadto w związku z dużym napływem nowych mieszkańców i wzrostem liczby dzieci w wieku szkolnym planuje się w najbliższych latach rozbudowę Szkoły Podstawowej w Kłodawie oraz przebudowę Szkoły Podstawowej w Różankach. Warto też wspomnieć, iż w 2021r. powstał pierwszy żłobek na terenie Gminy. W związku z tym, że na terenie gminy Kłodawa nie funkcjonowała do 2021r. żadna placówka, sprawująca opiekę nad dziećmi do trzeciego roku życia, natomiast w przedszkolach zaczęło brakować miejsc dla wszystkich chętnych, podjęto decyzję o inwestycji w infrastrukturę oświatową i wybudowano

kompleks edukacyjny w Kłodawie, na który składa się żłobek i przedszkole. Jest w nim dostępnych 225 miejsc, w tym 50 dla dzieci najmłodszych w żłobku.

Osiągnięcie wysokiego poziomu edukacji uzależnione jest od uwzględnienia w systemie edukacji na poziomie gminy szerszego kontekstu, tj. kolejnych szczebli (etapów) kształcenia (przedszkole – szkoła podstawowa – przygotowanie do edukacji ponadpodstawowej) oraz powiązania systemu edukacji z innymi systemami życia publicznego, w tym szczególnie ze sferą gospodarki. Stąd ważne jest podejmowanie działań zmierzających do stwarzania równych szans w dostępie do systemu edukacji, kształtowania postaw aktywnych, pozwalających rozumieć współczesny świat, rozwijania kompetencji oraz zacieśniania współpracy ze sferą biznesu.

Podejmowane działania mają równolegle rozwijać i unowocześniać bazę lokalową i narzędziową oraz rozwijać działalność merytoryczną sfery edukacji, by przyczyniać się do efektywnego przejścia z systemu edukacji do zatrudnienia.

Tabela 25 Kierunki interwencji. Cel operacyjny I.1

Kierunki interwencji	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
Modernizacja i rozbudowa gminnej bazy oświatowej, w tym: - dobudowa jednej kondygnacji do obecnie funkcjonującej części Szkoły Podstawowej w Kłodawie - Przebudowa Szkoły Podstawowej w Różankach	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Dyrektorzy szkół, Samorząd Województwa Lubuskiego (SWL), Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN), Kuratorium Oświaty (KO)	2022-2028
Cyfryzacja edukacji poprzez wyposażenie sal lekcyjnych i laboratoriów w pomoce naukowe i dydaktyczne TIK.	Gminne placówki oświatowe	Wójt Gminy Kłodawa	Dyrektorzy szkół, SWL, MEN, KO	2022-2028
Rozszerzenie oferty edukacyjnej uwzględniającej kształcenie kompetencji kluczowych, rozwój kreatywności i przedsiębiorczości oraz umiejętności pracy zespołowej.	Gminne placówki oświatowe	Wójt Gminy Kłodawa	Dyrektorzy szkół, SWL, MEN, KO	2022-2028
Doskonalenie pracy z uczniem poprzez wsparcie rozwoju zawodowego nauczycieli	Gminne placówki oświatowe	Wójt Gminy Kłodawa	Dyrektorzy szkół, SWL, MEN, KO	2022-2028
Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie, korzystaniem z kształcenia ustawicznego, podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych.	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Instytucja szkoleniowe, PUP, WUP	2022-2028

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 26 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Liczba projektów edukacyjnych na rzecz rozwoju kompetencji kluczowych	Gmina Kłodawa, gminne placówki oświatowe	Umowa o dofinansowanie, sprawozdanie z realizacji

Liczba inwestycji w zakresie modernizacji infrastruktury edukacyjnej	Gmina Kłodawa, gminne placówki oświatowe	Protokół odbioru
Liczba środków trwałych związanych z doposażeniem obiektów edukacyjnych	Gmina Kłodawa, gminne placówki oświatowe	Protokół odbioru
Liczba projektów w zakresie realizacji idei Long life learning (uczenie się przez całe życie)	Gmina Kłodawa, gminne placówki oświatowe	Umowa o dofinansowanie, sprawozdanie z realizacji

Źródło: Opracowanie własne

8.1.2. CEL OPERACYJNY I.2 ROZWÓJ POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY KŁODAWA

Diagnoza sfery gospodarczej Gminy Kłodawa wykazała, że na terenie jednostki samorządu dominują mikro i małe przedsiębiorstwa świadczące usługi w zakresie handlu hurtowego, detalicznego, naprawy pojazdów, budownictwa, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; opieki zdrowotnej i pomocy społecznej. Dlatego zasadne jest skoncentrowanie działań samorządu do grupy MMSp, tak aby mogły rozwijać się mikro i małe przedsiębiorstwa, które z czasem będą mogły również rozwinąć się w średnie przedsiębiorstwa. Znaczenie dla rozwoju potencjału gospodarczego mają gospodarstwa rolne. Przyjęto, że należy wspierać działalność innowacyjnych gospodarstw, szczególnie w zakresie procesów restrukturyzacyjnych rolnictwa w kierunku określonych specjalizacji oraz poprawy struktury agrarnej.

Nie na wszystkie czynniki rozwoju przedsiębiorstw władze gminy mają bezpośredni wpływ. Jednakże odpowiednio prowadzona polityka gospodarcza, uwzględniająca system zachęt i ulg, skorelowana z zacieśnianiem współpracy z różnymi podmiotami specjalizującymi się w rozwoju gospodarczym, przyczynia się do intensyfikacji czynników rozwoju i wzrostu konkurencyjności gminy. W ramach niniejszego działania konieczne jest skoncentrowanie wysiłków na rozwoju takich instrumentów, które w większym stopniu oddziaływać będą na wykorzystanie lokalnych zasobów, tj. lokalnej przedsiębiorczości. W tym zakresie mowa jest też o wykorzystaniu lokalnych potencjałów, związany z położeniem i ze specyfiką Gminy, w tym również potencjałów geograficznych i turystycznych, które wyróżniają Gminę Kłodawa i mogą stać się atrakcyjnym obszarem dla potencjalnych odbiorców.

Przyjazna i profesjonalnie przygotowana dla przedsiębiorców i inwestorów lokalnych i zewnętrznych administracja Urzędu Gminy Kłodawa, wsparta przemyślaną i dobrze przeprowadzoną promocją gospodarczą gminy wspólnie z innymi samorządami, powinna wpłynąć na tworzenie znakomych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Gminy.

Tabela 27 Kluczowe działania. Cel operacyjny I.2

Kierunki interwencji	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
Organizacja systemu wsparcia rozwoju przedsiębiorstw i zakładania nowych podmiotów gospodarczych oraz dla rolników	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Instytucje Otoczenia Biznesu (IOB), Samorząd Województwa Lubuskiego (SWL),	2022-2028

			Organizacje pracodawców, KSSSE	
Promocja potencjału gospodarczego Gminy Kłodawa, w tym również wobec firm świadczących usługi turystyczne, poprzez współpracę z mediami, udział w targach, wydawanie i dystrybucję materiałów promocyjnych	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	IOB, SWL, Organizacje pracodawców, KSSSE, ARR, organizacje turystyczne	2022-2028
Rozwinięcie systemu ulg i zachęt dla przedsiębiorców i osób planujących rozpocząć własną działalność gospodarczą oraz stworzenie systemu informacyjno-doradczego	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Rada Gminy, IOB, SWL, Organizacje pracodawców, KSSSE, ARR, Powiatowy Urząd Pracy	2022-2028
Likwidacja barier w obsłudze przedsiębiorców poprzez cyfryzację obsługi klienta w Urzędzie Gminy Kłodawa	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Urząd Gminy Kłodawa, Samorząd Województwa Lubuskiego	2022-2028
Rozwój działalności terenu podstrefy KSSSE oraz poprawa jej dostępności komunikacyjnej, jak również szeroka promocja KSSSE i możliwości inwestowania na jej terenie	KSSSE	Wójt Gminy Kłodawa	Urząd Gminy, ARR, IOB, Organizacje pracodawców, Powiatowy Urząd Pracy	2022-2028

Źródło: opracowanie własne

Tabela 28 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Liczba powstałych nowych podmiotów gospodarczych	CEiDG	Raport
Liczba przedsiębiorców korzystających z oferowanych form wsparcia	Gmina Kłodawa	Lista uczestników
Liczba rolników korzystających z oferowanych form wsparcia	Gmina Kłodawa	Lista uczestników

Źródło: Opracowanie własne

8.2. OBSZAR NR 2. EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE ROZWOJEM GMINY

Cel strategiczny II: Poprawa jakości zarządzania, opartego na współpracy i wykorzystaniu zasobów.

8.2.1. CEL OPERACYJNY II.1 SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE TERYTORIALNE

Administracja samorządowa w Polsce jest postrzegana przez lokalną społeczność w Polsce jako nieefektywna i oferująca niski standard usług (długie oczekiwania na wydanie decyzji, konieczność przedstawiania zaświadczeń, brak możliwości załatwiania spraw on-line).

Zadania i przedsięwzięcia w ramach celu operacyjnego II.1 Sprawne i efektywne zarządzanie terytorialne stanowią odpowiedź na rosnące oczekiwania klientów względem organów administracji publicznej. W swojej treści nawiązują w szczególności do zapisów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) – przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego

2017 rok oraz dokumentem pn. „System zarządzania rozwojem Polski”, przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 29 października 2018 roku, jak również zintegrowanej Strategii „Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 roku” (SNP), która ma doprowadzić do zwiększenia skuteczności i efektywności państwa otwartego na współpracę z obywatelami.

Przewidywane instrumenty realizacji polityki rozwoju w latach 2021-2027 warunkują konieczność zacieśnienia współpracy, skoordynowania działań podejmowanych przez samorządy oraz podmioty prywatne i organizacje pozarządowe w zakresie realizacji usług publicznych na rzecz mieszkańców, co pozwoli na podniesienie spójności i konkurencyjności regionów. Dotyczy to również Gminy Kłodawa.

Zgodnie z powyższym, w Strategii Rozwoju Gminy Kłodawa na lata 2022-2028 zaplanowano kierunki związane z poprawą funkcjonowania administracji w zakresie podniesienia sprawności działania Urzędu Gminy, doskonalenia kwalifikacji pracowników, e-administracji oraz budowy i promocji marki gminy.

Tabela 29 Kierunki interwencji. Cel operacyjny II.1

Kierunki interwencji	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
Wdrożenie idei e-government w administracji samorządowej Gminy Kłodawa (cyfryzacja obsługi klienta)	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego	2022-2028
Wysoka sprawność administracyjna, m.in. poprzez system szkoleń pracowników i wdrażanie nowoczesnych instrumentów zarządzania publicznego, a także rozwój usług elektronicznych	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji	2022-2028
Wdrożenie systemu zarządzania satysfakcją klienta zewnętrznego i wewnętrznego – zmiana podejścia w obsłudze klienta	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji	2022-2028
Promowanie systemu wartości etycznych wśród pracowników samorządowych, przejrzystość pracy urzędu (w załatwianiu spraw i w dostępie do informacji publicznej).	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Jednostki organizacyjne gminy	2022-2028
Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych na rzecz budowania lokalnego partnerstwa i integracji działań	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Organizacje pozarządowe, Jednostki organizacyjne gminy	2022-2028
Utrzymywanie wysokiej aktywności administracji publicznej oraz innych podmiotów działających w obrębie Gminy w zakresie współpracy z jednostkami, organizacjami i osobami zewnętrznymi, w tym w ramach współpracy międzynarodowej	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Organizacje pozarządowe, Jednostki organizacyjne gminy, Zagraniczne Gminy i instytucje partnerskie	2022-2028

Źródło: opracowanie własne

Tabela 30 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Liczba projektów z zakresu e-administracji	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.
Liczba uruchomionych e-usług	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.
Liczba szkoleń	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.
Liczba wdrożonych systemów zarządzania jakością pracy administracji samorządowej	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.
Odsetek klientów zadowolonych z usług Urzędu Gminy Kłodawa	Gmina Kłodawa	Ankieta subiektywna
Liczba przedsięwzięć realizowanych z udziałem organizacji pozarządowych	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.
Liczba przedsięwzięć realizowanych z udziałem partnerów zagranicznych	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.

Źródło: Opracowanie własne

8.2.2. CEL OPERACYJNY II.2 WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich polega na dywersyfikacji gospodarki wiejskiej, czyli zmianie pojmowania i traktowania terenów wiejskich jako obszarów mono funkcyjnych, na których dominuje rolnictwo i produkcja rolnicza. Terenom tym nadawane są nowe funkcje, celem redukcji panującego tam bezrobocia oraz podniesienia estetyki i atrakcyjności społeczno-ekonomicznej – jako miejsca do życia i pracy. Priorytetem jest poprawa sytuacji bytowej mieszkańców, dzięki rozwijaniu wielofunkcyjnych form aktywności społecznej, kulturalnej i gospodarczej. Zgodnie z założeniami wielofunkcyjności, gospodarka obszarów wiejskich winna w znacznym stopniu opierać się na inicjatywie przedsiębiorcy. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich uwarunkowany jest również rozwojem odpowiedniej infrastruktury, odpowiadającej na zdiagnozowane zapotrzebowanie i uwzględniającej potrzeby lokalne, jak również wykreowaniem szerokiej oferty wspierająco-doradczej dla mieszkańców. Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich stanowi jedno z najważniejszych założeń Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego. Uwzględniając wytyczne, płynące z dokumentów nadrzędnych, a także wyniki diagnozy społeczno-gospodarczej i przeprowadzonej analizy strategicznej SWOT, wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich Gminy Kłodawa uznano za priorytet rozwojowy w perspektywie do 2027 roku.

Tabela 31 Kluczowe działania. Cel operacyjny II.2

Kierunki interwencji	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
Promocja instrumentów wsparcia dla rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego (SWL), Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku (ODR), ARiMR, Lokalna Grupa Działania (LGD), Lubuskie Centrum	2022-2028

			Promocji Produktu (LCPR)	
Rozwój systemu doradztwa i wsparcia pośredniego dla przedsiębiorczości opartej na rolnictwie	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	SWL, ODR, ARiMR, LGD, LCPR	2022-2028
Wsparcie marketingu wysokiej jakości produktów żywności regionalnej	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	SWL, ODR, ARiMR, LGD, LCPR	2022-2028
Wspieranie rozwoju działalności pozarolniczej na terenach wiejskich	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	SWL, ODR, ARiMR, LGD, LCPR	2022-2028

Źródło: opracowanie własne

Tabela 32 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Liczba rolników i przedsiębiorstw, którzy skorzystali z oferty szkoleniowo-doradczej w zakresie kształcenia nowych kwalifikacji w zawodach nierolniczych	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.
Liczba ekologicznych gospodarstw rolnych	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.
Liczba działań promujących produkty regionalne	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.

Źródło: Opracowanie własne.

8.2.3. CEL OPERACYJNY II.3 OCHRONA PRZYRODY ORAZ WYKORZYSTANIE ŚRODOWISKA NATURALNEGO DLA ROZWOJU GMINY

Idea zrównoważonego rozwoju oznaczającego rozwój społeczno-gospodarczy w harmonii, zgodzie i przy poszanowaniu uwarunkowań środowiskowych, pozwalającego zachować zasoby przyświecała autorom i uczestnikom procesu tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Kłodawa na lata 2022-2028.

W ramach niniejszego celu zaplanowano również racjonalizację zużycia energii, surowców i minerałów oraz wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Ochrona przyrody realizowana będzie także poprzez wyznaczenie i wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego wytycznych z map zagrożeń i ryzyk przyrodniczych, oraz określenie zasad właściwego gospodarowania terenami zagrożonymi przez zjawiska wynikające ze zmian klimatycznych, np. powodzią czy suszą hydrologiczną. Podstawę polityki ochrony środowiska naturalnego i dziedzictwa przyrodniczego gminy stanowić będzie jednak przede wszystkim aktywna edukacja obywatelska w zakresie ekologii, jak również w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania zmianom klimatycznym. Działania kierowane do dzieci i młodzieży odbywać się będą zarówno w ramach normalnego procesu edukacji od szkoły podstawowej, jak również w ramach zajęć poza normalnymi godzinami nauki. Działania takie będą się odbywać również dla osób dorosłych.

Promocja postaw proekologicznych i uwzględniających potrzebę działań adaptacyjnych i łagodzących zmiany klimatyczne oraz im przeciwdziałania, redukcji emisji CO₂ i innych szkodliwych substancji oraz zmiana dotychczasowych przyzwyczajeń osób dorosłych realizowana będzie poprzez

szeroki wachlarz działań, jak np. akcje marketingowe w mediach, konkursy i kampanie społeczne i szereg innych.

Tabela 33 Kluczowe działania. Cel operacyjny II.2

Kierunki interwencji	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
Tworzenie warunków do racjonalnego wykorzystania surowców energetycznych i realizacja inwestycji związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii np. farmy fotowoltaiczne, instalacje prosumenckie	Podmioty gospodarcze, Mieszkańcy, Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	WFOŚiGW Samorząd Województwa Lubuskiego, Centrum Energii Odnawialnych (CEO)	2022-2028
Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez wyeliminowanie pokryć dachowych i innych odpadów zawierających azbest	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	WFOŚiGW, mieszkańcy, podmioty gospodarcze	2022-2028
Wzrost ekologicznej świadomości mieszkańców poprzez kampanie edukacyjne i promocję postaw proekologicznych oraz uświadamiających potrzebę działań adaptacyjnych i łagodzących zmiany klimatyczne oraz im przeciwdziałania, redukcji emisji CO2 i innych szkodliwych substancji	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Szkoły, organizacje ekologiczne, WFOŚiGW	2022-2028
Właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią i suszą hydrologiczną (udroźnienie i rozbudowa rowów melioracyjnych oraz inne działania zapobiegające i łagodzące zmiany klimatyczne)	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Powiat Gorzowski	2022-2028

Źródło: opracowanie własne

Tabela 34 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Liczba kampanii społecznych dot. kształtowania i promocji postaw proekologicznych oraz konieczności realizacji działań adaptacyjnych i łagodzących zmiany klimatyczne oraz im przeciwdziałania, redukcji emisji CO2 i innych szkodliwych substancji	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.
Liczba instalacji OZE w domach mieszkańców i firmach	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.
Liczba wymienionych pieców w ramach Gminnego Programu Wymiany Pieców w domach mieszkańców i firmach	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.
Liczba gospodarstw, z których usunięto azbest	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.
Liczba gospodarstw w których zrealizowano działania z zakresu poprawy efektywności energetycznej	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.

Liczba zrealizowanych działań przeciwdziałających i łagodzących zmiany klimatyczne	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna.
--	---------------	--------------------

Źródło: Opracowanie własne

8.3. OBSZAR 3. WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Cel strategiczny III: Sprawny i efektywny system usług publicznych wysokiej jakości, warunkujący odpowiednią jakość życia i pracy mieszkańców.

8.3.1. CEL OPERACYJNY III.1 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNALNEJ, W TYM POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Infrastruktura techniczna – systemy, urządzenia, sieci przesyłowe i związane z nimi obiekty, ma duże znaczenie dla mieszkańców, turystów oraz potencjalnych inwestorów. Bez zapewnienia dostępu do sieci komunalnych oraz mediów nie ma możliwości stworzenia optymalnego miejsca do życia, jak również odpowiednich warunków dla rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości, tworzących miejsca pracy. Rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej, teletechnicznej, oświetleniowej, energetycznej oraz zapewnienie ich niezawodności powoduje poczucie komfortu i bezpieczeństwa mieszkańców, a także przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy.

Jednym z najważniejszych problemów, z którymi musi się zmierzyć samorząd gminny w perspektywie, jest konieczność zagwarantowania dostępu do bieżącej wody oraz bezpieczeństwa sanitarnego. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków jest potrzebą wynikająca z podnoszenia standardów infrastrukturalnych na terenie gminy (komfort i jakość życia, pracy oraz wypoczynku) oraz zabezpieczania potrzeb w kontekście rozwoju nowych terenów mieszkaniowych, rekreacyjnych i inwestycyjnych. Ponadto, programy wspierające wymianę źródeł grzewczych na nowoczesne i ekologiczne przyczyniają się również do ochrony jakości powietrza, ograniczając niską emisję. Tak samo konieczne są działania realizowane bezpośrednio przez Gminę, dotyczące kompleksowej termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, pozwalającej poprawić efektywność energetyczną obiektów stanowiących zasób komunalny.

Dla zwiększenia bezpieczeństwa uczestników ruchu, zaplanowano działania związane z rozwojem systemu oświetlenia ulicznego na terenie gminy, w tym przy wykorzystaniu nowych technologii, dzięki którym oświetlenie będzie mniej energochłonne i bardziej oszczędne.

Warto dodać, że istniejąca infrastruktura wodna i kanalizacyjna ulega ciągłej amortyzacji. Dlatego konieczne jest podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie jej degradacji poprzez ponoszenie niezbędnych nakładów odtworzeniowych. Dlatego przy kierunkach interwencji założono nie tylko rozwój sieci, ale także poprawę już istniejącej.

Tabela 35 Kierunki interwencji. Cel operacyjny III.1

Kierunki interwencji	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
----------------------	-----------------------	---	-----------	------------------

Strategia Rozwoju Gminy Kłodawa na lata 2022-2028

Rozbudowa istniejącej infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej, w tym m.in. modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Łośnie i Zdroisku.	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, WFOŚiGW, NFOŚiGW	2022-2028
Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, WFOŚiGW, NFOŚiGW	2022-2028
Zwiększenie udziału Odnawialnych Źródeł Energii na terenie Gminy Kłodawa	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, WFOŚiGW, NFOŚiGW	2022-2028
Rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez poprawę dostępu do Internetu szerokopasmowego oraz poprawę gminnej infrastruktury informatycznej, w tym budowę hot spotów publicznych	Gmin Kłodawa i inne jednostki z sektora publicznego i biznesowego	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, MC	2022-2028
Zwiększenie potencjału infrastruktury komunalnej związanej z ochroną środowiska poprzez Budowę remizy w Łośnie	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, WFOŚiGW, NFOŚiGW	2022-2028
Zwiększenie potencjału infrastruktury komunalnej w zakresie dostępu do publicznych usług społecznych, w tym poprzez inwestycje: -modernizacja świetlicy w Mironicach; -remont świetlicy w Łośnie; -modernizacja i zmiana sposobu użytkowania budynku, w którym funkcjonował Gminny Ośrodek Kultury w Wojcieszycach na cele opieki społecznej; -adaptacja budynku po byłym przedszkolu w Kłodawie na potrzeby społeczne.	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, organizacje pozarządowe.	2022-2028
Nowy budynek Urzędu Gminy – celem poprawy warunków obsługi interesantów oraz wewnętrznej komunikacji pomiędzy poszczególnymi referatami	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, administracja rządowa	2022-2028
Przebudowa i rozwój systemu oświetlenia ulicznego.	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Operatorzy sieci.	2022-2028

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 36 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Korzystający z sieci wodociągowej w ludności ogółem	GUS	Bank danych lokalnych
Korzystający z sieci kanalizacyjnej w ludności ogółem	GUS	Bank danych lokalnych
Liczba inwestycji publicznych i niepublicznych w zakresie OZE	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna
Liczba obiektów użyteczności publicznej o zwiększonej efektywności energetycznej	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna
Liczba obiektów mieszkalnych o zwiększonej efektywności energetycznej	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna
Liczba osób z dostępem do Internetu szerokopasmowego	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna

Źródło: Opracowanie własne

8.3.2. CEL OPERACYJNY III.2 ZWIĘKSZENIE WEWNĘTRZNEJ I ZEWNĘTRZNEJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ GMINY

Dostępność komunikacyjna gminy decyduje o jej atrakcyjności inwestycyjnej oraz dodatnim saldzie migracji. Budowa wysokiej wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej Gminy Kłodawa opierać się będzie m.in. na rozwoju sieci dróg lokalnych oraz współdziałaniu z innymi zarządcami dróg w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci dróg o znaczeniu ponadlokalnym. Kooperacja winna być rozwijana zarówno z Zarządem Dróg Wojewódzkich jak i Powiatem Gorzowskim.

Rozbudowa oraz modernizacja dróg są konieczne, aby spełniały one normy i przystawały do nowych warunków społeczno-gospodarczych, takich jak zwiększony ruch, a także stymulowały rozwój terenów mieszkaniowych, nowych zakładów pracy czy ośrodków turystyki i rekreacji (zapewnienie komfortu i dobrej jakości dojazdu do posesji oraz zakładów pracy i miejsc wypoczynku).

Niezwykle potrzebne są również nowe inwestycje w zakresie budowy ciągów pieszych i tras rowerowych o charakterze komunikacyjnym i turystycznym. W szczególności ścieżki rowerowe jako alternatywne korytarze transportowe, jak również rozwiązania typu park & ride mają istotne znaczenie dla rozwoju komunikacji w kontekście konieczności redukcji emisji CO₂ i przejścia na gospodarkę niskoemisyjną.

Jednym z priorytetów pozostaje organizacja nowoczesnego, sprawnego i przyjaznego pasażerom transportu zbiorowego (optymalizowanie rozkładów jazdy i wpływanie na przewoźników publicznych i prywatnych w zakresie dostosowywania rozkładów do potrzeb mieszkańców i turystów).

Tabela 37 Kluczowe działania. Cel operacyjny III.1

Kierunki interwencji	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej (gminnej i powiatowej), w tym bieżące remonty dróg	Gmina Kłodawa, Powiat Gorzowski	Wójt Gminy Kłodawa	Lubuski Urząd Wojewódzki (Program rozwoju drogowej infrastruktury gminnej i powiatowej) Powiat Gorzowski	2022-2028
Wyprowadzenie samochodowego ruchu tranzytowego poza obręb miejscowości (Wspieranie działań	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Zarząd Dróg Wojewódzkich Powiat Gorzowski, GDDKiA	2022-2028

na rzecz budowy północnej drogi alternatywnej (PDA) od Różanek przez Kłodawę do Santocka i S-3 wg opracowanych koncepcji oraz na rzecz budowy obwodnic miejscowości w ramach modernizacji drogi 22)	Zarząd Dróg Wojewódzkich Powiat Gorzowski			
Współpraca w zakresie transportu zbiorowego na terenie Gminy Kłodawa	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Miejski Obszar Funkcjonalny, PKS, SWL	2022-2028
Tworzenie nowych ścieżek rowerowych jako alternatywnych korytarzy transportowych oraz infrastruktury park & ride	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, Lubuski Urząd Wojewódzki, Miejski Obszar Funkcjonalny, Wojewódzki Zarząd Dróg, Powiat Gorzowski	2022-2028
Modernizacja i rozbudowa Gminnego oświetlenia ulicznego	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, Lubuski Urząd Wojewódzki, Miejski Obszar Funkcjonalny, Wojewódzki Zarząd Dróg, Powiat Gorzowski	2022-2028

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 38 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Wartość środków publicznych, przeznaczonych na rozwój i poprawę stanu lokalnej infrastruktury drogowej (gminnej i powiatowej)	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna, Budżet Gminy Kłodawa
Wartość środków publicznych, przeznaczonych na rozwój i poprawę stanu wojewódzkiej infrastruktury drogowej	Zarząd Dróg Wojewódzkich	Statystyka ZDW
Wartość środków publicznych, przeznaczonych na rozwój sieci dróg rowerowych na terenie gminy	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna, Budżet Gminy Kłodawa
Liczba nowych i zmodernizowanych punktów oświetleniowych na terenie Gminy	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna, Budżet Gminy Kłodawa

Źródło: Opracowanie własne

8.3.3. CEL OPERACYJNY III.3 WSPARCIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA BEZPIECZEŃSTWEM PUBLICZNYM

Zapewnienie wysokiego poczucia bezpieczeństwa publicznego wymaga szerokiej i kompleksowej współpracy wszystkich służb publicznych i odbywać się powinno na różnych płaszczyznach życia mieszkańców.

Jednym z instrumentów wspierających utrzymania porządku i ładu publicznego będzie rozwój systemów bezpieczeństwa. Celem zmniejszenia prawdopodobieństwa występowania niepożądanych sytuacji, zniechęcenia przed atakami wandalizmu i przestępstwami, monitoringiem wizyjnym objęte zostaną strategiczne miejsca na terenie Gminy Kłodawa, w tym budynki użyteczności publicznej

i kulturalno-oświatowe. Monitoring, a w konsekwencji szybsze reagowanie służb bezpieczeństwa i większa wykrywalność sprawców, wzmocni poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy.

Ponadto, zaplanowano działania wspierające Ochotnicze Straże Pożarne – w zakresie modernizacji strażnic oraz wyposażenia w nowoczesny, spełniający wszelkie wymagania i normy sprzęt ratowniczy, co przysłuży się jakości i szybkości interwencji straży, zarówno w przypadku pożarów, jak i powodzi oraz innych zdarzeń.

Priorytet stanowi również poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym – m.in. poprzez edukację zwiększającą bezpieczeństwo i program bezpieczeństwa na drogach przebiegających przez Gminę, szczególnie w miejscach najbardziej niebezpiecznych.

Powyższe przedsięwzięcia pomogą kreować wizerunek gminy jako miejsca bezpiecznego oraz przyjaznego do życia i pracy.

Tabela 39 Kierunki interwencji. Cel operacyjny III.3

Kierunki interwencji	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
Monitoring strategicznych miejsc na terenie gminy.	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Komenda Miejska Policji w Gorzowie Wlkp.	2022-2028
Wspieranie Ochotniczych Straży Pożarnych w zakresie doposażenia poszczególnych jednostek w nowoczesny i wydajny sprzęt oraz w zakresie remontów, rozbudowy i modernizacji remiz strażackich	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Gminne Jednostki OSP	2022-2028
Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego poprzez edukację zwiększającą bezpieczeństwo. Program bezpieczeństwa dzieci i młodzieży na drogach przebiegających przez Gminę	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Komenda Miejska Policji w Gorzowie Wlkp.	2022-2028

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 40 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Liczba zniszczeń mienia publicznego	Komenda Miejska Policji w Gorzowie Wielkopolskim	Statystyki policji
Wartość inwestycji w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna, Budżet Gminy Kłodawa
Liczba akcji edukacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących bezpieczeństwa na drogach	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna, Budżet Gminy Kłodawa
Liczba zakupionych środków trwałych na rzecz OSP	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna, Budżet Gminy Kłodawa

Źródło: Opracowanie własne

8.3.4. CEL OPERACYJNY III.4 ROZWÓJ SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU I BEZPIECZEŃSTWU ZDROWOTNEMU MIESZKAŃCÓW

Głównym celem podejmowanych działań w ramach celu dotyczącego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu i bezpieczeństwu zdrowotnemu mieszkańców Gminy Kłodawa jest poprawa komfortu i jakości życia.

Polityka w zakresie zdrowia realizowana będzie poprzez zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do opieki medycznej o wysokim standardzie usług – doskonalenie bazy infrastrukturalnej, wyposażenia oraz standardu obsługi w placówkach zdrowia, organizowanie i wspieranie akcji oraz programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców gminy, jak również poprzez kształtowanie, promocję właściwych postaw i aktywną edukację na rzecz zdrowego stylu życia.

Osoby wykluczone społecznie bądź zagrożone wykluczeniem wymagają najczęściej kompleksowego wsparcia, by zwiększyć ich szanse na rynku pracy. Konieczne w tym względzie jest projektowanie wsparcia ukierunkowanego przede wszystkim na rozwój umiejętności funkcjonowania w społeczeństwie i samodzielności. Dla prawidłowej realizacji powyższych zamierzeń, niezbędne jest rozwijanie form aktywnej integracji i poprawa skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w Gminie Kłodawa.

Strategia Rozwoju postępowania w obszarze bezpieczeństwa społecznego opierać będzie się natomiast na aktywnej, racjonalnej, adekwatnej do potrzeb i nowoczesnej polityce społecznej. Realizowane działania służyć będą przeciwdziałaniu wykluczeniu oraz wyłączeniu społecznemu różnych grup zmarginalizowanych bądź zagrożonych marginalizacją, wzmocnieniu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie rodzin, dzieci i młodzieży.

W dłuższej perspektywie takie działania winno doprowadzić do ekonomicznego usamodzielnienia mieszkańców a tym samym zmniejszenia obciążeń Budżetu Gminy Kłodawa z tytułu transferów socjalnych.

Zapobieganie występowaniu oraz niwelowanie przejawów wykluczenia dotyczyć będzie także osób niepełnosprawnych i osób starszych (zbudowanie oferty specjalistycznych usług adresowanych dla grupy seniorów, w tym rozwój różnych form wsparcia). By sprostać nowym wyzwaniom konieczne będzie wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w celu identyfikacji i łagodzenia problemów społecznych na terenie gminy, np. wykorzystywanie mechanizmów ekonomii społecznej.

Realizacja tych działań powinna przebiegać w zgodzie z założeniami Programu Rewitalizacji Gminy Kłodawa, gdzie będą określone: obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji, w których szczególnie należy kumulować interwencję w zakresie aktywizacji i integracji osób zagrożonych wykluczeniem.

Tabela 41 Kluczowe działania. Cel operacyjny III.4

Kierunki interwencji	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
Wprowadzenie nowych rozwiązań w celu identyfikacji i łagodzenia problemów społecznych na terenie gminy.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, inne instytucje rynku pracy	2022-2028

Strategia Rozwoju Gminy Kłodawa na lata 2022-2028

Programy aktywnej integracji realizowane przez ośrodek pomocy społecznej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, inne instytucje rynku pracy	2022-2028
Programy aktywnej integracji realizowane przez inne podmioty	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Podmioty szeroko rozumianej ekonomii społecznej	Wójt Gminy Kłodawa	Podmioty szeroko rozumianej ekonomii społecznej	2022-2028
Organizowanie i wspieranie różnorodnych form pomocy społecznej, w tym świetlic socjoterapeutycznych, oddziałów dziennych, ośrodków wsparcia czy warsztatów terapii zajęciowej.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, organizacje pozarządowe	2022-2028
Działania na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, organizacje pozarządowe	2022-2028
Wspieranie programów i inicjatyw skierowanych do osób starszych, w tym rozwój wsparcia poprzez utrzymanie i doposażenie dziennego domu pobytu dla Seniorów oraz tworzenie klubów seniora.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Wójt Gminy Kłodawa	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, organizacje senioralne	2022-2028
Poszerzanie zasobów mieszkań socjalnych i chronionych.	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Bank Gospodarstwa Krajowego	2022-2028
Wdrażanie programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych.	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Podmioty lecznicze, organizacja pozarządowe	2022-2028
Aktywna edukacja na rzecz zdrowego stylu życia.	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Szkoły, organizacje pozarządowe	2022-2028
Doskonalenie stanu technicznego bazy lokalowej i infrastrukturalnej w placówkach podstawowej opieki zdrowotnej	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Jednostki Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Gminie Kłodawa	2022-2028

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 42 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Liczba osób korzystających ze wsparcia w ramach pomocy społecznej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Statystyka Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Wartość inwestycji z zakresu infrastruktury zdrowotnej	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna, Budżet Gminy Kłodawa
Liczba akcji profilaktycznych	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna
Liczba mieszkań socjalnych oddanych do użytku	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna

Źródło: Opracowanie własne

8.4. TURYSTYKA, REKREACJA I OFERTA CZASU WOLNEGO

Cel strategiczny IV: Wysoka atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna gminy, oparta na bogatym dziedzictwie przyrodniczo-kulturowym i szerokiej ofercie czasu wolnego

8.4.1. CEL OPERACYJNY IV.1 ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W GMINIE KŁODAWA

Ochrona przestrzeni i dziedzictwa kulturowego stanowi istotne wyzwanie Gminy Kłodawa w perspektywie do 2027 roku. Zgodnie z nowym podejściem do zarządzania kulturą, zasobami dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczego, zaprojektowane działania służyć będą kompleksowej ochronie i zachowaniu dziedzictwa (m.in. zabiegi konserwatorskie i modernizacyjne, rewaloryzacja dziedzictwa, kultywowanie tradycji i obrzędowości, wspieranie folkloru i sztuki ludowej, zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych), ale również generowaniu impulsów do dalszego jego rozwoju, np. poprzez nadawanie zabytkom oraz zdegradowanym miejscom z potencjałem kulturowym i edukacyjnym nowych funkcji.

Współdziałanie władz samorządowych, sąsiednich gmin, sektora biznesu, instytucji kultury (w tym Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej), środowisk artystycznych i twórczych, służb konserwatorskich oraz innych odpowiedzialnych podmiotów pozwoli na wzmocnienie podejmowanych działań i bardziej racjonalne wydatkowanie środków, a także możliwość uzyskania dodatkowych korzyści przez partnerów na różnych etapach realizacji wspólnych przedsięwzięć (komplementarność i synergia).

Tabela 43 Kierunki interwencji. Cel operacyjny IV.1

Kierunki interwencji	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
Wykorzystanie potencjału obiektów zabytkowych i kulturalnych na terenie Gminy	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, Powiat Gorzowski, służby konserwatorskie, Skarb Państwa	2022-2028
Rewitalizacja przestrzeni i obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe Gminy Kłodawa, w tym wsparcie użytkowników obiektów zabytkowych i kulturalnych w ich zabezpieczeniu i remontowaniu	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, Powiat Gorzowski, służby konserwatorskie, Skarb Państwa	2022-2028

Organizacja wydarzeń kulturalnych, na obrzędach i zwyczajach wiejskich oraz na produkcji rolnej i tradycjach gminnych.	wydarzeń bazujących i zwyczajach	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Podmioty gospodarcze, rolnicy, izby gospodarcze, placówki oświatowe, mieszkańcy, parafie, zespoły i artyści lokalni, media lokalne i regionalne	2022-2028
---	---	---------------	--------------------	---	-----------

Źródło: opracowanie własne

Tabela 44 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Liczba inwestycji w zakresie ochrony dziedzictwa	Gmina Kłodawa	Protokół odbioru prac.
Liczba wydarzeń kulturalnych	Gmina Kłodawa	Lista uczestników.

Źródło: Opracowanie własne

8.4.2. CEL OPERACYJNY IV.2 ROZWÓJ TURYSTYKI

Ważną szansą rozwojową Gminy Kłodawa w jest wykorzystanie bogactwa walorów przyrodniczych i kulturowych dla podniesienia atrakcyjności rekreacyjno-wypoczynkowej gminy. Jak wykazała sporządzona diagnoza, zaletą gminy jest przede wszystkim położenie wśród lasów i jezior, w szczególności odnosi się to do obszaru Gorzowskiego Parku Krajobrazowego.

Rozwój turystyki i usług czasu wolnego możliwy będzie m.in. dzięki wsparciu dla rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej oraz okołoturystycznej na terenie gminy. Zaplanowano przedsięwzięcia, mające na celu stworzenie oferty dla turystyki aktywnej – m.in. rozwój istniejących ścieżek pieszych i rowerowych, prezentujących najciekawsze i najbardziej wartościowe miejsca pod względem krajobrazowym, historycznym, kulturowym czy przyrodniczym.

Ważna będzie także współpraca pomiędzy sąsiednimi JST w zakresie budowania spójnej i komplementarnej oferty.

Tabela 45 Kierunki interwencji. Cel operacyjny IV.2

Kluczowe działania	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
Rozwój aktywnego wypoczynku i zwiększenie potencjału turystycznego gminy m.in. poprzez rozbudowę tras rowerowych	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Miejski Obszar Funkcjonalny – Gminy Powiatu Gorzowskiego	2022-2028
Wspieranie rozwoju i promocja gospodarstw eko- i agroturystycznych, jak również pensjonatów na terenie gminy.	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Województwa Lubuskiego, LCPR, Lokalna Grupa Działania	2022-2028
Organizacja wydarzeń kulturalnych, bazujących na obrzędach i zwyczajach wiejskich oraz na produkcji rolnej,	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Podmioty gospodarcze, rolnicy, izby gospodarcze, placówki oświatowe, mieszkańcy, parafie, zespoły i artyści lokalni, media lokalne i regionalne	2022-2028

Źródło: opracowanie własne

Tabela 46 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Długość rowerowych tras i szlaków turystycznych na terenie gminy	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna
Korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zakwaterowania zbiorowego	GUS	Lista uczestników.
Liczba imprez i wydarzeń o charakterze turystycznym	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna

Źródło: Opracowanie własne

8.4.3. CEL OPERACYJNY IV.3 POPRAWA OFERTY KULTURALNEJ I REKREACYJNO-SPORTOWEJ

Jednym z większych wyzwań Gminy Kłodawa w perspektywie 2022-2028 jest rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej, skierowanej zarówno do mieszkańców obecnych, jak i potencjalnych oraz osób, odwiedzających gminę, w tym również mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego i Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, którzy jak wynika z Diagnozy aktywnie korzystają z obszaru Gminy Kłodawa w celach rekreacyjnych.

Oferta kulturalna Gminy Kłodawa jest dostosowana do różnych grup mieszkańców i będzie kontynuowana i w miarę możliwości będzie urozmaicana, dostosowana do potrzeb społecznych, konkurencyjna w stosunku do innych możliwości zagospodarowania czasu wolnego oraz rozwijająca, a katalog przedsięwzięć realizacyjnych otwarty. Na bogactwo oferty kulturalnej z pewnością będzie miało wpływ powstanie w 2020 r. Gminnego Centrum Kultury w Kłodawie, tj. nowoczesnego budynku, w którym swoją działalność od tamtej pory prowadzą: Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Nowoczesne wnętrza oraz bogate wyposażenie GCK obok innych planowanych przedsięwzięć w tym zakresie pozwolą na znaczącą poprawę jakości dotychczasowej publicznej oferty kulturalnej.

Ofertę kulturalno-rozrywkową będzie się budować wokół imprez o charakterze ponadlokalnym, bazujących na tradycji i specyfice Gminy Kłodawa oraz we współpracy z zewnętrznymi organizatorami imprez kulturalnych i sportowych.

Historia, tradycje, folklor zobowiązuje władze, ale i każdego mieszkańca do ochrony i pielęgnowania lokalnych i regionalnych wartości kulturowych. W tym sensie zasadne jest wspieranie lokalnych zespołów i Kół Gospodyń Wiejskich. Dla rozwijania talentów sportowych, utrzymania kondycji, sprawności, dobrego stanu zdrowia mieszkańców, jak również celem zachęty do osiedlania się na terenie gminy istotne jest stwarzanie odpowiednich warunków dla aktywności rekreacyjno-sportowej.

Wyzwaniem pozostaje aktywizacja oraz edukacja obywatelska i kulturalna, w szczególności dzieci i młodzieży, jak również upowszechnianie kultury fizycznej, co pozwoli na ich wszechstronny rozwój oraz podniesienie potencjału intelektualnego i społecznego.

Tabela 47 Kierunki interwencji. Cel operacyjny IV.3

Kluczowe działania	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
--------------------	-----------------------	---	-----------	------------------

Organizacja imprez o charakterze ponadlokalnym	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	organizacje pozarządowe	2022-2028
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy (m.in. place zabaw, boiska wielofunkcyjne, ponadto budowa pumphtracka i skateparku) oraz właściwe wykorzystanie obiektów już funkcjonujących	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Samorząd Wojewódzki, organizacje pozarządowe, kluby sportowe	2022-2028
Wspieranie i rozwój inicjatyw społeczno-kulturalnych, służących integracji mieszkańców gminy	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	organizacje pozarządowe	2022-2028
Współpraca instytucjonalna z GOK, GBP oraz z organizacjami pozarządowymi, działającymi w obszarze sportu	Gmina Kłodawa, GOK, GBP	Wójt Gminy Kłodawa	GOK, GBP, organizacje pozarządowe	2022-2028

Źródło: opracowanie własne

Tabela 48 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Wartość środków publicznych przeznaczonych na stworzenie bazy infrastrukturalnej dla usług kulturalnych i rekreacyjno-sportowych	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna
Liczba uczestników imprez o charakterze ponadlokalnym	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna

Źródło: Opracowanie własne

8.4.4. CEL OPERACYJNY IV.4 WZMOCNIENIE PROMOCJI I ZWIĘKSZENIE POPYTU NA TURYSTYKĘ, KULTURĘ I REKREACJĘ

Skuteczność wykorzystania naturalnych potencjałów Gminy Kłodawa, znajdująca odzwierciedlenie w poziomie popytu na turystykę i rekreację, zależeć będzie w głównej mierze od stworzenia sprawnego i profesjonalnego systemu promocji gminy, kształtującego wizerunek gminy jako miejsca oferującego bogatą i różnorodną ofertą spędzania czasu wolnego.

Tabela 49 Kierunki interwencji. Cel operacyjny IV.4

Kierunki interwencji	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca po stronie gminy	Partnerzy	Okres realizacji
Poprawa dostępu do informacji o obiektach turystycznych w Gminie Kłodawa poprzez m.in. <ul style="list-style-type: none"> • oznakowanie miejsc turystycznych • stosowanie elementów wizualizacji na portalu gminnym. • Publikacje i akcje promocyjne 	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Organizacje pozarządowe, organizacje turystyczne	2022-2028
Współpraca z mediami lokalnymi i regionalnymi w zakresie promocji czasu	Gmina Kłodawa	Wójt Gminy Kłodawa	Organizacje pozarządowe, media	2022-2028

wolnego, markowych produktów turystycznych i wydarzeń kulturalnych.			lokalne i regionalne organizacje turystyczne, LCPR, LGD	
---	--	--	---	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 50 Wskaźniki do monitorowania

Wskaźnik realizacji	Źródło danych	Metoda pozyskania danych
Wartość środków publicznych przeznaczonych na promocję turystyki.	Gmina Kłodawa	Statystyka gminna

Źródło: Opracowanie własne

9. WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY

Nieodzownym elementem każdej Strategii Rozwoju jest Wieloletni Plan Inwestycyjny zawierający kluczowe i strategiczne inwestycje planowane do wykonania w celu realizacji założeń i priorytetów wskazanych w dokumencie strategicznym. Poniżej zamieszczono zestawienie tabelaryczne zawierające inwestycje kluczowe dla mieszkańców i władz gminy, których realizacja w szczególności wpłynie na zmianę standardu życia mieszkańców.

Tabela 51 Kluczowe przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2022-2028

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Okres realizacji	Źródło finansowania	Szacunkowa wartość inwestycji (zł)
1	Budowa nowej siedziby Urzędu Gminy Kłodawa	2022-2028	Środki własne Budżet RP (m. in. Polski Ład)	15 mln zł
2	Modernizacja świateł w miejscowościach: Rybakowo; Łośno.	2022-2028	Środki z programów na realizację Wspólnej Polityki Rolnej Budżet RP	5 mln zł
3	Rozwój infrastruktury przeciwdziałania zagrożeniom środowiskowym, w tym: Budowa remizy strażackiej w Łośnie Remont Remizy w Różankach Przebudowa remizy w Kłodawie	2022-2028	Fundusze Europejskie Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet Gminy Budżet RP	7,5 mln zł
4	Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Kłodawie (celem stworzenia nowych sal lekcyjnych oraz boiska wielofunkcyjnego)	2022-2028	Fundusze Europejskie Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet Gminy Budżet RP	10 mln zł
5	Przebudowa i remont Szkoły Podstawowej w Różankach	2022-2028	Fundusze Europejskie Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet Gminy Budżet RP	3 mln zł
6	Remont budynku po byłym przedszkolu w Kłodawie i przekształcenie go na potrzeby GOPS-u	2022-2028	Fundusze Europejskie Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet Gminy Budżet RP	2 mln zł

7	Budowa ścieżek rowerowych na odcinkach: - Wojcieszycze – Różanki - Gorzów Wlkp. – Różanki Szklarnia – Zdroisko - Zdroisko – Santoczno – Rybakowo - Lipy – Łośno - Kłodawa - Kłodawa – Gorzów Wlkp. (wzdłuż rzeki Kłodawka do Os. Marzeń i ul. Szkolnej / Rzecznej)	2022-2028	Fundusze Europejskie Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet Gminy Budżet RP	40 mln zł
8	Rewitalizacja centrum miejscowości w Kłodawie	2022-2028	Fundusze Europejskie Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet Gminy Budżet RP	5 mln zł
9	Utrzymanie i rozwój gminnej infrastruktury drogowej, w tym budowa obwodnicy w Kłodawie	2022-2028	Fundusze Europejskie Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet Gminy Budżet RP	15 mln zł
10	Budowa farmy fotowoltaicznej w Kłodawie o mocy 1 MW	2022-2028	Budżet Gminy Fundusze Europejskie Województwa Lubuskiego 2021-2027	3,5 mln zł
11	Rozwój podstrefy Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – w tym wykup gruntów i uzbrojenie terenów inwestycyjnych	2022-2028	Budżet Gminy Fundusze Europejskie Województwa Lubuskiego 2021-2027	5 mln zł
12	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Gminie Kłodawa	2022-2028	Budżet Gminy Fundusze Europejskie Województwa Lubuskiego 2021-2027	12 mln zł
13	Rozbudowa sieci wodociągowej w Gminie Kłodawa	2022-2028	Budżet Gminy Fundusze Europejskie Województwa Lubuskiego 2021-2027	2,5 mln zł
14	Budowa / Przebudowa stacji uzdatniania wody w Łośnie oraz modernizacja stacji uzdatniania w Zdroisku	2022-2028	Budżet Gminy Fundusze Europejskie Województwa Lubuskiego 2021-2027	4,5 mln zł

Źródło: Opracowanie własne

10. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;

Głównym instrumentem prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Kłodawa jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kłodawa. W chwili obecnej Gmina jest na etapie aktualizacji studium uwarunkowań, w tym roku zmiany do studium zostaną zatwierdzone. Procedura związana ze zmianą studium jest prowadzona od 2019r. (uchwała o przystąpieniu nr XLVIII/348/18 z 17.10.2018r.).

Polityka przestrzenna realizowana jest z uwzględnieniem jej struktury funkcjonalno-przestrzennej w obszarze Gminy w jej granicach administracyjnych z uwzględnieniem uwarunkowań

zewnątrznych. Uwarunkowania dla polityki przestrzennej i jej struktury określają: polityki rozwoju społeczno-gospodarczego w uwzględnieniu polityki ochrony środowiska i klimatu.

Czynniki decydujące o strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Ludność i zorganizowane ośrodki lokalnej obsługi mieszkańców

Liczba mieszkańców Gminy to 8769 i wzrasta ze względu na funkcję Gminy zlokalizowanej bezpośrednio przy ośrodku wojewódzkim (Gorzów Wlkp.). Ośrodki lokalnej obsługi mieszkańców pełnią następujące role i funkcje:

- Kłodawa – ośrodek obsługi gminy
- Wsie: Santocko, Różanki, Wojcieszycy – ośrodki obsługi podstawowej.

System obsługi charakteryzuje się dostateczną dostępnością pomimo występowania dosyć rzadkiej sieci podstawowych ośrodków obsługi.

Szkolnictwo w gminie Kłodawa, stan na rok 2021:

- Szkoły Podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych – 2 obiekty (Kłodawa, Różanki)

Ponadlokalny system obsługi ludności w obszarze gminy nie występuje. Miasto Gorzów Wlkp. pełni funkcje ośrodka ponadregionalnego o pełnym wyposażeniu w zakresie szkolnictwa średniego i zawodowego, szpitalnictwa, obsługi ogólnej ludności urządzeń wymiaru sprawiedliwości i gospodarki, szkolnictwa pomaturalnego i wyższego. W zakresie wyspecjalizowanej opieki klinicznej ośrodkami obsługi są: Poznań, Szczecin, Świebodzin oraz Zielona Góra.

Układ osadniczy

Na sieć osadniczą gminy Kłodawa składa się 19 miejscowości, wśród nich także leśniczówki, osady, kolonie. Osadnictwo koncentruje się głównie w południowej części gminy wykształcając układ pasmowy łączący miasto Gorzów Wlkp. z najbliższymi jednostkami gminnymi na kierunkach ciągów komunikacyjnych dróg: krajowej nr 22 – Gorzów Wlkp. – Strzelce Krajeńskie, wojewódzkiej nr 151 Gorzów Wlkp. – Barlinek, powiatowych 11332 – Gorzów – Chwałęcice – Kłodawa, 11314 Kłodawa – Wojcieszycy. W północnej części gminy osadnictwo charakteryzuje się znacznym rozproszeniem i tworzą je pojedyncze enklawy śródleśne w obrębach Łośno, Lipy, Zdroisko, Rybakowo, Santoczno (z wyjątkiem Lip położone w obrębie Gorzowskiego Parku Krajobrazowego). Miejscowości te charakteryzują się gorszym wyposażeniem w elementy infrastruktury technicznej i słabą dostępnością komunikacyjną.

Funkcje gospodarcze

Dominującą formą działalności gospodarczej są niewielkie firmy, zajmujące się głównie handlem, następnie działalnością produkcyjną oraz transportem. Analiza obecnej struktury handlu w gminie Kłodawa prowadzi do prostych wniosków, że na rynku występuje pewna liczba drobnych przedsiębiorców, i w dużej części są to rodzinne przedsiębiorstwa.

W związku z bezpośrednim sąsiedztwem Miasta Gorzów Wielkopolski w gminie zauważalne jest silne zjawisko suburbanizacji, w tym również suburbanizacji funkcjonalnej. Szczególnie zatem w tych obszarach zauważalne jest zjawisko zatracania pierwotnych funkcji wiejskich, na rzecz zupełnie obcych dla tych jednostek funkcji miejskich. Funkcjonujące tu podmioty nie są zatem skierowane na zaspokojenie wewnętrznych potrzeb, a ich działalność w dużej mierze wynika z bliskości obszaru właśnie aglomeracji gorzowskiej. Na terenie gminy znajduje się podstrefa Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej obejmująca tereny położone w sołectwie Wojcieszycy. Ponadto w sąsiedztwie funkcjonuje gorzowska podstrefa Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. To wszystko stwarza dogodne warunki do rozwoju gospodarczego – wpływa też na charakterystykę funkcji obszaru Gminy. Sąsiadujący z gminą Gorzów Wlkp., rządowa stolica województwa, stanowi regionalne centrum administracyjno-gospodarcze i jest obecnie jednym z największych ośrodków przemysłowych na zachodzie Polski.

Systemy obsługi technicznej

Funkcjonowanie gminy w zakresie obsługi technicznej ludności i gospodarki zapewniają głównie ponadlokalne systemy za wyjątkiem zaopatrzenia w wodę, odprowadzenia ścieków (dotyczy północnej części gminy, tj. miejscowości Łośno, Rybakowo, Santoczno i Zdroisko). Systemy ponadlokalne tworzą główny układ powiązań infrastrukturalnych tak zewnętrznych jak i wewnętrznych – odnosi się to m.in. do sieci energetycznej, gazowej, drogowej czy transportowej.

Transport drogowy

Po zachodniej i wschodniej stronie gminy przebiegają drogi:

- Ekspresowa S 3, zarazem E 65 (klasy GP) - łączy Pomorze Zachodnie, Ziemię Lubuską i Dolny Śląsk; przebiega od Świnoujścia, przez Szczecin, Pyrzyce, Gorzów, Skwierzynę, Międzyrzecz, Zieloną Górę, Nową Sól, Legnicę do przejścia granicznego do Czech w Lubawce.
- Krajowa nr 22 (klasy G) - przebiega od Warmii, przez wschodnią i południową część Pomorza oraz północną część województwa lubuskiego; od granicy z obrębem kaliningradzkim w miejscowości Grzechotki, przez: Elbląg, Malbork, Starogard Gdański, Chojnice, Wałcz, Strzelce Krajeńskie, Wojcieszycy, Gorzów Wlkp. do Kostrzyna nad Odrą i przejścia granicznego do Niemiec.

Ponadto przez środkową część gminy i miejscowość Kłodawa relacji północ – południe, przebiega droga wojewódzka nr 151 (klasy Z), łącząca Barlinek z Gorzowem i stanowiąca główne połączenie gminy z Gorzowem.

Pozostałe drogi na terenie gminy - to drogi powiatowe i gminne.

Drogi powiatowe:

1404F: Wojcieszyce – Różanki – Janczewo ,

1405F: od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 151- Łośno – Zdroisko - Czechów ,

1406F: Kłodawa (ulica Wojcieszycka) – Wojcieszyce - Wawrów – Czechów,

1407F: Santoczno – Wielisławice – Bronowice,

1408F: droga przez wieś Rybakowo (ul. Lipowa),

1409F: Gorzów Wlkp – Chwałęcice – Kłodawa,

1410F: Witnica – Lubno – Marwice – Santocko – Kłodawa

1411F: Łośno – Różanki

1412F: od drogi krajowej nr 22 do drogi pow. 1405F

Na terenie gminy brak jest stacji paliw i stacji obsługi technicznej motoryzacji; obsługę zapewniają obiekty zlokalizowane w sąsiednim Gorzowie Wielkopolskim.

Poniżej graficzne przedstawienie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kłodawa

11. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy, jak również zgodnie z aktualnym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego.

1. Zakładany rozwój przestrzenny terenów wiejskich gminy są w znacznym stopniu kontynuacją dotychczas przyjmowanych ustaleń w tym zakresie i obejmują:
  - a. rozwój zabudowy mieszkaniowej poprzez jej uzupełnienie, przebudowę i modernizację, z zachowaniem jej historycznych układów a także poprzez budowę nowej zabudowy o dachach wielospadowych lub dwuspadowych, wysokości do dwóch kondygnacji (wliczając w to kondygnacje zawarte w konstrukcji dachu);
  - b. odpowiednie wyposażenie zespołów zabudowy w infrastrukturę techniczną;
  - c. modernizację i rozbudowę istniejącego układu komunikacyjnego dla uzyskania pełnej obsługi komunikacyjnej obszaru gminy poprzez kompleksową modernizację systemu dróg powiatowych i gminnych;
2. Zgodnie ze Studium Uwarunkowań w obszarze terenów wiejskich na terenie Gminy wyróżnia się następujące strefy, o zróżnicowanej polityce zagospodarowania przestrzennego:
  - a. strefy rozwoju zabudowy mieszkalnej, gospodarczej i produkcyjno-usługowej obejmujące tereny zainwestowane w poszczególnych miejscowościach;
  - b. strefy rozwoju zabudowy mieszkalnej i usługowej w ciągu dróg wojewódzkich powiatowych i gminnych w otoczeniu miejscowości: Kłodawa, Chwałęcice, Różanki oraz Santocko.
  - c. strefy terenów otwartych, obejmujące kompleksy leśne, tereny wykorzystywane rolniczo, wody powierzchniowe oraz inne tereny otwarte.
3. W obrębie stref rozwoju zabudowy mieszkalnej, gospodarczej i produkcyjno-usługowej zakłada się:
  - a. dla kształtowania zabudowy j.w.; utrzymanie i rozbudowę układów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej i zagrodowej oraz produkcyjno-usługowej oraz dowiązywanie nowych układów do istniejących układów zabudowy z uwzględnieniem parametrów gęstości, skali i charakteru tej zabudowy, dostosowane każdorazowo do indywidualnych wymogów danej lokalizacji;
  - b. dla rozwoju funkcji produkcyjnej: prowadzenie działalności gospodarczej na terenach produkcji rolniczej w obrębie modernizowanych zabudowań dawnych PGR;
  - c. dla rozwoju i modernizacji sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego; wykorzystanie istniejących elementów sieci uzbrojenia technicznego, oraz ich modernizację dla podniesienia standardów zamieszkiwania; docelowo zakłada się wyposażenie wszystkich terenów wiejskich w sieci wodociągowe, kanalizacyjne oraz gazowe;

- d. dla modernizacji i rozwoju układu komunikacyjnego: utrzymanie istniejącej sieci drogowej przy prowadzeniu sukcesywnej ich modernizacji i rozbudowy;
4. W obrębie stref terenów otwartych, obejmujące kompleksy leśne, tereny rolnicze, zbiorniki wodne oraz inne tereny otwarte poza terenami zabudowanymi i kompleksami leśnymi; zakłada się:
- a. utrzymanie istniejącego sposobu zagospodarowania, w tym zwłaszcza zadrzewień śródpolnych, ogrodów działkowych terenów upraw;
  - b. prowadzenie działalności związanej z produkcją rolniczą, gospodarką leśną, rybacką, rekreacją oraz innymi formami nie wpływającymi niekorzystnie na stan środowiska przyrodniczego;
  - c. możliwość wznoszenia nowej zabudowy mieszkalnej, gospodarczej i rekreacyjnej położonej poza terenami zabudowanymi miejscowości przede wszystkim na dawnych siedliskach przy respektowaniu odpowiednich przepisów;
  - d. wprowadzanie dolesień zgodnie jednak z przepisami odrębnymi tj. ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych;
  - e. pozostawienie w niezmienionym stanie przebiegu lokalnych korytarzy ekologicznych oraz udroźnienie tych, których ciągłość została naruszona.

12. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019r. poz. 512, 1571 i 1815 oraz z 2020r. poz. 1378), wraz z zakresem planowanych działań

Obszary strategicznej interwencji wskazane z poziomu regionalnego w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 (dalej: SRWL) uwzględniają również obszar Gminy Kłodawa.

Za SRWL wskazać należy, iż identyfikację obszarów strategicznych interwencji z poziomu regionalnego wykonano z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych wskazanych w Diagnozie społeczno-gospodarczej województwa lubuskiego. Zgodnie z definicją OSI zawartą w KSRR 2030 określenie to odnosi się nie tylko do obszarów o zidentyfikowanych, ale również o potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych. Pozytywny wpływ na zwiększanie szans rozwojowych obszarów powiązanych funkcjonalnie będzie miało w szczególności zawiązywanie partnerstw samorządowych, wobec czego należy wziąć pod uwagę dotychczasowe doświadczenia w tej dziedzinie w województwie lubuskim, realizowane w ramach instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) oraz Kontraktu Lubuskiego.

Wg przeprowadzonych analiz dotychczasowej współpracy terytorialnej na terenie województwa lubuskiego, zgodnie z zapisami w SRWL zasadne są działania mające na celu inicjowanie takiej współpracy pomiędzy samorządami, które wspólnie mają większy potencjał rozwojowy, a takiej formy współdziałania jeszcze nie podjęły.

Zgodnie zatem z zapisami KSRR 2030 dla OSI wyznaczonych z poziomu regionalnego ukierunkowane będzie wsparcie zaprogramowane z poziomu regionalnego, z możliwą uzupełniającą interwencją z poziomu krajowego w ramach kontraktu programowego i kontraktów sektorowych oraz z wykorzystaniem Porozumień Terytorialnych (PT), czyli nowych mechanizmów, które wprowadza znowelizowana ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich

Miejskie obszary funkcjonalne miast wojewódzkich wyznaczono w PZPWL na podstawie delimitacji wg kryteriów przyjętych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w 2013r. z uwzględnieniem lokalnej specyfiki. MOF Gorzowa Wielkopolskiego objął gminy: Lubiszyn, Kłodawa, Bogdaniec, Deszczno, Santok oraz rdzeń miasto Gorzów Wielkopolski, i liczy ponad 164 tys.57 mieszkańców na 975 km² powierzchni (169 os./km²). MOF Zielonej Góry objął gminy: Czerwieńsk, Świdnica, Zabór, Sulechów oraz rdzeń miasto Zielona Góra⁵⁸ i liczy ponad 188 tys.59 mieszkańców na 962 km² powierzchni (196 os./km²). W poprzednim okresie programowania (2014-2020) na obszarze MOF Zielonej Góry oraz MOF Gorzowa Wielkopolskiego (bez gminy Lubiszyn) realizowane były Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.

Kierunki rozwoju i powiązania funkcjonalne obszaru MOF Gorzowa Wielkopolskiego kształtują się jednak szerzej niż ujęto to w poprzedniej perspektywie, w szczególności wzdłuż najważniejszych dróg: S3, DK 22 i drogi wojewódzkiej nr 132. Powiązania funkcjonalne dla Gorzowa Wielkopolskiego sięgają aż Dobiegniewa i Drezdenka na wschodzie, a także w kierunku Witnicy i Kostrzyna na zachodzie oraz Skwierzyny na południu, obejmując również sąsiadujące z nimi mniejsze gminy wiejskie.

W związku z powyższym, jak również ze względu na zaakceptowaną przez wszystkie zainteresowane samorządy inicjatywę rozszerzenia partnerskiej współpracy w ramach tego obszaru funkcjonalnego o gminy Strzelce Krajeńskie, Skwierzyna, Witnica i miasto Kostrzyn n. Odrą oraz uwzględniając jej zasadność, również na podstawie analizy powiązań przestrzennych, ujęto również te obszary jako MOF OW.

Obszar MOF OW Gorzów Wielkopolski, w obecnym okresie programowania (2021-2027) objął zatem swoim zasięgiem 10 gmin, które wykazują się wspólnymi uwarunkowaniami rozwoju i mają wspólne cele rozwoju. Partnerstwo tworzą miasta: Gorzów Wielkopolski (rdzeń), Kostrzyn nad Odrą, gminy miejsko-wiejskie: Skwierzyna, Strzelce Krajeńskie, Witnica, gminy wiejskie: Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn i Santok.

Rysunek 14 Obszary Strategicznej Interwencji - miejskie obszary funkcjonalne województwa lubuskiego

W chwili obecnej dopiero w opracowaniu jest wspólna strategia rozwoju tego Obszaru, w związku z powyższym nie dookreślono zakresu planowanych działań w ramach tego OSI. Jednakże wspomnieć należy, iż jednym z istotniejszych zadań w ramach porozumienia gmin wchodzących w skład MOF OW Gorzów Wlkp. jest realizacja Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego. W związku z tym Rada Gminy Kłodawa przyjęła Uchwałę NR XXVID245/2021 RADY GMINY KŁODAWA z dnia 28 kwietnia 2021 r. w sprawie wyrażenia woli współdziałania z innymi gminami i zawarcia przez Gminę Kłodawa porozumienia międzygminnego, dotyczącego zasad współpracy przy opracowaniu „Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego”.

13. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy

Obszary i Działania kluczowe dla Gminy określono w wieloletnim Planie Inwestycyjnym, zawartym w rozdziale 9.

Ponadto w obszarze MOF w ramach SUMP jednym z kluczowych zadań będzie Zmniejszenie emisji wywołanej transportem poprzez.

- Zakup pojazdów niskoemisyjnych
- Modernizacja dróg gminnych;
- Eco-driving.
- Budowa ścieżek rowerowych

Szczegóły jednakże odnośnie obszarów strategicznej interwencji kluczowych dla Gminy Kłodawa znajdują się w odrębnie przygotowywanej Diagnozie i Strategii ponadlokalnej, która obejmuje cały obszar dla Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wielkopolskiego.

14. SYSTEM MONITOROWANIA I EWALUACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY KŁODAWA

Za monitorowanie Strategii Rozwoju będzie odpowiedzialny Zespół ds. Strategii Rozwoju Gminy Kłodawa na lata 2022-2028 (zwany dalej Zespołem) składający się z przedstawicieli Urzędu Gminy Kłodawa oraz innych podmiotów społecznych, instytucji i grup formalnych.

Sprawozdawczość z monitoringu oraz aktualizacja Strategii Rozwoju dokonywana będzie co roku. Centrum Koordynacji dokonuje okresowej oceny stopnia realizacji Strategii Rozwoju w oparciu o dwa elementy podsystemu monitorowania i ewaluacji:

- analizę wskaźnikową, opracowywaną przez Zespół na podstawie informacji otrzymanych od wydziałów i referatów Urzędu Gminy oraz jednostek gminy, bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego;
- raport z realizacji Strategii Rozwoju, przygotowywany przez Zespół na podstawie informacji otrzymanych od wydziałów i referatów Urzędu Gminy Kłodawa oraz jednostek gminy.

14.1. ANALIZA WSKAŹNIKOWA

Analiza wskaźnikowa bazująca na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego Strategii Rozwoju, będzie przygotowywana przez Zespół w oparciu o pozyskane dane statystyczne i informacje, w skład których wchodzi następujące źródła informacji:

- statystyka publiczna – generowana przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych, dostępna pod adresem www.stat.gov.pl – z uwzględnieniem opóźnienia w zamieszczaniu aktualnych danych statystycznych w Banku Danych Lokalnych (termin: koniec lipca każdego roku za rok poprzedni);
- statystyka prowadzona przez samorząd gminny – generowana i gromadzona przez poszczególne wydziały i referaty Urzędu Gminy w Kłodawie oraz jednostki gminne, zobowiązane do terminowego przekazywania danych i informacji dla Zespołu (wg załącznika nr 1 do Strategii Rozwoju);
- statystyka prowadzona przez podmioty prywatne, pozarządowe, samorząd powiatowy, samorząd regionalny i administrację rządową dot. działań zbieżnych merytorycznie z badanym celem operacyjnym.

W wyborze mierników określających postęp realizacji celów Strategii Rozwoju Gminy Kłodawa na lata 2022-2028 przyjęto zasadę ograniczonej liczby mierników monitorowania dla każdego z celów – zgodnie z rekomendacjami zawartymi w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku). Przy doborze mierników kierowano się adekwatnością, jednak głównym ograniczeniem była dostępność danych. Wszystkie wskaźniki określono przy opisie każdego celu operacyjnego.

14.2. RAPORT Z REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY KŁODAWA

Raport z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Kłodawa, przygotowywany przez Zespół, opiera się na informacjach dotyczących stanu realizacji danego kierunku interwencji, przekazywanych przez poszczególne referaty i komórki organizacyjne Urzędu Gminy Kłodawa oraz jednostki organizacyjne gminy, zbieżne merytorycznie z badanym celem operacyjnym. Konkretny wydział, referat lub jednostka gminy składa co roku sprawozdanie do Zespołu (na określonym formularzu sprawozdawczym), które jest podstawą zbiorczego raportu z realizacji kierunków interwencji całej Strategii Rozwoju.

14.3. SCHEMAT I HARMONOGRAM REALIZACJI PROCESU MONITORINGU

Zadania związane z monitoringiem i aktualizacją Strategii Rozwoju powierza się Wójtowi Gminy Kłodawa. Każdego roku realizacji Strategii Rozwoju, w terminie do końca marca danego roku, wyznaczony kierownik Zespołu będzie składał Wójtowi Gminy raport z realizacji Strategii Rozwoju oraz analizę wskaźnikową realizacji celów Strategii Rozwoju za dany okres sprawozdawczy.

Zakres raportu z realizacji Strategii Rozwoju obejmuje:

- skrótowe przedstawienie aktualnego stanu realizacji poszczególnych kierunków interwencji,
- skrótowe przedstawienie ewentualnych trudności realizacyjnych dla poszczególnych kierunków interwencji, z uwzględnieniem proponowanych działań naprawczych,
- wielkość środków finansowych wydatkowanych na realizację kierunków interwencji w badanym okresie, w podziale na źródła finansowania.

Zakres analizy wskaźnikowej realizacji celów Strategii Rozwoju obejmuje:

- porównanie wskaźników bazowych (dla roku 2021) ze wskaźnikami dla badanego okresu realizacji Strategii Rozwoju,
- wskazanie tendencji wzrostowych i malejących w poszczególnych celach operacyjnych Strategii Rozwoju.

Raporty z realizacji kierunków interwencji oraz analizy wskaźnikowe realizacji celów Strategii Rozwoju w badanym okresie będą przedstawiane Radzie Gminy Kłodawa w terminie do końca II kwartału odpowiedniego roku oraz podawane do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej.

14.4. ZASADY AKTUALIZACJI

W przypadku zmian w otoczeniu zewnętrznym lub wewnętrznym Gminy Kłodawa wpływających w istotny sposób na założone cele operacyjne i kierunku działań istnieje możliwość zmiany Strategii Rozwoju. Wójt Gminy Kłodawa zwołuje wówczas posiedzenie ewaluacyjne i aktualizujące – w październiku lub listopadzie odpowiedniego roku – dotyczące realizacji Strategii Rozwoju. Podczas posiedzenia dokonywana jest:

- ocena realizacji celów Strategii Rozwoju na podstawie materiałów przygotowanych przez Zespół (stan osiągnięcia wskaźników przyjętych dla poszczególnych celów operacyjnych Strategii Rozwoju),
- identyfikacja problemów, które ograniczyły bądź uniemożliwiły realizację wyznaczonych celów,
- opracowanie propozycji niezbędnych zmian w zakresie realizowanych celów,
- ocena zmian w otoczeniu,

Następnie projekt zmienionej Strategii Rozwoju jest poddawany konsultacjom społecznym, a po zakończeniu konsultacji przedstawiony zostaje organowi stanowiącemu.

Załącznik nr 2 Materiały pomocnicze do sprawozdania z realizacji Strategii Rozwoju.

Kluczowe działania ....

Cel strategiczny

Cel operacyjny

.....

Jednostka monitorująca ze
strony gminy:

.....

Jednostka realizująca (jeśli
dotyczy):

.....

Opis stanu realizacji kierunku interwencji

Opis powstałych trudności realizacyjnych

Opis źródeł finansowania

Źródło: opracowanie własne